

Jaarstukken 2016

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	3
1.1	Algemene beschouwing.....	3
1.2	Leeswijzer.....	4
1.3	Rekeningresultaat en bijdragen gemeenten.....	5
1.4	Bestuur.....	7
2	Jaarverslag Programma verantwoording.....	9
2.1	Programma Inhoudelijke Agenda.....	10
2.2	Programma Bestuur en Middelen.....	54
2.3	Programma TWO Jeugdhulp.....	56
2.4	Programma Frictie- en transitiekosten.....	64
2.5	Regionaal Investeringsfonds.....	67
3	Jaarverslag Paragrafen.....	69
3.1	Paragrafen.....	69
4	Jaarrekening 2016.....	85
4.1	Balans en toelichting op de balans.....	85
4.2	Overzicht van baten en lasten.....	94
4.3	SISA-Bijlage verantwoordingsinformatie.....	106
5	Besluit.....	107
6	Bijlagen.....	109
6.1	Verrekenstaat bijdragen gemeenten.....	109
6.2	Overzicht bijdragen gemeenten.....	111
6.3	Overzicht subsidies.....	113
6.4	Investerings- en financieringsstaat.....	114
6.5	Verloopoverzicht overlopende activa.....	116
6.6	Staat van reserves.....	117
6.7	Staat van voorzieningen.....	119
6.8	Staat van overlopende passiva.....	121

1 Inleiding

1.1 Algemene beschouwing

Na een turbulent 2015, waarin we de transitie van Holland Rijnland doorvoerden, kenmerkt 2016 zich als een jaar waarin we in de regio weer samen bouwen en werken aan de inhoud en projecten. De bedrijfsvoering is ondergebracht bij het Servicepunt71. Natuurlijk moet de nieuwe manier van werken nog inbedden en staat nog niet elk nieuw programma direct als een huis. Toch zijn er door de inspanning van alle gemeenten regionaal een aantal mooie resultaten geboekt.

Wanneer het over Holland Rijnland gaat, dan is vaak de flexibele netwerkorganisatie en de Inhoudelijke Agenda van de veertien samenwerkende gemeenten onderwerp van gesprek. Het grootste deel van de organisatie (75%) houdt zich echter bezig met uitvoerende taken. En dat doet ze met mooie resultaten! Het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL), ons grootste organisatieonderdeel, realiseerde afgelopen jaar hun beleidsdoelstellingen. Hun jaarverslag werd dan ook zeer positief ontvangen door het Algemeen Bestuur.

De inzet van de Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap (TWO) Jeugdhulp leidde er toe dat geen enkele gemeente een onthouding van verklaring ontving van de accountant op de jaarrekening 2015; een bijzonder feit in Nederland. Ook gaven we verdere uitvoering aan de Regiotaxi, het actieprogramma Verkeersveiligheid en de ondersteuning van de urgentiecommissie Woonruimteverdeling. Natuurlijk is er op al deze dossiers nog ruimte voor verbetering. De komende periode zetten we ons hier weer voor in.

We werken er hard aan om deze successen beter over het voetlicht te brengen via onze vernieuwde website, themagerichte publicaties en Themacafés. Van de Themacafés merken we dat deze zeer gewaardeerd worden. Deze lijn zetten we dan ook actief door naar 2017.

De veranderde rol van de flexibele netwerkorganisatie Holland Rijnland had effect op de bereikte resultaten. Natuurlijk werden er concrete projecten gerealiseerd binnen een aantal nog lopende trajecten, zoals het Groenprogramma, het fietsknooppuntennetwerk en de infrastructuurprojecten uit het Regionaal Investeringsfonds. Op een groot deel van de Inhoudelijke Agenda komt die concreetheid nog. Er is een aantal nieuwe thema's geagendeerd waarin wij samenwerken met de gemeenten, subregio's en andere samenwerkingspartners (Triple Helix) om te komen tot actieprogramma's, uitvoeringsagenda's, et cetera.

Holland Rijnland vervult hierin wisselend de rol van procesregisseur, initiatiefnemer en aanjager. De beleidsexpertise en inhoudelijke capaciteit komt echter primair vanuit de gemeenten. Deze halen we op vanuit onze platformfunctie (portefeuillehoudersoverleggen, ambtelijke overleggen) en zetten we in op gezamenlijke werkprogramma's. De inbedding van deze nieuwe manier van samenwerken vraagt echter tijd.

Veel van de maatschappelijk-economische vraagstukken (zoals energietransitie, woonvormen voor bijzondere doelgroepen) zijn multidisciplinair en vragen om een andere rol van de overheid. Daarvoor zetten wij het benodigde netwerk op met samenwerkingspartners. Op een aantal dossiers zijn daarin mooie stappen gezet. Denk hierbij aan de Werkagenda Jeugd, waarin we intensief samenwerken met

de gemeenten in meerdere actielijnen om de gewenste transformatie rond de Jeugdhulp te bereiken. Hierbij leggen we ook koppelingen met andere organisatieonderdelen van Holland Rijnland zoals de TWO en het RBL.

De opzet van een regionaal uitvoeringsprogramma Energie (in samenwerking met het hoogheemraadschap Rijnland, de omgevingsdiensten, gemeenten en de provincie) zien we als een ander voorbeeld van de nieuwe manier van samenwerken. Dit leidt in juni 2017 tot een Regionaal Energieakkoord, waarin naast een gezamenlijke ambitie, ook een concrete route wordt vastgelegd.

Verder richtten we het afgelopen jaar een nieuw cofinancieringsfonds in. Dit leidde al direct tot een eerste succes. Mede dankzij de inzet en financiële inbreng vanuit Holland Rijnland werd de nieuwe MBO-vakopleiding "Instrumentation for Space" opgezet met de Leidse Instrumentenmakersschool (LiS). Hiermee komen we tegemoet aan de regionale vraag vanuit het bedrijfsleven die nodig is om de vestigingsvoorwaarden voor de topsector te vervullen. Onze bijdrage van totaal €100.000,- leidde tot een totaalinvestering vanuit het bedrijfsleven en het ministerie van OCW van meer dan €1,6 miljoen. De komende periode verwachten wij meer initiatieven vanuit dit fonds te kunnen steunen.

Qua organisatie is er, zoals gezegd, weer stabiliteit gekomen. Begin 2016 verhuisde de organisatie van twee verdiepingen naar één verdieping en startten we met flexwerken. Het aantal boventalligen nam af door plaatsing of detachering bij gemeenten en een enkel vroegpensioen. Alle boventalligen worden begeleid in een van werk-naar-werktraject volgens het sociaal plan.

Daarnaast is de overgang van de bedrijfsvoering naar het Servicepunt71 verder geïmplementeerd. Ook dit vraagt om gewenning.

Aan het eind van het jaar is een begin gemaakt met strategische personeelsplanning en verdere organisatieontwikkeling.

1.2 Leeswijzer

In het vervolg van dit hoofdstuk leest u het rekeningresultaat, stemverhoudingen van het algemeen bestuur voor de deelnemende gemeenten en de samenstelling van het dagelijks bestuur. In hoofdstuk 2 vindt u de inhoudelijke verantwoording per programma, voor de inhoudelijke agenda is deze uitgesplitst naar de verschillende thema's.

Per thema wordt aangegeven wat men in 2016 heeft bereikt, wat daarvoor is gedaan en welke kosten daarmee gemoeid waren. In de parafen "Wat heeft dat gekost" verklaren wij de verschillen wanneer de baten of lasten meer afwijken dan €25.000 ten opzichte van de begroting na wijziging bij de Tussenrapportage 2016.

Leeswijzer financiële tabellen:

- Directe personeelskosten: kosten inhuur derden die rechtstreeks ten laste van projecten in de programma's komen;
- Directe kosten: kosten voor leveringen, goederen en diensten die rechtstreeks ten laste van projecten in de programma's komen;
- Kosten werkorganisatie: kosten voor personeel, huur gebouw e.d. die via toerekening van uren verdeeld worden over de projecten in de programma's;

- Directe baten: baten die rechtstreeks ten gunste van projecten in de programma's komen. Het gaat voornamelijk om subsidies van Rijk en provincie of bijvoorbeeld leges;
- Gemeentelijke bijdragen: Reguliere inwonerbijdrage, bijdrage voor de TWO Jeugdhulp en Frictie en Transitie.

Er zijn aparte paragrafen gewijd aan de TWO Jeugdhulp en het programma Frictie- en transitiekosten.

Onder het kopje paragrafen komt de bedrijfsvoering aan bod middels de thema's die door het BBV worden aangedragen, zoals onder andere het weerstandsvermogen, kapitaalgoederen, PIOFACH en het BTW compensatiefonds. De jaarrekening is opgenomen in hoofdstuk 4, met de balans, de toelichting op de balans en het overzicht van baten en lasten en de SISA verantwoording. De overige staten en overzichten zijn opgenomen in de bijlagen.

1.3 Rekeningresultaat en bijdragen gemeenten

Al met het vaststellen van de jaarrekening 2015 was duidelijk dat 2016 voor Holland Rijnland in financieel opzicht een moeilijk jaar zou worden. Bovenop een bezuinigingstaakstelling van circa €1 miljoen, lag er de opgave om weggevallen rentebaten te compenseren. Het feit dat de hosting van bedrijfsvoeringstaken pas vanaf 1 juli zou plaatsvinden in plaats van per 1 januari 2016 zorgde voor hogere kosten dan geraamd. Ook de transitiekosten kosten die met de hosting zijn gemoeid, zouden hoger uitkomen dan verwacht. Het positieve resultaat van de rekening 2015 (€189.000) werd gereserveerd voor het opvangen van een mogelijk tekort over het jaar 2016.

Bij de tussenrapportage 2016, vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 26 oktober 2016, sprak Holland Rijnland de verwachting uit het jaar af te sluiten met een tekort van €148.632. Dit bedrag is onttrokken aan het budget dat is gereserveerd voor het verwachte tekort en verwerkt in deze jaarrekening. Waardoor nog een bedrag van €41.319 in de reserve voor het verwachte tekort overblijft.

De jaarrekening van Holland Rijnland bestaat in feite uit twee aparte onderdelen die elk een aparte financiering kennen:

- Holland Rijnlands reguliere taken, gefinancierd uit de reguliere gemeentelijke bijdrage;
- TWO Jeugdhulp, de inkooporganisatie Jeugdhulp, gefinancierd uit de Jeugdhulpbudgetten.

Het resultaat van deze twee onderdelen samen komt uit op €10.539 negatief.

Resultaat Holland Rijnland

Het resultaat voor het onderdeel reguliere taken komt uit op €112.476 positief. Daarbij moeten we ons realiseren dat hoewel er voor het cofinancieringsfonds, met een budget van €268.500, een tweetal projecten is gehonoreerd, daar in 2016 nog geen uitgaven op zijn gedaan. Daarnaast is voor de Werkagenda Jeugd door de gemeenten een aanvullende budget bijeen gebracht dat in deze jaarrekening is opgenomen maar slechts gedeeltelijk is besteed.

Resultaat TWO Jeugdhulp

De kosten voor de uitvoeringsorganisatie voor de inkoop van jeugdhulp zijn onderdeel van de bedrijfsvoering van Holland Rijnland, maar worden apart in rekening gebracht bij de gemeenten die hieraan deelnemen. De gemeenten brengen dit ten laste van hun eigen Jeugdhulpbudget.

Het gaat hier dus niet om de besteding van het totale uitvoeringsbudget (circa €100 miljoen). Over de Jeugdhulpbudgetten wordt door Holland Rijnland wel een eindverantwoording opgesteld, maar het resultaat wordt verwerkt in de jaarrekeningen van de individuele gemeenten.

De kosten van de TWO Jeugdhulp zijn €123.015 hoger uitgekomen dan begroot. Dit is voor een belangrijk gedeelte veroorzaakt door het doorschuiven van de kosten voor de eindverantwoording over 2015 naar het jaar 2016. Dat heeft in 2015 geleid tot een positief resultaat en veroorzaakt in dit jaar een tekort. Daarnaast is in 2016 het berichtenverkeer voorbereid en geïmplementeerd. Met het berichtenverkeer communiceert de TWO Jeugdhulp op een digitale en veilige manier met de zorgaanbieders over de geleverde zorg en wordt de facturatie geautomatiseerd.

Resultaat en verdeling

Samengevat is het resultaat als volgt opgebouwd:

Resultaat op de reguliere taken	€112.476
Resultaat op de uitvoeringskosten van TWO Jeugdhulp	-€123.015
Resultaat generaal	-€10.539

De verdeling over gemeenten zowel voor het tekort op de TWO Jeugdhulp als het resultaat van Holland Rijnland wordt separaat aangeboden aan het Algemeen Bestuur.

In de begroting 2016 zijn de gemeentelijke bijdragen gebaseerd op de inwoneraantallen en aantallen leerlingen in 2015. In bijlage 6.1. zijn de gemeentelijke bijdragen opgenomen die zijn gecorrigeerd voor de inwoneraantallen en aantallen leerlingen per 1-1-2016.

1.4 Bestuur

De regio Holland Rijnland bestaat uit de gemeenten Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude. Deze regiogemeenten worden vertegenwoordigd door de 34 leden van het Algemeen Bestuur.

Algemeen Bestuur en stemverhouding 2016

	gemeente	Aantal AB leden	Stem per lid	totaal
1.	Alphen aan den Rijn	3	2 x 16 stemmen 1 x 1 stem	33
2.	Hillegom	2	1 x 5 stemmen 1 x 4 stemmen	9
3.	Kaag en Braassem	2	1 x 5 stemmen 1 x 4 stemmen	9
4.	Katwijk	2	1 x 11 stemmen 1 x 10 stemmen	21
5.	Leiden	4	1 x 19 stemmen 1 x 18 stemmen 2 x 1 stem	39
6.	Leiderdorp	2	1 x 5 stemmen 1 x 4 stemmen	9
7.	Lisse	3	2 x 4 stemmen 1 x 1 stemmen	9
8.	Nieuwkoop	3	2 x 4 stemmen 1 x 1 stemmen	9
9.	Noordwijk	2	1 x 5 stemmen 1 x 4 stemmen	9
10.	Noordwijkerhout	2	leder 3 stemmen	6
11.	Oegstgeest	2	1 x 5 stemmen 1 x 4 stemmen	9
12.	Teylingen	3	1 x 6 stemmen 1 x 5 stemmen 1 x 1 stem	12
13.	Voorschoten	2	1 x 5 stemmen 1 x 4 stemmen	9
14.	Zoeterwoude	2	1 x 2 stemmen 1 x 1 stemmen	3
	Totaal	34		186

Het Algemeen Bestuur heeft in het verslagjaar op 23 maart, 6 juli, 26 oktober en 14 december vergaderd. Op 1 januari is de 7e algehele herziening van de Gemeenschappelijke regeling in werking getreden.

Voor elke vergadering van het Algemeen Bestuur wordt een Portefeuillehoudersoverleg gehouden dat bestaat uit wethouders en/of burgemeesters. In deze vergaderingen wordt het Dagelijks Bestuur geadviseerd onder meer over de onderwerpen op de agenda van het Algemeen Bestuur. In andere gevallen adviseert het portefeuillehouders overleg aan de colleges en vormen ze een platform voor kennisdeling. Er zijn de volgende Portefeuillehouders overleggen: Bestuur en Middelen, Economie, Leefomgeving (Ruimte en Verkeer & Vervoer) en Maatschappij (Sociale Agenda). In 2016 vergaderden de portefeuillehouders vier keer met uitzondering van het portefeuillehouders overleg Maatschappij. Zij vergaderden twaalf keer. De hogere frequentie hangt vooral samen met de vele vragen op het terrein van Jeugd die de aandacht vroegen.

De constructie van de regiomiddag is in 2016 doorgezet, met enkele aanpassingen in de wijze van programmeren. De vorm blijkt nog steeds niet optimaal en in 2017 zal hier verder nog aandacht aan gegeven worden.

De reguliere vergadering van het Dagelijks Bestuur is een keer per veertien dagen op donderdag in het regiokantoor.

In de samenstelling van het Dagelijks Bestuur is er een wijziging geweest door het vertrek van de leden Jos Wienen en Trudy Veninga, beiden per 15 september. In de vergadering van het Algemeen Bestuur van 26 oktober zijn twee nieuwe leden verkozen: Frans Buijserd en Evert Jan Nieuwenhuis.

H.J.J. Lenferink	voorzitter en portefeuillehouder Algemeen Bestuurlijke Zaken
J. Wienen	vicevoorzitter, portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening en Wonen (tot 15 september)
E.J. Nieuwenhuis	portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening en Wonen (per 26 oktober)
T. Hoekstra	portefeuillehouder Arbeidsmarkt en Economie
K. den Ouden	portefeuillehouder Natuur en Landschap
A.L. van Kempen	portefeuillehouder Verkeer en Vervoer
G. Veninga	portefeuillehouder Middelen (tot 15 september)
F. Buijserd	portefeuillehouder Middelen (per 26 oktober)
R.A. van Gelderen	portefeuillehouder Sociaal Domein

2 Jaarverslag Programma verantwoording

Programma		Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
Programma Inhoudelijke Agenda	lasten	5.898.752	5.707.438	6.235.124	5.644.745	590.379
	baten	-7.560.261	-5.707.438	-6.362.309	-6.099.857	-262.452
	saldo	-1.661.509	0	-127.185	-455.112	327.927
Programma Bestuur en Middelen	lasten	2.791.948	1.705.920	1.759.339	1.821.591	-62.252
	baten	-1.427.588	-1.705.920	-1.490.412	-1.478.613	-11.799
	saldo	1.364.360	0	268.927	342.978	-74.051
Programma TWO	lasten	1.581.356	1.397.604	2.223.527	2.346.542	-123.015
	baten	-1.657.444	-1.397.604	-2.223.527	-2.223.527	0
	saldo	-76.088	0	0	123.015	-123.015
Programma Frictie en transitie	lasten	716.198	579.242	1.250.707	1.392.107	-141.400
	baten	0	-465.850	-465.850	-465.850	0
	saldo	716.198	113.392	784.857	926.257	-141.400
Saldo van baten en lasten		342.961	113.392	926.599	937.138	-10.539
Mutaties reserves	stortingen	0	0	0	0	0
	onttrekkingen	-609.000	-113.392	-926.599	-926.599	0
Saldo mutaties reserves		-609.000	-113.392	-926.599	-926.599	0
Resultaat		-266.039	0	0	10.539	-10.539

Totaal overzicht van baten en lasten

2.1 Programma Inhoudelijke Agenda

<i>Programma Inhoudelijke Agenda</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Verschil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	2.051.250	2.650.449	1.781.355	869.094
<i>Kosten werkorganisatie</i>	3.656.188	3.584.675	3.863.390	-278.715
Lasten	5.707.438	6.235.124	5.644.745	590.379
<i>Directe Baten</i>	-1.669.627	-2.134.871	-1.930.919	-203.952
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-4.037.811	-4.227.438	-4.168.938	-58.500
Baten	-5.707.438	-6.362.309	-6.099.857	-262.452
Saldo baten en lasten	0	-127.185	-455.112	327.927
Resultaat	0	-127.185	-455.112	327.927

2.1.1 Maatschappij

Binnen het domein Maatschappij werken de gemeenten binnen Holland Rijnland intensief samen op verschillende maatschappelijke thema's. De regio Holland Rijnland ambieert een optimaal niveau van sociale voorzieningen, lokaal en regionaal, waarbij de eigen kracht van de burger centraal staat. Wij willen op het brede terrein van samenlevingsvraagstukken bereiken dat de kwaliteit, omvang en samenhang van voorzieningen van een goed niveau zijn. De strategische visie van onze gemeenten gaat uit van een integrale, vraaggerichte dienstverlening waarbij de regie (meer) bij de burger komt te liggen en de eigen kracht wordt ondersteund.

Een tweetal speerpunten dragen bij aan het realiseren van deze regionale ambitie:

1. Ondersteuning van jongeren tot 27 jaar
2. Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen.

In 2016 heeft met name het eerste speerpunt flink meer inzet gevraagd dan geraamd. Dit kwam enerzijds door de voorbereiding van de aanbesteding jeugdhulp en de hiermee gepaard gaande intensieve ambtelijke en bestuurlijke afstemming. Anderzijds vervult Holland Rijnland op verzoek van de gemeenten de rol van procescoördinator voor de werkagenda jeugd. Samen met de secretarisrol voor het Portefeuillehoudersoverleg (PHO) Maatschappij resulteerde dit in meer inzet dan aan de voorkant geraamd. Bij het speerpunt 'Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen', stond het verkennen van de opgaven centraal. Daarmee leidde dit speerpunt tot minder inzet dan geraamd en was een deel van het projectbudget niet nodig. In 2017 zal de inzet op dit speerpunt naar verwachting toenemen.

Naast deze twee speerpunten werkten wij in 2016 ook aan diverse lopende maatschappelijke thema's. Hier was meer inzet nodig dan voorzien. De ondersteuning bij de subsidieaanvraag voor Cultuureducatie was onverwacht intensief. Ook op de voorbereiding van het nieuw convenant

Bondgenootschap Geletterdheid Holland Rijnland 2017-2020 en de begeleiding van de inkoop van educatietrajecten is meer capaciteit ingezet.

Op het gebied van leerplicht en RMC zijn de gestelde doelen uit het beleidsplan 2015 – 2018 gerealiseerd. Een resultaat waar we trots op zijn! Voor de komende jaren zetten wij in op het consolideren van dit resultaat.

Wat heeft dat gekost?

<i>Domein Maatschappij</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Vershil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	176.473	270.473	159.855	110.618
<i>Kosten werkkorganisatie</i>	2.368.591	2.330.045	2.548.272	-218.227
Lasten	2.545.064	2.600.518	2.708.127	-107.609
<i>Directe Baten</i>	-802.000	-827.170	-108.328	-718.842
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-1.743.064	-1.837.066	-2.568.023	730.957
Baten	-2.545.064	-2.664.236	-2.676.351	12.115
Saldo baten en lasten	0	-63.718	31.776	-95.494
Resultaat	0	-63.718	31.776	-95.494

Ondersteuning van jongeren tot 27 jaar

Speerpunt

De regio Holland Rijnland organiseert de jeugdhulp efficiënt en effectief

Wat hebben we bereikt?

Inkoop Jeugdhulp

In 2016 is het proces van de inkoop voor jeugdhulp in 2017-2019 afgerond. Het was voor de gemeenten geen eenvoudige opgave om de jeugdhulpaanbieders binnen het beschikbare budget te contracteren. Toch is dit door de gezamenlijke inspanning van alle betrokken partijen gelukt. De gemeenten werkten intensief samen om dit te bereiken.

Werkagenda Jeugd 2016

De samenwerking in de regio op het gebied van jeugdhulp leidde niet alleen tot de inkoop van jeugdhulp, maar ook tot de inhoudelijke doorontwikkeling van de jeugdhulp. In een Werkagenda is een aantal opgaven geformuleerd om de jeugdhulp effectiever en efficiënter in te zetten.

Resultaten die in 2016 in het kader van de Werkagenda Jeugd zijn bereikt:

- **Visie:** er is een leidraad ontwikkeld voor het uitdragen en gebruiken van de visie uit Hart voor de Jeugd. Een hulpmiddel hiervoor is het door de werkgroep ontwikkelde VISIE-kaartje.
- **Preventie en toegang:** er is een start gemaakt met het maken van afspraken over het CJG, met huisartsen en zorgverzekeraars.
- **Jeugd- en Gezinsteams:** de werkgroep van gemeenten en JGT-medewerkers analyseerden de huidige werkwijze, leverden input voor de monitoring en brachten de rollen en verantwoordelijkheden in beeld. Daarnaast is een visie op robuuste teams opgesteld als basis voor de inkoop en verdere samenwerking.
- **Integrale aanpak:** op basis van een analyse van gemeente Leiden stelde de werkgroep aanbevelingen op voor integraal werken. Deze worden verder uitgewerkt in 2017.
- **Koppeling onderwijs-jeugd:** de prioriteit lag bij het leveren van input voor de inkoopprocedure Jeugdhulp 2017. Daarnaast is de regionale visie op onderwijszorgarrangementen omgezet in diverse praktische en faciliterende regio-brede afspraken.
- **Kind en Veiligheid:** in 2016 zijn nieuwe samenwerkingsafspraken opgesteld met de GI's en de Raad voor de Kinderbescherming. Daarnaast is gestart met een klein onderzoek naar de ambtelijke samenwerking op het gebied van veiligheid, is de Jeugdbeschermingstafel ondergebracht bij de TWO Jeugdhulp, is een contract afgesloten met de GGD voor het Crisis Interventie Team en het Jongeren Preventie Team en is er een visie op drang opgesteld.
- **Vervoer:** in 2016 is een mooie start gemaakt met het aanpakken van het complexe vervoersvraagstuk binnen de jeugdhulp. Er is uitgedacht hoe alle betrokken partijen (inkopers, ambtenaren leerlingenvervoer, ambtenaren jeugd en de JGT's) en de diverse inkoopprocedures op een lijn kunnen komen.
- **PGB:** de expertgroep PGB heeft haar werk voortgezet met het bieden van expertise rond casuïstiek en andere PGB-vraagstukken. Er is gestart met het aanpassen van de nadere regels PGB en er is een cliëntenbijeenkomst geweest.
- **Cliëntenparticipatie:** de participatiekaart is geactualiseerd en er zijn diverse bijeenkomsten geweest met cliënten. Op 13 september was cliëntenparticipatie een van de onderwerpen van de Inkoopafdeling met de zorgaanbieders. Ook werkte de werkgroep mee aan het cliëntervaringsonderzoek / onderzoek van de kinderombudsman. Hierbij vond afstemming plaats met het onderwijs.
- **Juridische zaken:** in 2016 richtte de werkgroep juridische zaken zich op de nieuwe dienstverleningsovereenkomst tussen gemeenten en Holland Rijnland. Daarnaast vond een juridische analyse plaats op de onderwerpen informatieveiligheid en gegevensbescherming, bezwaar en beroep, aanpassen verordening en nadere regels.
- **Opdrachtgeverschap en partnerschap:** binnen dit thema lag de focus op de inkoop van jeugdhulp. Ook is hard gewerkt aan de implementatie van het digitale berichtenverkeer en het doorontwikkelen van de monitor, controle en verantwoording.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2016 werkte Holland Rijnland intensief samen met gemeenten op het maatschappelijk domein. Vooral op het gebied van jeugdhulp, leverde Holland Rijnland veel meer ureninzet dan begroot. Dit was zowel het geval bij de platformfunctie als bij het opzetten van de Werkagenda en de ambtelijke en bestuurlijke afstemming en coördinatie.

Platformfunctie

De platformfunctie van Holland Rijnland is in 2016 intensief benut voor de afstemming en besluitvorming rond (de inkoop van) jeugdhulp. Hiertoe organiseerden wij extra ambtelijke en bestuurlijke overleggen. Portefeuillehouders Maatschappij kwamen minimaal eens per maand bij elkaar. In de tweede helft van 2016 startten wij, naast het maandelijks ambtelijk overleg jeugd als voorbereiding op de portefeuillehoudersoverleggen, met maandelijks themabijeenkomsten ter verdieping van inhoudelijke onderwerpen.

Holland Rijnland leverde de secretaris voor zowel het ambtelijk overleg jeugd als het Portefeuillehoudersoverleg Maatschappij (PHO). De secretaris zorgde voor de voorbereiding van de overleggen, een goede verslaglegging en informatievoorziening. Ook de programmamanager en de strategisch adviseurs waren nauw betrokken bij de inhoudelijke voorbereiding van deze bijeenkomsten.

Naast de vergadercyclus deelde Holland Rijnland uitgebreid informatie met gemeenten en fungeerde als schakel tussen TWO Jeugdhulp en gemeenten. Het was regelmatig nodig om ook ambtelijk en bestuurlijk af te stemmen met gemeenten.

Werkagenda Jeugd 2016

Holland Rijnland investeerde in 2016 veel tijd in het gezamenlijk met de gemeenten opzetten van de Werkagenda Jeugd. In deze agenda zijn inhoudelijke opgaven geformuleerd en afspraken gemaakt over de uitvoering. Op verzoek van de gemeenten verrichtte Holland Rijnland een grote, niet begrote, ureninzet voor het uitvoeren van het procesmanagement en de procescoördinatie.

De programmamanager Maatschappij van Holland Rijnland nam het procesmanagement voor haar rekening. In 2016 verzorgde de programmamanager de besluitvorming op de werkagenda en legde verantwoording af over de voortgang van de werkagenda aan de ambtelijke en bestuurlijke opdrachtgevers. Ook adviseerde zij, in samenwerking met de coördinatoren van de Werkagenda, de opdrachtgevers bij knelpunten. In september 2016 en februari 2017 zijn over de voortgang van de Werkagenda nieuwsbrieven uitgebracht die breed zijn verspreid.

Twee senior strategisch adviseurs van Holland Rijnland voerden de procescoördinatie uit. Zij waren in 2016 het dagelijks aanspreekpunt voor de trekkers van de werkgroepen (beleidsontwikkeling) en de TWO Jeugdhulp (beleidsuitvoering). Zij bewaakten de voortgang en bespraken stagnatie en knelpunten met de trekkers van de werkgroepen en de opdrachtgever. Daarnaast vormden zij de verbinding tussen de werkgroepen onderling en andere gremia, zoals het ambtelijk overleg jeugd, de TWO Jeugdhulp en het PHO Maatschappij.

In 2016 stelde Holland Rijnland in samenwerking met de gemeenten een nieuwe Werkagenda Jeugd op voor 2017.

Shared Responsibility

Als onderdeel van het speerpunt 'ondersteuning jongeren tot 27 jaar', neemt Holland Rijnland, samen met vijf andere regio's in Europa, deel aan het Europees Erasmus+ project 'Shared responsibility'. Door met zes regio's in Europa samen te werken, worden kansen, ervaringen en knelpunten uitgewisseld. De betrokken regio's zijn Calabrië en Piëmont in Italië, Oost-Beieren in Duitsland,

Valencia in Spanje, Den Haag en regio Holland Rijnland in Nederland. Het doel van dit tweejarig programma is om de arbeidsmarktkansen te vergroten van jongeren zonder diploma maar met vaardigheden. Partners in Holland Rijnland zijn: de gemeente Leiden (project JA! en economische agenda071), het RBL, ID College/ROC Leiden, Cardea Jeugdhulp en samenwerkingsorgaan Holland Rijnland. In 2016 startte een onderzoek naar de benodigde en aanwezige competenties van jongeren zonder diploma. Holland Rijnland stelde het onderzoeksrapport voor deze regio o en deelde dit met de Europese partners tijdens de eerste internationale bijeenkomst in Calabrië, Italië.

Schoolverlaters praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs

Schoolverlaters van het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs naar een baan toeleiden, heeft prioriteit bij het tot stand brengen van een inclusieve arbeidsmarkt. De afspraken tussen scholen, gemeenten en SW-bedrijven kregen in 2016 duidelijk vorm:

- Schoolverlaters worden besproken in casuïstiek-overleggen, zodat schoolverlaters niet buiten beeld raken.
- De begeleiding vanuit school en begeleiding op de werkplek worden op elkaar afgestemd.

Op deze wijze realiseren wij een doorlopende lijn van school naar werk en blijven schoolverlaters in de regio goed in beeld. Hiermee creëert de regio voor deze groep een zo optimaal mogelijk toekomstperspectief op het gebied van onderwijs en werk.

Douwe Splinter, directeur Prof. Dr. Leo Kannerschool locatie Oegstgeest

‘Autistische leerlingen gebaat bij aansluitende overgang naar werk’

De Leo Kanner Onderwijsgroep heeft vijf locaties voor speciaal onderwijs. Douwe Splinter is locatiedirecteur op de Leo Kannerschool VSO Oegstgeest, waar jongeren van 12 tot 19 jaar met een Autismespectrumstoornis (ASS) onderwijs volgen. Leerlingen komen zowel uit de gemeenten van de regio Holland Rijnland als van ver daarbuiten. Die toestroom is volgens Splinter wel te verklaren. ‘Als één van de weinige scholen in de regio, maken we een scheiding tussen internaliserend en externaliserend gedrag. Leerlingen die in die laatste groep vallen, kunnen in bepaalde situaties explosief reageren. De internaliserende leerling is juist naar binnen gekeerd en gebaat bij rust en regelmaat. Die twee groepen zetten we dus niet bij elkaar. Voorspelbaarheid is belangrijk voor onze leerlingen. Dat wordt echter lastig als de schoolcarrière ten einde loopt. Want hoe maak je voor ASS-leerlingen de overstap naar werk of dagbesteding zo geruisloos mogelijk? Met Holland Rijnland werken we samen aan een project met subsidies van het Europees Sociaal Fonds om via externe stages onze leerlingen voor te bereiden op die toekomst. Holland Rijnland onderschrijft ook het belang hiervan en denkt echt mee. Juist omdat ons werkgebied zo groot is, is het fijn om samen te werken op de schaal van Holland Rijnland. Een aandachtspunt vormen de leerlingen die het laatste jaar in gaan. Deze moeten we alvast voorbereiden met een stageplek bij hun vervolgopleiding of dagbesteding. Elke verandering is immers eng voor hen. De stageplekken bij de dagbesteding vallen echter onder de zorg en mogen we niet bekostigen vanuit onderwijsgeld. Daar moet écht een oplossing voor komen.’

Wat heeft dat gekost?

<i>Sp. 1 - Ondersteuning jongeren tot 27 jaar</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Vershil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	5.100	114.100	30.693	83.407
<i>Kosten werkorganisatie</i>	152.906	152.906	285.948	-133.042
Lasten	158.006	267.006	316.641	-49.635
<i>Directe Baten</i>	0	0	-98.073	98.073
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-158.006	-252.006	-158.006	-94.000
Baten	-158.006	-252.006	-256.079	4.073
Saldo baten en lasten	0	15.000	60.562	-45.562
Resultaat	0	15.000	60.562	-45.562

Bij de Turap is voor de werkagenda jeugd €94.000 extra beschikbaar gekomen. Dit budget is echter niet volledig besteed. Voorstel is om het restant van €67.000 te reserveren voor het jaar 2017.

Op dit onderdeel is flink meer inzet gepleegd dan geraamd. Dit heeft te maken met de extra tijd die is gaan zitten in het faciliteren van de beleidsafstemming rond inkoop, maar ook de verdere opzet van de werkagenda Jeugd.

Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen

Speerpunt

De regio zorgt voor opvang en huisvesting van bijzondere doelgroepen.

Wat hebben we bereikt?

Door het Turkije-akkoord nam de instroom van asielzoekers in de tweede helft van 2016 af en daardoor het aantal te huisvesten statushouders. De noodvoorzieningen in sporthallen en leegstaande gebouwen zijn inmiddels weer gesloten. Gemeenten en corporaties weten de taakstelling op te vangen in de reguliere woningvoorraad zonder dat daar onaanvaardbare verdringing ontstaat. Dat de taakstelling in sommige gemeenten niet werd bereikt, was meer een kwestie van afstemming tussen COA en corporaties. De focus van het speerpunt verschoof mede hierdoor naar de opvang- en huisvestingsopgave van zorgdoelgroepen (maatschappelijke opvang en beschermd wonen). Voor spoedzoekers, zoals statushouders en andere groepen die snel huisvesting nodig hebben, lijkt de woningmarkt behoefte te hebben aan een flexibele schil. Gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag & Braassem stelden in 2016 het vestigingsbeleid voor spoedzoekers op.

Om het aantal 'bedden' voor arbeidsmigranten in de regio te vergroten, sloten wij in 2014 een regionaal convenant af en richtten een ambassadeursteam in om de uitvoering van het convenant te bespoedigen. Particuliere huisvesters en werkgevers realiseren echter veel bedden buiten

het zicht van de gemeente. Sturen op aantallen is daarom moeilijk. Om deze reden besloot het ambassadeursteam in 2016 om de focus van de uitvoering van het convenant te verleggen van het sturen op aantallen naar het aanjagen van de vraag. De gemeenten in de Bollenstreek startten eind 2016 met het opstellen van ruimtelijke randvoorwaarden voor een versnelde procedure ten behoeve van logiesvoorzieningen voor arbeidsmigranten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Verkenning

Het speerpunt is vanaf de tweede helft van 2016 opgepakt. We startten met een uitgebreide verkenning van de opgaven voor dit speerpunt, te weten: het bestaand beleid en de (gemeentelijke) instrumenten ten aanzien van huisvesting van de verschillende doelgroepen, de verkenning van de knelpunten en de vragen met betrekking tot de opgaven. Bij Rijk, provincie, gemeenten en maatschappelijke partners inventariseerden we wat het ambitieniveau is. Op basis van deze verkenning, besloten we twee regionale producten in 2017 op te leveren: de regionale woonagenda en het uitvoeringsplan transitie maatschappelijke zorg 2017-2020.

2. Veranderingen maatschappelijke zorg

Met de centrumgemeente Leiden als trekker, is een regionaal beleidskader maatschappelijk zorg opgesteld die de colleges eind 2016 vaststelden. Vanuit haar platformfunctie faciliteerde Holland Rijnland debestuurlijke afstemming en besluitvorming. Met de gemeente Leiden stemden we af hoe de platformfunctie van Holland Rijnland verder kan worden benut om dit veranderingstraject te faciliteren. In 2017 wordt een Uitvoeringsplan opgesteld waarin tevens een huisvestingsparagraaf is opgenomen. Holland Rijnland zal zorgdragen voor de verbinding met de op te stellen regionale woonagenda 2017. Hiertoe is een regionale werkgroep opgericht. Het Uitvoeringsplan wordt in 2018-2019 uitgevoerd. Ter voorbereiding op het Uitvoeringsplan, benaderden de Gemeente Leiden en Holland Rijnland in 2016 verschillende bureaus om onderzoek uit te voeren naar de woonbehoefte van de doelgroepen maatschappelijke zorg. De transitie van de maatschappelijke opvang van centrumgemeente naar individuele gemeenten, wordt vanaf 2017 in gang gezet.

3. (Voorbereiding) actualisatie regionale woonagenda

Holland Rijnland sprak met de provincie over de geplande actualisatie regionale woonagenda 2017. Hierin wordt opgenomen de regionale opgave huisvesting vergunninghouders, arbeidsmigranten en mensen die zorg ontvangen. In 2016 is, onder voorzitterschap van Holland Rijnland, een regionale werkgroep ingericht die verkent op welke wijze huisvesting bijzondere doelgroepen in de regionale woonagenda wordt opgenomen.

4. Kennisdeling

Met Platform31 bereidden wij eind 2016 een regionale conferentie voor over de huisvesting bijzondere doelgroepen. Die conferentie vond plaats in januari 2017. Het doel was om de verschillende 'werelden' binnen de gemeente van wonen en WMO vanuit elkaars perspectief te laten kijken naar de huisvestingsopgave bijzondere doelgroepen. Op die manier kan er meer draagvlak ontstaan voor de verdere uitwerking van het speerpunt.

5. Ambassadeursteam arbeidsmigranten

In 2014 werd het regionale convenant huisvesting arbeidsmigranten ondertekend. Om de uitvoering van dit convenant te bespoedigen, richtten we een ambassadeursteam in met vertegenwoordiging vanuit werkgevers, huisvesters, Rijk, gemeenten, arbeidsmigranten en woningcorporaties. Holland Rijnland nam in 2016 de beleidsmatige en secretariële ondersteuning van het Ambassadeursteam huisvesting arbeidsmigranten over van de gemeente Katwijk.

Wat heeft dat gekost?

Sp. 2 - Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
Directe kosten	30.000	15.000	1.872	13.128
Kosten werkorganisatie	65.265	65.265	54.084	11.181
Lasten	95.265	80.265	55.956	24.309
Bijdrage Gemeenten	-95.265	-95.265	-95.265	0
Baten	-95.265	-95.265	-95.265	0
Saldo baten en lasten	0	-15.000	-39.309	24.309
Resultaat	0	-15.000	-39.309	24.309

Regionaal Bureau Leerplicht

Wat hebben we bereikt?

In 2016 is succesvol uitwerking gegeven aan het Beleidsplan Leerplicht en RMC 2015-2018. De helft van het personeel van Holland Rijnland werkt aan de uitvoering van dit beleidsplan. De volgende resultaten zijn geboekt op de op de geformuleerde doelstellingen:

- *Iedereen die in staat is onderwijs te volgen, vindt een passende onderwijsplek in de regio. Het RBL streeft er naar om het aantal thuiszitters zo ver mogelijk terug te brengen.* Dit schooljaar werkte het RBL aan een interne aanpak van thuiszitters en risicoleerlingen. Daarnaast wordt er intensiever samengewerkt met de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs. Hierdoor is het aantal thuiszitters beter in beeld en worden leerlingen sneller teruggeleid naar onderwijs. Dit is te zien in de cijfers. Het aantal thuiszitters is gedaald van 52 in het schooljaar 2014-2015 naar 40 in 2015-2016;
- *Het aantal vrijstellingen op basis van artikel 5 onder a (op basis van psychische en/of lichamelijk gronden), de komende periode halveren van 123 in schooljaar 2013-2014 naar 65 in 2017-2018.* Afgelopen schooljaar werkte het RBL nauw samen met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en keken zij gezamenlijk nog beter naar de mogelijkheden van passend onderwijs. Dit leidde ertoe dat het aantal nieuwe vrijstellingen 5 onder a gedaald is naar 52. Daarmee is de doelstelling behaald;
- *Kwaliteit van verzuimmeldingen in het MBO moet even hoog zijn als op het voortgezet onderwijs: bij 75% i.p.v. 25% van de meldingen wordt daadwerkelijk ongeoorloofd verzuim geconstateerd.* Om de kwaliteit van de verzuimmeldingen te verhogen, maakte het RBL afspraken met ROC Leiden. Afgelopen schooljaar constateerde het RBL bij 88% van de MBO-meldingen met een afdoening, verzuim. De doelstelling is hiermee ruimschoots behaald;
- *Het opvolgen van het verzuim18+ door RMC moet jongeren aantoonbaar in het onderwijs houden.* Verzuimgesprekken worden onder andere ingezet om uitval te voorkomen. De scholen bepalen wanneer de betrokkenheid van RMC nodig is. Ondanks de inzet van verzuimgesprekken, verzuimt ruim de helft na een gesprek opnieuw. Echter wordt slechts 5% van de jongeren met verzuim later vroegtijdig schoolverlater (VSV'er);

- *Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in regio Zuid-Holland Noord bedraagt maximaal het percentage zoals het ministerie van OCW die per doelgroep stelt.* De voorlopige VSV-cijfers over het schooljaar 2015-2016 laten zien dat de regio Holland Rijnland een forse afname van 15% heeft in het aantal voortijdig schoolverlaters. Dit is de grootste daling van Nederland. Dit komt onder ander door de goede samenwerking in het programma 'Blijf bij de les';
- *Alle nieuwe voortijdig schoolverlaters worden direct na uitschrijving benaderd door het RMC voor trajectbegeleiding.* Alle voortijdig schoolverlaters zijn in het schooljaar 2015-2016 direct na uitschrijving benaderd door het RMC voor trajectbegeleiding.
- *Alle oude voortijdig schoolverlaters zonder werk of inkomen worden ieder jaar proactief benaderd door het RMC voor trajectbegeleiding.* Alle oud VSV'ers zonder werk of inkomen zijn dit schooljaar benaderd door het RMC voor trajectbegeleiding. Wel blijkt dat een zeer groot deel van deze groep geen begeleiding wil, waardoor het aantal trajecten relatief beperkt blijft;
- *59% van de preventief ingezette RMC-trajecten sloten in schooljaar 2013-2014 met een positief uitstroomresultaat (onderwijs of werk) af. Dit moet omhoog naar 70%.* Het percentage positief afgesloten trajecten steeg naar 80%. Hierbij is, net als in 2013-2014, de overdracht naar een ketenpartner ook als positief gedefinieerd;
- *40% van de curatief ingezette RMC-trajecten werden in schooljaar 2013-2014 met een positief uitstroomresultaat (onderwijs of werk) afgesloten. Dit moet omhoog naar 60%.* Het percentage positief afgesloten trajecten voor jongeren die al zijn uitgeschreven uit het onderwijs, steeg naar 67%. Hierbij is, net als in 2013-2014, de overdracht naar een ketenpartner als positief gedefinieerd. De reden van de stijging is de betere samenwerking met ketenpartners op het gebied van arbeidsmarkttoeleiding en jeugdhulp;
- *Alle voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar met een WWB-uitkering die de intellectuele capaciteiten hebben en waarbij geen belemmeringen gelden die - eventueel met ondersteuning - binnen een half jaar kunnen worden opgelost, benutten onderwijs als voorliggende voorziening. De jaarlijkse evaluatie van het Kansloket benutten wij hierbij om de resultaten te monitoren.* Het RBL maakte in 2016 aanvullende bestuurlijke afspraken met de contactgemeente van de arbeidsmarktregio (Leiden) om alle jongeren tussen de 16 en 27 in beeld te hebben. De bestuurlijke afspraken zijn uitgewerkt in een gezamenlijke werkwijze tussen het RBL en Project JA. Het RBL is aanwezig bij de voorlichting aan jongeren die een uitkering aanvragen en begeleidt alle schoolbare jongeren naar onderwijs. Ook jongeren die al langer een uitkering hebben en na verloop van tijd klaar zijn om terug te gaan naar school, worden door het RBL opgepakt. Met de meeste gemeenten maakte het RBL ook afspraken om voortijdig schoolverlaters die niet zelfstandig werk kunnen vinden, te koppelen aan een jobcoach van de gemeente zodat ze actief participeren in de samenleving.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Vanuit de dagelijkse werkzaamheden zetten de leerlingenadministratie, de leerplichtambtenaren en de casemanagers zich in jeugdigen in beeld te hebben en ondernemen actie om verzuim te stoppen en schooluitval te voorkomen. Dit doen we in samenwerking met partners uit het veld, waaronder ouders en jeugdigen, onderwijs, JGT, jongerenwerk, bureau HALT en het openbaar ministerie.

Ook organiseren en participeren we in verschillende werkgroepen om in samenwerking met bijvoorbeeld gemeenten, samenwerkingsverbanden passend onderwijs, scholen, onderwijsinstellingen of GGD beleid te ontwikkelen dat bijdraagt aan het realiseren van het recht op onderwijs voor alle jeugdigen in de regio Holland Rijnland.

Annelies van der Vlist, directeur Samenwerkingsverband Passend Onderwijs

'Gezamenlijk werken aan goede onderwijs-zorgarrangementen'

Sinds augustus 2014 zijn scholen verplicht om hun leerlingen passend onderwijs te bieden. Als hierbij ondersteuning nodig is, kunnen scholen een beroep doen op het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs. Voor het Voortgezet Onderwijs in Leiden en omstreken werken twaalf schoolbesturen samen. Annelies van der Vlist is directeur van dit Samenwerkingsverband. 'We maken plannen waarmee leerlingen een passende plek krijgen op een school', legt Van der Vlist uit, 'We willen dat leerlingen een diploma of een startkwalificatie halen. Lukt dat niet, dan kijken we naar een passende werkplek of zinvolle dagbesteding. Hierin werken we regelmatig samen met het Regionaal Bureau Leerplicht, onderdeel van Holland Rijnland. Ook zij zetten zich in om het aantal thuiszitters terug te dringen en vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen. Samen werkten we aan het project Buitenkans, waarbij jongeren werken aan de terugkeer naar school of aan het vinden van een baan. Het RBL is voor ons van grote waarde. Veel van ons werk speelt zich namelijk af op het regio-niveau van Holland Rijnland en daarnaast zijn de lijnen met Jeugdhulp kort. Voor de toekomst hoop ik dat we samen met het RBL en Jeugdhulp, kunnen toewerken naar goede onderwijs-zorgarrangementen, waarbij gemeenten, onderwijs en jeugdhulp elkaar vinden en dat budgettaire kwesties worden geslecht.'

Wat heeft dat gekost?

<i>Regionaal Bureau Leerplicht</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Verschil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	66.383	66.383	29.210	37.173
<i>Kosten werkorganisatie</i>	1.942.506	1.903.958	1.933.369	-29.411
Lasten	2.008.889	1.970.341	1.962.579	7.762
<i>Directe Baten</i>	-780.000	-805.170	0	-805.170
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-1.228.889	-1.228.889	-2.053.848	824.959
Baten	-2.008.889	-2.034.059	-2.053.848	19.789
Saldo baten en lasten	0	-63.718	-91.269	27.551
Resultaat	0	-63.718	-91.269	27.551

De RMC-subsidie die via Leiden (als centrumgemeente) loopt is begroot als directe baat maar geboekt als gemeentelijke bijdrage. Dat verklaart waarom deze in de jaarrekening niet onder de directe baten staat. Uiteindelijk is die subsidie iets hoger vastgesteld dan oorspronkelijk geraamd.

Lopende zaken maatschappij

Regionale beleidsontwikkeling onderwijs-zorgarrangementen

Wat hebben we bereikt?

In het ontwikkeldocument onderwijszorgarrangementen (OZA), bekrachtigd aan de beleidstafel passend onderwijs-jeugdhulp Holland Rijnland, legden we in de zomer van 2015 een visie neer omtrent de samenwerking in de regio ten behoeve van leerlingen. Ook benoemden we een aantal actiepunten om uit te werken in het schooljaar 2015-2016.

Bijna alle actiepunten zijn ter hand genomen, maar niet alle actiepunten zijn vanuit de werkgroep OZA uitgevoerd. Dat heeft met name te maken met een koerswijziging die halverwege het jaar is ingezet. Waar eerst een aantal praktische uitwerkingen in de werkgroep OZA zouden worden gedaan (denk bijvoorbeeld aan een pilot integraal arrangeren) constateerden we gaandeweg dat het l zinvoller is, de uitwerking in de subregio's te laten plaatsvinden en de lessen en vraagstukken die dat rond onderwijszorgarrangementen oplevert, van daaruit met elkaar te delen in de werkgroep OZA. Daar kan een kleine slagvaardige groep de openstaande vraagstukken oplossen en eventuele afspraken op het niveau van Holland-Rijnland voor de beleidstafel voorbereiden.

Voor de werkgroep onderwijszorgarrangementen lag de focus in 2016 op de gezamenlijke voorbereiding van de inkoop jeugdhulp en het leveren van input vanuit het onderwijs voor de dienstverleningsovereenkomst JGT. Dit leidde tot een proces van samenwerking rond de inkoop jeugdhulp, en een gezamenlijke inhoudelijke voorbereiding van de inkoopafels jeugdhulp. Onderdeel van deze voorbereiding, was een brede brainstorm vanuit de praktijk, met een vertegenwoordiging

van samenwerkingsverbanden PO en VO, MBO, gemeenten, JGT en jeugdhulp. Deze brainstorm leverden niet alleen input op voor de inkoop jeugdhulp, maar ook voor de dienstverleningsovereenkomst met JGT en aandachtspunten die door de praktijk als belangrijk zijn aangemerkt om mee te nemen in de ontwikkelingen rond de samenwerking passend onderwijs-jeugdhulp. Er zijn nog steeds veel mogelijkheden tot groei in de samenwerking, zoveel werd duidelijk.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Aan de werkgroep OZA namen medewerkers van verschillende afdelingen deel, zij leverden eveneens een bijdrage aan de behaalde resultaten. Een aantal resultaten gelieerd aan de werkgroep OZA, staat ook beschreven bij het onderwerp Leerplicht en RMC, waaronder de uitvoeringsafspraken en de resultaten van het terugdringen van het aantal leerplichtonthefingen. Inzet en toegang tot onderwijszorgarrangementen heeft hier grote invloed op.

Inclusieve arbeidsmarkt

Wat hebben we bereikt?

De hoofddoelstelling van het regionale werkbedrijf is te komen tot een inclusieve arbeidsmarkt. De regio heeft tot het jaar 2026 een taakstelling om 3700 extra banen te realiseren. De taakstelling voor 2016 was 350 banen. Hiervan zijn 300 banen gerealiseerd. Onze regio presteert hiermee boven het landelijk gemiddelde. De overheid heeft als werkgever een belangrijke voorbeeldfunctie. Het werkbedrijf organiseerde daarom een bijeenkomst specifiek voor overheidswerkgevers.

Het werkbedrijf leverde daarnaast veel inspanning om tot een eenduidige werkgeversbenadering te komen. Zo zijn in 2016 de belangrijkste instrumenten geharmoniseerd. Dit houdt in dat de gemeenten dezelfde afspraken hanteren voor de inzet van de opstapsubsidie, participatieplaats en de proefplaatsing. Verder zijn regionale afspraken gemaakt over de inzet van jobcoaching. Op het gebied van communicatie is de website wsp HollandRijnland.nl operationeel geworden.

Aan het einde van het jaar is een evaluatie van het werkbedrijf uitgevoerd. Hieruit kwam naar voren, dat de drie subregio's elk een eigen dynamiek en ontwikkeling kennen. De conclusie is dat een verdere uitbouw van het regionale werkbedrijf niet opportuun is. De nadruk zal de komende jaren liggen op de uitvoering in de drie subregio's

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De gemeente Leiden is, als centrumgemeente van de arbeidsmarktregio Holland Rijnland, eindverantwoordelijk voor het werkbedrijf. Holland Rijnland vervulde de secretariaten van het Bestuurlijk Overleg Werk en het management Team Werkgeversdienstverlening. Holland Rijnland had een actieve rol in de beleidsmatige voorbereiding van de harmonisatie van instrumenten van de werkgeversdienstverlening. In het Ambtelijk Overleg Participatie werden de voorstellen besproken. Holland Rijnland verzorgde, vanuit haar platformrol, het secretariaat van dit overleg v. Holland Rijnland zorgde daarnaast voor de verbinding tussen het werkbedrijf en de besluitvorming in het PHO Maatschappij.

Samen met het UWV en de gemeente Leiden organiseerde Holland Rijnland verscheidene bijeenkomsten voor consultants om ervaringen uit wisselen over de uitvoering van de Participatiewet. Holland Rijnland nam deel aan de werkgroep Pro/VSO. Vanuit deze werkgroep ontstond het project Sociale Innovatie waarvoor Holland Rijnland mede een succesvolle startbijeenkomst organiseerde.

Voor de koppeling onderwijs-arbeidsmarkt lobbyde Holland Rijnland in samenwerking met de gemeenten Kaag en Braassem en Noordwijkerhout voor het op peil houden van het budget voor agrarisch onderwijs.

Volwasseneneducatie

Wat hebben we bereikt?

In 2016 bouwden we de regionale inkoop van taal- en rekentrajecten bij de ROC's af naar 50% van het totale budget. Met de overige 50% subsidieerden we vier Taalhuizen, een ouderbetrokkenheidsproject (Ouderkamer), een taalproject gericht op arbeidstoeleiding (JA+) voor de Leidse Regio en taalverbeteringstrajecten voor uitkeringsgerechtigden in Katwijk en de Rijnstreek. Begin 2016 stelden we hiervoor het regionaal uitvoeringsplan inkoop educatie bestuurlijk vast. In totaal zijn hiermee in 2016 1401 mensen geschoold. Eind 2016 ronden we de aanbesteding van volwasseneneducatie 2017 af. In 2016 troffen we tevens de voorbereidingen voor een nieuw convenant Bondgenootschap Geletterdheid Holland Rijnland 2017-2020. Met het nieuwe convenant borgen de bondgenoten opnieuw hun inzet voor het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid in de regio. Ter voorbereiding van het convenant brachten we een nieuwsbrief uit over de regionale aanpak van laaggeletterdheid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De gemeente Leiden is, als contactgemeente van de arbeidsmarktregio Holland Rijnland, eindverantwoordelijk voor de regionale inkoop van taal- en rekentrajecten. Holland Rijnland gaf samen met de gemeente Leiden vorm aan het proces van beleidsvoorbereiding naar het uitvoeringsplan. Daarnaast bood Holland Rijnland ondersteuning bij de realisatie van de activiteiten uit het uitvoeringsplan 2016 en vormde zij het platform voor de regionale ambtelijke besluitvorming rond de inkoop van educatietrajecten. Voor de aanbesteding van Educatie 2017 leverde Holland Rijnland inhoudelijke input en bijgedragen aan de beoordeling van de offertes. Holland Rijnland coördineerde in 2016 het regionaal Bondgenootschap Geletterdheid en trof voorbereidingen voor het nieuwe convenant. Voor de nieuwsbrief hield Holland Rijnland interviews met de verantwoordelijk wethouder van Leiden, een grote werkgever in de regio en een taalambassadeur.

Zorg en ondersteuning

Wat hebben we bereikt?

In 2016 is in de regio hard gewerkt aan het regionale beleidskader Maatschappelijke Zorg. Hiermee stelden de gemeenten een gezamenlijke visie op voor de decentralisatie en extramuralisering van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen vanaf 2017. Dit beleidskader is eind 2016 door alle colleges in de regio vastgesteld. Verder vond er overleg plaats tussen de gemeenten en Zorg en Zekerheid over de gezamenlijke aanpak van verschillende taken en onderwerpen waarvoor beide partijen verantwoordelijk zijn.

Daarnaast maakten de gemeenten in 2016 opnieuw regionale afspraken over de activiteiten die voortvloeien uit de OGGZ, zoals de gemeenschappelijke regeling GGZ, de inkoop van zorg voor de LVB-doelgroep en de inzet van de innovatiemiddelen van Beschermd Wonen. Met het opstellen van de agenda 2020, geven de regio's Holland Rijnland en Midden Holland invulling aan het gezamenlijk opdrachtgeverschap en het takenpakket van de Regionale Dienst Openbare Gezondheid (RDOG) Hollands Midden. Uit de agenda 2020 volgt de start van het Portefeuillehoudersoverleg Publieke

Gezondheid (PPG) op het niveau van Holland Midden. Het overleg binnen het PPG moet leiden tot een betere aansturing van de RDOG.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Holland Rijnland bood in 2016 ondersteuning en een platform voor de ambtelijke ontwikkeling en advisering en de bestuurlijke vaststelling van het beleidskader Maatschappelijke Zorg en de OGGZ-taken. Daarnaast nam Holland Rijnland deel aan de ambtelijke afstemmingsoverleggen met Zorg en Zekerheid. Holland Rijnland droeg bij aan de voorbereiding op de installatie van het PPG. Eind 2016 nam Holland Rijnland het secretariaat van het regionaal ambtelijk overleg WMO op zich.

Cultuur

Wat hebben we bereikt?

In 2016 realiseerden we de adhesieverklaring die nodig is om een aanvraag in te dienen voor een subsidie vanuit de Deelregeling Cultuureducatie met Kwaliteit in het primair onderwijs. Voor de jaren 2017 tot en met 2020 stelt het rijk hiervoor stimuleringsubsidies beschikbaar voor activiteiten op scholen in het primair onderwijs. Het doel is om daarmee kwalitatief goede cultuureducatie te kunnen aanbieden. In de adhesieverklaring stellen de deelnemende gemeenten dat zij het projectplan van de uitvoerder inhoudelijk positief beoordelen. Hiermee verplichten zij zich om de verkregen subsidie met eenzelfde bedrag te zullen matchen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Holland Rijnland coördineerde het intensieve overleg tussen de matchende gemeenten en de uitvoerder van het projectplan (Cultuureducatiegroep Leiden). Daarnaast verzorgden we de besluitvorming binnen de regio.

Wat heeft dat gekost?

<i>Lopende zaken Maatschappij</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Verschil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	74.990	74.990	98.080	-23.090
<i>Kosten werkorganisatie</i>	207.915	207.916	274.871	-66.955
Lasten	282.905	282.906	372.951	-90.045
<i>Directe Baten</i>	-22.000	-22.000	-10.255	-11.745
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-260.905	-260.906	-260.904	-2
Baten	-282.905	-282.906	-271.159	-11.747
Saldo baten en lasten	0	0	101.792	-101.792
Resultaat	0	0	101.792	-101.792

Op het onderdeel maatschappij zijn meer uren ingezet dan begroot. Specifiek in de ondersteuning van het PHO Maatschappij, dat minimaal maandelijks samen kwam (i.p.v. 4x per jaar) en daarmee ook extra inzet ter voorbereiding vroeg.

2.1.2 Economie

De regio Holland Rijnland heeft de ambitie om koploper te zijn in het toepassen van economische en technologische innovaties.

De economische opgaven waar onze gemeenten voor staan, pakken we in eerste instantie op in een kleiner subregionaal verband. Een paar zeer belangrijke regionale opgaven doen we echter samen op de schaal van Holland Rijnland. Het gaat om de versterking van de volgende economische topsectoren: Bio- en Lifescience, Greenports (Tuinbouw), Space (HighTech) en Biobased Economy. Tussen deze sectoren bestaan veel kruisverbanden. Zo is de relatie onderwijs-arbeidsmarkt een thema dat bij meerdere onderwerpen terugkomt.

Veel van onze inzet ging het afgelopen jaar naar het speerpunt Energie. Diverse overheidspartijen in de regio Holland Rijnland zetten hierin samen met de provincie flinke stappen op weg naar een regionaal Energieakkoord. In 2017 vindt hierover de besluitvorming plaats. Hierin zijn meer uren ingezet dan oorspronkelijk geraamd. Het opzetten van het gezamenlijk programma en mobiliseren van capaciteit bij de overige partners vroeg een sterke, aanjagende rol van de regio.

Op een aantal andere onderwerpen is minder inzet gepleegd dan geraamd. Ten aanzien van Biobased is geconstateerd dat er weinig toegevoegde waarde zit in een rol voor Holland Rijnland, aangezien hier al diverse partijen actief zijn. Wel monitort Holland Rijnland eventuele raakvlakken. De ontwikkeling van een programma rond plantenstoffen (Biobased Greenports) is gezamenlijk opgepakt met de provincie en andere Triple Helix-partners. Hierdoor was minder inzet vanuit Holland Rijnland nodig. Op andere onderwerpen zoals Space en Greenports wordt nog gewerkt aan de opzet van een gezamenlijk uitvoeringsprogramma. Deze staan gepland medio 2017. Toch zijn er op deze onderwerpen al een aantal mooie resultaten bereikt ten aanzien van de relatie arbeidsmarkt-onderwijs, zoals bij groenonderwijs en Instrumentation for Space.

Wat heeft dat gekost?

<i>Domein Economie</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Verschil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	126.000	106.000	80.174	25.826
<i>Kosten werkorganisatie</i>	284.368	284.368	223.725	60.643
<i>Lasten</i>	410.368	390.368	303.899	86.469
<i>Directe Baten</i>	0	0	-20.667	20.667
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-410.368	-410.368	-437.868	27.500
<i>Baten</i>	-410.368	-410.368	-458.535	48.167
<i>Saldo baten en lasten</i>	0	-20.000	-154.636	134.636
<i>Resultaat</i>	0	-20.000	-154.636	134.636

Space

Speerpunt

De regio is nationaal centrum voor aardobservatie en navigatietoepassingen.

Wat hebben we bereikt?

Holland Rijnland richtte in 2016 een nieuw cofinancieringsfonds op. Mede dankzij inzet en financiële inbreng van Holland Rijnland start in 2017 de nieuwe MBO-vakopleiding 'Instrumentation for Space' bij de Leidse Instrumentmakersschool (LiS). De nieuwe opleiding vergroot het onderwijsaanbod in de regio, voorziet in de behoefte aan gespecialiseerde technici binnen de ruimtevaartsector en verbetert de regionale vestigingsvoorwaarden voor de topsector.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Instrumentation for Space

Voor de opleiding Instrumentation for Space leverde Holland Rijnland een financiële bijdrage van in totaal €100.000 (voor een periode van 4 jaar, €25.000 per jaar) uit het cofinancieringsfonds. Holland Rijnland zette zich samen met partners in om de benodigde 5 ton subsidie toegekend te krijgen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In die opzet zijn we geslaagd t en de opleiding start in 2017. De bijdrage van Holland Rijnland leidde samen met de investering van ruim 1 miljoen euro vanuit het bedrijfsleven en de subsidie van het Rijk tot een totaalinvestering van meer dan 1,6 miljoen euro.

Initiatieven en position paper

In 2016 verkenden verschillende partijen wat de kansen zijn voor ruimtevaart gerelateerde projecten in de regio zoals het Shared Service Centre en het Space Experience Centre. Eind 2016 organiseerde Holland Rijnland een bijeenkomst voor alle gemeenten om een werkgroep op te zetten en een start te maken met een 'position paper' over Space. In dit document wordt gespecificeerd wat de gemeenten de komende periode willen bereiken op dit speerpunt en welke rol Holland Rijnland daarin vervult.

Holland Space Cluster

In voorgaande jaren investeerde Holland Rijnland veel tijd en energie in het secretarisschap van het Holland Space Cluster. Als gevolg van de veranderde rol van Holland Rijnland zetten we sinds 2016 in op een minder zware investering op deze taak vanuit Holland Rijnland. In 2016 richtte de secretaris van Holland Space Cluster zich voornamelijk op het organiseren van overleg, een goede verslaglegging en informatievoorziening. Ook stelde de secretaris samen met de directie en de penningmeester de subsidieverantwoording op richting provincie Zuid-Holland.

Met de gemeente Noordwijk stemden wij af dat zij in het najaar van 2016 de secretaristaken overnemen. Eind 2016 kwam hiervoor capaciteit beschikbaar bij Noordwijk en droeg Holland Rijnland formeel de taak over van secretaris van Holland Space Cluster.

De portefeuillehouder Economie nam in 2016 deel aan de bestuursvergaderingen van Holland Space Cluster en blijft dit voortzetten in 2017.

Wat heeft dat gekost?

Sp. 3 - Space / Aardobservatie	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
Directe kosten	20.000	10.000	25.794	-15.794
Kosten werkorganisatie	69.926	69.927	46.630	23.297
Lasten	89.926	79.927	72.424	7.503
Directe Baten	0	0	-20.667	20.667
Bijdrage Gemeenten	-89.926	-89.927	-89.926	-1
Baten	-89.926	-89.927	-110.593	20.666
Saldo baten en lasten	0	-10.000	-38.169	28.169
Resultaat	0	-10.000	-38.169	28.169

Biobased Economy

Speerpunt: planteninhoudstoffen

De regio is koploper op het gebied van planteninhoudstoffen.

Speerpunt: landbouwtransitie en bodemdaling

De regio is koploper in innovatieve aanpak van landbouwtransitie en bodemdaling in de veenweidegebieden als voorbeeld van circulaire economie.

Voortschrijdend inzicht heeft bij dit thema geleid tot het schrappen van het speerpunt landbouwtransitie en bodemdaling. Dit is besloten tijdens de regiomiddag op 9 november 2016. Daarvoor is de volgende tweedeling in de plaats gekomen: plantstoffen en reststromen. Deze tweedeling sluit beter aan bij het speerpunt.

Wat hebben we bereikt?

Voor *plantstoffen* besloten we eind 2016/begin 2017 om het programma Biobased Greenports (Kenniscentrum Plantenstoffen 2.0) te ondersteunen en daar in 2017 en 2018 financieel aan bij te dragen (met een jaarlijkse bijdrage van € 20.000,-). Daarmee scheppen we een belangrijke voorwaarde voor nog betere en meer intensieve samenwerking tussen kennisinstellingen (universiteit en Kenniscentrum Plantstoffen), de leveranciers van de grondstoffen (telers in de Greenports) en afnemers van de producten (farmaceutische en cosmetische industrie).

Het thema *reststromen* kreeg in 2016 weinig aandacht. Momenteel verkennen we de mogelijkheden om het project Topsurf te ondersteunen, via bijvoorbeeld het cofinancieringsfonds. Bij Topsurf wordt biomassa ingezet voor grondverbetering en het tegengaan van bodemdaling.

Het programma LEADER Holland Rijnland is een Europees ontwikkelingsprogramma voor het platteland en richt zich vanaf dit jaar op de thema's gezondheid en circulaire economie. Het thema biobased economy maakt daarbij onderdeel uit van het bredere thema circulaire economie.

Ten aanzien van het thema *bodemdaling* zetten we in 2016 niet nauwelijks stappen. We constateerden dat instanties als het Kenniscentrum Platform Bodem en het Veenweide Innovatie Centrum (VIC) momenteel al een belangrijke rol vervullen en dat er momenteel weinig behoefte bestaat aan regionale inzet.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Voor plantstoffen voerden we geregeld gesprekken met het Kenniscentrum Plantenstoffen, de provincie, Innovation Quarter. Het Institute of Biology Leiden (IBL) en de Greenports.

Leon Mur, directeur Kenniscentrum Plantenstoffen

'Holland Rijnland zet ons werk consistent op de agenda'

Als impuls voor de verduurzaming van de tuinbouwketen, werd zes jaar geleden het Kenniscentrum Plantenstoffen opgericht. Het plantenrijk beschikt over meer dan honderdduizend verschillende inhoudsstoffen, met eigen specifieke kenmerken. Over de werking van veel van die stoffen, is nog weinig bekend. Het Kenniscentrum Plantenstoffen bouwt aan een extractenbibliotheek waar plantstoffen worden bewaard en gelabeld met hun mogelijke toepassingen. Vanaf de start is Leon Mur directeur van het Kenniscentrum. 'Het centrum is een voorbeeld van de nieuwe biobased economy', legt Mur uit. 'We richten ons enerzijds op de zogenaamde zijstromen, eigenlijk het plantaardig afval. In plaats van deze te composteren, kijken we of we de stoffen daarin kunnen gebruiken. Een mooi voorbeeld zijn tomatenstengels. De vezels uit die stengels worden gebruikt bij de papier- en kartonproductie terwijl het sap stofjes bevat die werkzaam zijn tegen ziekten en plagen. We kijken ook naar het doelgericht kweken van planten voor speciale stoffen. We hebben de tijd mee. Er is steeds meer vraag naar natuurlijke ingrediënten, voor gewasbescherming, voedsel, farmacie en cosmetica. Onze klanten testen onze plantstoffen in hun eigen laboratoria. Beschikt een stof over de juiste kenmerken, dan kennen wij de herkomst. Holland Rijnland speelt voor ons een belangrijke rol. Het samenwerkingsverband helpt ons bij de subsidiëring van ons programma. Daarnaast zet Holland Rijnland, dat in contact staat met drie greenports, ons kenniscentrum al jaren consistent op de regionale agenda. En dat is voor ons essentieel om marktkansen blijvend te verzilveren.'

Holland Rijnland brengt deze partijen bij elkaar en inventariseert (samen met het Innovation Quarter) welke business cases er zijn. De gemeenten brengen hun kennis en expertise in vanuit hun contacten met het lokale bedrijfsleven. In 2017 krijgt de agenda verder vorm. De nadruk ligt in 2018 meer op de uitvoering van de diverse projecten.

In 2016 verkende we tevens of er interessante projecten in de regio zijn op dit vlak. Zo wordt momenteel onderzocht of een project over Fusarium (een schimmel bij planten) regionaal gezien interessant is.

Wat heeft dat gekost?

Sp. 4 - Biobased Economy	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Directe kosten</i>	30.000	30.000	87	29.913
<i>Kosten werkorganisatie</i>	83.912	83.912	10.882	73.030
Lasten	113.912	113.912	10.969	102.943
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-113.912	-113.912	-113.912	0
Baten	-113.912	-113.912	-113.912	0
Saldo baten en lasten	0	0	-102.943	102.943
Resultaat	0	0	-102.943	102.943

De gereserveerde projectkosten bleken uiteindelijk in 2016 niet nodig te zijn. De hierbij voorziene activiteiten zullen wel plaats vinden in het jaar 2017. De uitwerking van het programma Greenports Biobased heeft door een sterke rol van de Triple Helix minder uitwerking gevraagd dan was vooraf voorzien. In 2017 wordt dit programma vastgesteld.

Daarnaast is er nauwelijks inzet van uren geweest op het onderwerp bodemdaling.

Energietransitie

Speerpunt

Holland Rijnland sluit met de provincie Zuid-Holland een gebiedsdeal over de regionale bijdrage aan verduurzaming en vermindering van energiegebruik.

Wat hebben we bereikt?

Er is het afgelopen jaar veel gedaan en veel bereikt op dit speerpunt. Het gaat daarbij om de volgende mijlpalen en producten:

- Inventarisatieronde langs alle gemeenten (ambtelijk en bestuurlijk);
- Opzetten van een goed lopend ambtelijk netwerk tussen de volgende publieke partners: alle veertien gemeenten, de provincie, de omgevingsdiensten van West-Holland en Midden-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland. Naast kennisuitwisseling is de inzet steeds meer gericht op gezamenlijke uitvoering;
- Een goed bezocht Themacafé Energietransitie in mei 2016;
- Oplevering (eind 2016) van het onderzoek van bureau Posad, dat de potenties en mogelijkheden voor de energietransitie in kaart bracht. Hierbij maakte Posad gebruik van al het materiaal dat reeds was verzameld voor het traject Hart van Holland, in het kader van een omgevingsvisie voor de betreffende tien gemeenten;
- Voorbereiden van ruimtelijke ateliers over het thema ruimte en energie;

- Eerste gesprek met woningbouwcorporaties over zon op daken;
- Opdrachtverlening (namens alle gemeenten) voor een Warmte Transitie Atlas voor gehele regio (door bureau Over Morgen), start van het traject;
- Presentatie van de eerste resultaten van dit speerpunt in het AB van december;
- Opzetten en uitwerken van een uitvoeringsprogramma op de volgende thema's: energiebesparing, zon op daken, zonnenvelden, wind, warmte, (inclusief geothermie en biomassa), energietransitie bij Greenports en bij mobiliteit;
- Voorbereiding energieakkoord;
- Bestuurlijke bijeenkomst (2017) en presentaties in diverse raden (2017).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Dit traject en de reeds bereikte mijlpalen hierin zijn een resultaat van de intensieve samenwerking tussen de publieke partners. Een duidelijk co-creatie dus. Holland Rijnland is hierbij initiator (agendering van het regionale speerpunt), brengt partijen samen, faciliteert en organiseert (de ambtelijke werkgroepen, themacafés, bijeenkomsten, et cetera), zoekt naar kansen en initiatieven binnen en buiten de regio, coördineert het proces en voert de pen (bij het schrijven van het Concept Energieakkoord).

Ina Elema, procesleider Hoogheemraadschap van Rijnland

'Bestuurlijke overeenkomst versnelt duurzame energieprojecten'

Als procesleider vertaalt Ina Elema de duurzame energieambities van het Hoogheemraadschap van Rijnland naar concrete projecten. 'Wat wij binnenskamers bedenken, is mooi', legt Elema uit, 'maar uiteindelijk willen we dat in de buitenruimte terugzien. Een procesleider is daarin de schakel tussen beleid en uitvoering. Ik kijk bijvoorbeeld op welke van onze terreinen we windmolens of zonneweides kunnen realiseren. Dergelijke projecten stoppen echter niet bij de gemeentegrenzen. Er is een regionale energiestrategie vereist waarin je samenwerkt met verschillende partners. Dat is waarin Holland Rijnland het voortouw neemt. Holland Rijnland biedt een platform, regelt maandelijkse overleggen en begeleidt dat proces goed. Eén van de belangrijkste wapenfeiten is dat er nu een bestuurlijk convenant klaar ligt, waarvan Holland Rijnland de trekker is. Als dit Energieakkoord in juni wordt ondertekend, zijn ambtelijk stappen makkelijker te zetten waarmee energieprojecten en -processen versneld kunnen worden uitgevoerd. En dat is uiteindelijk waar het om draait. Ik zie voor Holland Rijnland nog een taak weggelegd om gemeenten te motiveren om niet alleen andere partijen te stimuleren, maar zelf ook meer te investeren in duurzame energieambities.'

Wat heeft dat gekost?

Sp. 5 - Energietransitie	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Directe kosten</i>	30.000	30.000	26.760	3.240
<i>Kosten werkorganisatie</i>	60.603	60.603	70.895	-10.292
Lasten	90.603	90.603	97.655	-7.052
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-90.603	-90.603	-90.603	0
Baten	-90.603	-90.603	-90.603	0
Saldo baten en lasten	0	0	7.052	-7.052
Resultaat	0	0	7.052	-7.052

Greenports van morgen

Speerpunt

De regio steunt de uitbouw van de internationale economische kracht van de Greenports Duin- en Bollenstreek, Aalsmeer en regio Boskoop.

Wat hebben we bereikt?

Holland Rijnland stuurde namens de gemeenten en in overleg met de drie Greenports een lobbybrief tegen de voorgenomen bezuiniging op groen onderwijs naar de Tweede kamer en regering. Dit leidde er toe dat de bezuiniging werd besproken in de Tweede Kamer. Het leidde er helaas niet toe dat de bezuiniging werd teruggedraaid. Holland Rijnland startte samen met de Greenports met het maken van een regionale Greenports-agenda.

Sander van Voorn, programmamanager Greenport Aalsmeer

'Holland Rijnland ondersteunt kennisvalorisatie'

Aalsmeer is 's werelds grootste handels- en kenniscentrum voor bloemen en planten. Het is ook één van de greenports gelinkt aan de regio Holland Rijnland, door de sierteelt in Nieuwkoop en Kaag en Braassem. Sander van Voorn is programmamanager voor de Greenport Aalsmeer. Volgens hem is het aan de Greenport om de nationale en internationale concurrentiepositie van de sierteeltsector te verstevigen. 'Onze Greenport is een triple helix-samenwerkingsverband, tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid', legt hij uit. 'We werken aan verschillende randvoorwaarden waaronder ondernemers moeten presteren, zoals logistiek en infrastructuur, innovatieklimaat, onderwijs, et cetera. Als programmabureau richten we ons op die faciliterende rol. En die is breed. Zo werken we aan kennisvalorisatie, waarbij kennis wordt omgezet naar commercieel haalbare producten, processen of diensten, en kijken we naar de financieringsmogelijkheden. Een ander voorbeeld is de aanleg van leidingnetwerken voor warmte of CO². Maar we richten ons ook op de uitvoering van de Ruimtelijke Visie van de Greenport Aalsmeer: welke gebieden zijn toekomstbestendig en welke komen voor transformatie in aanmerking? De samenwerking met Holland Rijnland hierin is waardevol. Drie van de zes Nederlandse Greenports liggen in het Holland Rijnland-gebied. Weliswaar ligt Aalsmeer zelf buiten de regio, maar zijn we gelinkt door Nieuwkoop en Kaag en Braassem. Holland Rijnland omvat vele kennisinstellingen, zoals de Universiteit van Leiden en weet de koppeling daarmee te maken. Ook heeft Holland Rijnland financieringsmogelijkheden voor uiteenlopende projecten, zoals kennisvalorisatietrajecten. Holland Rijnland is een bestuurlijke organisatie is, heeft veel inwoners en daardoor ook massa. En dat legt meer gewicht in de schaal bij lobby's richting het rijk en de provincie. Daarom willen we de band met Holland Rijnland graag warm houden.'

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) ontving in 2016 uit het Regionaal Investeringsfonds Holland Rijnland de jaarlijkse tranche van € 666.666,-. De GOM stelt zich ten doel om door middel van actieve gebieds(her)ontwikkeling een economisch en ruimtelijk vitale Duin- en Bollenstreek tot stand te brengen. De activiteiten van de GOM worden verantwoord via het jaarverslag van de GOM, dat ieder jaar aan Holland Rijnland wordt gezonden.

Holland Rijnland voerde een verkenning uit naar gemeenschappelijke thema's in de drie Greenports in onze regio. Tevens verkenden wij wat de raakvlakken zijn met andere speerpunten zoals Energie, Biobased Economy en arbeidsmarktbeleid. Met de betrokken greenport-bestuurders en programmamanagers is besloten een greenportoverleg Holland Rijnland in te richten. Drie maal per jaar zal ambtelijk en bestuurlijk de voortgang van de gezamenlijke greenportagenda worden besproken.

Gedeputeerde Bom-Lemstra werd in 2016 voorzitter van greenport Westland-Oostland. Om de Greenports in Holland Rijnland goed in beeld te houden –en om te leren van de uitvoeringsagenda- zijn de banden met Greenport Westland-Oostland aangehaald.

Wat heeft dat gekost?

<i>Sp. 6 - Greenports van morgen</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Vershil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	6.000	6.000	0	6.000
<i>Kosten werkorganisatie</i>	41.956	41.956	21.939	20.017
Lasten	47.956	47.956	21.939	26.017
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-47.956	-47.956	-47.956	0
Baten	-47.956	-47.956	-47.956	0
Saldo baten en lasten	0	0	-26.017	26.017
Resultaat	0	0	-26.017	26.017

Het gereserveerde budget aan projectkosten bleek nog niet noodzakelijk in het jaar 2016. De benodigde inspanning om de doelstellingen te behalen bleek minder dan geraamd. In 2016 is een aanzet gemaakt met de Greenports-agenda. Deze kwam echter langzamer op gang dan gehoopt, ook door beperkte inzet Holland Rijnland. In 2017 krijgt dit onderwerp de volle focus.

Lopende zaken economie

Naast de topsectoren en innovatieve opgaven van onze regio, resteert nog maar een beperkte economische taak voor het samenwerkingsverband. De kantorenstrategie Holland Rijnland is aan de provincie gezonden en acceptatie hiervan vindt plaats in 2017. In regionaal verband vertegenwoordigden de gemeenten Leiden en Noordwijkerhout de andere gemeenten in de regio in de klankbordgroep voor de provinciale behoeftering bedrijventerreinen Zuid-Holland.

In dit kader organiseerde Holland Rijnland een aantal ambtelijke overlegtafels om de regionale afstemming te organiseren. In het Bestuurlijk Overleg Economie Zuid-Holland (BOEZHD) vertegenwoordigde de portefeuillehouder Economie de regiogemeenten. In 2016 reageerde Holland Rijnland, in samenwerking met de gemeente Leiden en namens de veertien gemeenten, tweemaal per brief negatief op het voornemen van de gemeente Zoetermeer om een factory outlet centrum (Holland Outlet Mall) te realiseren bij het Stadshart Zoetermeer. Holland Rijnland heeft hierbij actief de gemeenten betrokken en geïnformeerd.

Wat heeft dat gekost?

<i>Lopende zaken Economie</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Verschil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	40.000	30.000	27.533	2.467
<i>Kosten werkorganisatie</i>	27.971	27.970	73.379	-45.409
Lasten	67.971	57.970	100.912	-42.942
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-67.971	-67.970	-95.471	27.501
Baten	-67.971	-67.970	-95.471	27.501
Saldo baten en lasten	0	-10.000	5.441	-15.441
Resultaat	0	-10.000	5.441	-15.441

De extra inzet van uren heeft met name plaatsgevonden voor de kantorenstrategie. Daarnaast heeft de begeleiding van het project Fietsknooppunten een onverwacht groot aantal uren gekost.

2.1.3 Leefomgeving

Op een aantal dossiers boekte Holland Rijnland de afgelopen jaren veel progressie, zoals op Natuur en Landschap, de RijnlandRoute en het HOV-net. Er blijft echter een opgave liggen in het fysiek-ruimtelijk domein. Het afgelopen jaar zetten we verder in op de realisatie van de opgaven uit het RIF. Daarnaast pakten we diverse initiatieven op, op het gebied van kennisdeling, versterking van de samenwerking en het vergroten van de slagkracht van onderop. Zo is de LEADER-samenwerking ingericht.

Daarnaast maakten we de regionale kantorenstrategie definitief en leverden we in dit kader extra inzet rond A4/W4 naar een verkenning van alternatieven. De focus in dit domein ligt op het faciliteren van de samenwerking en het realiseren van regionale projecten, waarbij we op de diverse speerpunten met de gemeenten en overige partners toewerken naar nieuwe uitvoeringsprogramma's.

Wat heeft dat gekost?

Domein Leefomgeving	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil jaarrekening - begroting na wijziging
Directe kosten	1.305.277	1.845.476	1.448.375	397.101
Kosten werkorganisatie	701.147	701.147	873.163	-172.016
Lasten	2.006.424	2.546.623	2.321.538	225.085
Directe Baten	-867.627	-1.307.701	-976.965	-330.736
Bijdrage Gemeenten	-1.138.797	-1.234.422	-1.242.425	8.003
Baten	-2.006.424	-2.542.123	-2.219.390	-322.733
Saldo baten en lasten	0	4.500	102.148	-97.648
Resultaat	0	4.500	102.148	-97.648

Aanpak van leegstand

Speerpunt

De regio is proeftuin voor de aanpak van leegstand en hergebruik van kantoren en winkelruimte.

Wat hebben we bereikt?

Het traject rondom de Ladder voor Duurzame Verstedelijking leidde ertoe dat alle veertien gemeenten het afgelopen jaar zijn geïnformeerd over de werking van de Ladder, dat eventuele omissies in de huidige informatievoorziening in kaart zijn gebracht en dat enkele producten zijn opgeleverd die de gemeenten kunnen gebruiken voor de verdere uitwerking van ruimtelijke laddertrajecten. Ook zijn er aanbevelingen gedaan om (sub)regionale afstemming organisatorisch vorm te geven.

Op 26 oktober stelde het Algemeen Bestuur de Actualisatie van de Kantorenstrategie vast en bood deze aan de Gedeputeerde Staten aan. Als GS de strategie aanvaardt, betekent dat dat ze passen binnen de actuele regionale visie. Daarmee voldoen deze plannen aan de eerste trede van de Ladder voor Duurzame Verstedelijking. Ook geldt bij aanvaarding, dat er een afsprakenkader is tussen provincie, regio en gemeenten in Holland Rijnland ten aanzien van plancapaciteit en fasering van kantoren per kantoorlocatie. Met de jaarlijkse kantorenmonitor volgen we de ontwikkelingen van voorraad, leegstand, oplevering nieuwbouw en transformatie.

Holland Rijnland kiest in de Actualisatie voor het voortzetten van een integrale aanpak waarbij de voorraad kwalitatief verbetert en kwantitatief vermindert. De gemeenten keken in de afgelopen periode scherp naar hun eigen kantoorplannen en schrapten of temporeerden enkele plannen. De komende jaren gaan we hiermee door.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2016 is het traject rondom de Ladder voor Duurzame Verstedelijking afgerond. Daarin zijn zowel de gemeenten als provincie betrokken. De begeleiding van het traject financierden de veertien gemeenten zelf.

In de maanden februari en maart organiseerden wij drie subregionale sessies, waar de Stec Groep betrokken ambtenaren informeerde over de Ladder en het regionale traject en de behoeften inventariseerde. Uiteindelijk weken we af van het aanvankelijk plan om tot een regionale database te komen en zetten we meer in op informatievoorziening naar gemeenten en ondersteuning bij het werken met de Ladder. We werkten toe naar een zestal zogenaamde basismotiveringen op enkele ruimtelijke-economische thema's, naar een verdieping op het thema kantoren (als voorbeeld voor andere functies) en naar een zogenaamd kopstuk met adviezen en aanbevelingen vanuit Stec Groep en een ambtelijk advies. Deze producten zijn tussentijds kortgesloten en afgestemd in de begeleidingscommissie, diverse ambtelijke overleggen (AO's Ruimte, Economie en Wonen) en afgestemd met de provincie.

Het uiteindelijke resultaat van dit traject, is het volgende:

1. Basisonderbouwning bedrijven;
2. Basisonderbouwning wonen;
3. Basisonderbouwning winkels;
4. Basisonderbouwning kantoren, inclusief een verdieping kantoren (als voorbeeld van een verdieping die ook toegepast kan worden op andere basisonderbouwningen);
5. Basisonderbouwning globaal/flexibel bestemmen;
6. Een zogenaamd 'kopstuk', in de vorm van een brief aan de bestuurders van Holland Rijnland met daarin adviezen vanuit Stec Groep en een ambtelijk advies.

Op 2 november hielden we een afrondende bestuurlijke bijeenkomst in Leiden waarin we de resultaten bespraken. Tijdens het PHO op 9 november is decharge verleend

Wat heeft dat gekost?

Sp. 7 - Aanpak van leegstand	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Directe kosten</i>	20.000	105.625	92.432	13.193
<i>Kosten werkorganisatie</i>	55.941	55.941	31.585	24.356
Lasten	75.941	161.566	124.017	37.549
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-75.941	-171.566	-179.569	8.003
Baten	-75.941	-171.566	-179.569	8.003
Saldo baten en lasten	0	-10.000	-55.552	45.552
Resultaat	0	-10.000	-55.552	45.552

Holland Rijnland heeft een actieve rol vervuld op de Ladder Duurzame Verstedelijking. Wel is geconstateerd dat er naast de regionale kantorenstrategie, en een bemiddelingsrol rond A4/W4, geen rol ligt voor Holland Rijnland inzake het starten van pilots/proeftuinen rond de transformatie van kantoren. Op dit onderwerp is dan ook geen inzet gepleegd.

Toegankelijke groene landschappen

Speerpunt

De regio Holland Rijnland is een aantrekkelijke groene bestemming voor inwoners en recreanten.

Wat hebben we bereikt?

Metropolitane Landschappen

Holland Rijnland ondersteunt de lobby voor (nieuwe) ontwikkelingen, zoals bij het intensiveren van het regionale vaarnetwerk zoals de doorsteek Rijn Rotte Vliet en de Drechtdoorsteek, bij de oprichting van het Nationaal Park Hollandse Duinen en bij de marketing van de erfgoedlijn Landgoederen.

LEADER

Holland Rijnland heeft in 2016 tot 2020 een sturende rol voor LEADER, een Europees programma om initiatieven te ondersteunen die bijdragen aan de versterking van het platteland. Holland Rijnland bevordert actief de samenwerking tussen ondernemers, burgers, overheden en maatschappelijke organisaties om te komen tot aansprekende en innovatieve projecten op het gebied van de circulaire economie en de gezondheid van mens en leefomgeving.

Fietsknooppunten

De bestaande fietsknooppuntennetwerken zijn in 2015 kritisch door gemeenten en regio bekeken. Een uitbreiding van het aantal kilometers bleek wenselijk. Voor de bebording lag de nadruk op de toepassing van duurzaam materiaal. De uitbreiding van het aantal kilometers en de daarbij behorende

borden en informatiepanelen, werd in 2016 afgerond. Met de uitbreiding van het aantal kilometers ontstond er een fietsknooppuntennetwerk van 660 kilometer fietsroute, 2300 routebordjes en 220 informatiepanelen verdeeld over het Groene Hart en de Bollenstreek. De knooppuntenbordjes zijn uitgevoerd in Trespa, een voor hergebruik geschikt materiaal. Het landelijk fietsberaad stelt de informatie over het aangepaste netwerk beschikbaar via de fietsknooppuntennetwerk-app. Ook de leveranciers van fietskaarten verwerken de nieuwe fietsroutes.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Metropolitane Landschappen

In 2016 zorgde Holland Rijnland voor de afstemming tussen de clusters of landschapstafels en de ondersteuning bij de ontwikkeling van de Metropolitane Landschappen. Het resultaat was een financiële bijdrage van circa 4 miljoen voor de landschapstafels uit het fonds van de provinciale Beleidsvisie Groen. Holland Rijnland bood verder een platform voor overleg en kennis uitwisseling over de Metropolitane landschappen, zoals het organiseren van het themacafé Groen en deelname aan de Regiegroep Holland Rijnland.

Daarnaast ondersteunt Holland Rijnland de Stichting Landschapsfonds Holland Rijnland en de Vereniging Vrijtijdslandschappen bij het uitvoeren van hun werkzaamheden, met name bij het stimuleren van de particuliere initiatieven in het groen.

Voor het Regionale Investeringsprogramma Zuidelijke Randstad, droeg Holland Rijnland drie projecten aan. Dit waren de projecten: Hollands Utrechts Plassengebied/Blueport, Groenstructuur Holland Rijnland en Hart van groen blauw netwerk Holland Rijnland/Singelpark Leiden. Hierbij werken we samen met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, Regio Midden Holland, provincie en ondernemers.

LEADER

Door de inzet van Holland Rijnland kwam een extra subsidie van ruim €36.000,- beschikbaar van de provincie voor de kwartiermaker voor LEADER. Door toedoen van Holland Rijnland stelde Europa circa €1,6 miljoen en de provincie circa 8 ton tot en met 2020 beschikbaar. In combinatie met een bijdrage van de gemeenten, Holland Rijnland, Waterschappen en de private sector bedraagt het totale investeringsbedrag tot 2020 circa €6,4 miljoen. Daarnaast richtte Holland Rijnland de Lokale Actie Groep (LAG) op en stelde, van half december tot en met januari 2017, de eerste tender open voor het indienen van projecten.

Themacafé

Holland Rijnland organiseerde een themacafé Groen, waarin de onderwerpen Groenprogramma, LEADER, Vrije tijdslandschappen en het Landschapsfonds aan de orde kwamen. Zo'n veertig belangstellenden bezochten het themacafé werd en dat leverde zes gouden ideeën op. Drie van deze ideeën waren dermate concreet, dat Holland Rijnland ze indiende als LEADER-project.

Ambtelijk Overleg natuur, landschap en recreatie en het Portefeuillehoudersoverleg Leefomgeving
Holland Rijnland biedt een platform voor overleg en kennisuitwisseling. Holland Rijnland organiseert het Ambtelijk Overleg natuur, landschap en recreatie, dat als voorbereiding dient voor het portefeuillehoudersoverleg Leefomgeving. In dit overleg wisselen de vakambtenaren van de gemeenten, provincie en hoogheemraadschap tevens kennis uit over onderwerpen, die betrekking

hebben op natuur, landschap en recreatie,(AO NLR) die de schaal van de landschapstafels overstijgen. Hierbij komen onderwerpen aan bod zoals het regionale Groenprogramma, het Hollands-Utrechts Plassengebied, de recreatieve hoofdwaterstructuur, het nationaal park Hollandse Duinen en het Regionale Investeringsprogramma Zuidelijke Randstad. In 2016 kwam het Ambtelijk Overleg NLR vier maal bijeen.

Fietsknooppunten

Voor de uitbreiding van het fietsknooppuntennetwerk is een aanbestedingsprocedure gevolgd, begeleid door SP71. Voor de toepassing van bio based materiaal voor de borden wonnen we advies in bij PIANOo. Dit advies telde mee bij de beoordeling van de offertes. Na het verlenen van de opdracht aan de firma Folkersma, begeleidde Holland Rijnland de opdracht en communiceerde hierover met gemeenten op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. Ook werd het fietsberaad informatief bij dit project betrokken.

Wat heeft dat gekost?

Sp. 8 - Toegankelijke groene landschappen	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Directe kosten</i>	20.000	20.000	84.806	-64.806
<i>Kosten werkorganisatie</i>	102.559	102.559	152.221	-49.662
Lasten	122.559	122.559	237.027	-114.468
<i>Directe Baten</i>	0	0	-92.256	92.256
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-122.559	-122.559	-122.559	
Baten	-122.559	-122.559	-214.815	92.256
Saldo baten en lasten	0	0	22.212	-22.212
Resultaat	0	0	22.212	-22.212

De lasten en baten zijn hoger door het project LEADER. Omdat het hier gaat om een provinciale subsidie vallen de baten en lasten buiten de reguliere begroting.

Beter benutten regionaal mobiliteitsnetwerk

Speerpunt

Beter benutten regionaal mobiliteitsnetwerk.

Wat hebben we bereikt?

In 2016 startte Holland Rijnland met het opstellen van een rapportage Trends en Knelpunten, op weg naar een regionale mobiliteitsagenda. Hiervoor maakten we een analyse van bestaande visies en documenten en brachten (landelijke) trends in kaart. Een combinatie van beide leidde tot een nieuwe mobiliteitsagenda voor de regio. Enkele voorbeelden van projecten waar we de komende

periode aandacht aan schenken, zijn: doorsnijdingen van autowegen met water (zoals de N207 met de Ringvaart Haarlemmermeer), openbaar vervoer- en spoorverbindingen (spoorverbinding Leiden-Utrecht) en aansluitingen op het hoofdwegennet (de N11-corridor).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Gedurende het traject, waarbij de rapportage voor dit onderwerp werd opgesteld, voerde het ingehuurd bureau RHDHV een documentenanalyse uit. Daarnaast organiseerde het bureau diverse interactieve sessies ook met diverse externe partijen zoals het bedrijfsleven, aangrenzende regio's et cetera.

Holland Rijnland inventariseerde welke projecten er momenteel lopen, waar er knelpunten zijn en waar in de nabije toekomst nog regionale inzet nodig is. Deze analyse ronden we eind 2016 af. Begin 2017 wordt samen met betrokkenen en trekkers de uitwerking gestart naar een uitvoeringsprogramma met een concreet handelingsperspectief.

Wat heeft dat gekost?

Sp. 9 - Beter benutten mobiliteitsnetwerk	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Directe kosten</i>	50.000	50.000	22.603	27.397
<i>Kosten werkorganisatie</i>	97.897	97.897	106.467	-8.570
Lasten	147.897	147.897	129.070	18.827
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-147.897	-147.897	-147.897	0
Baten	-147.897	-147.897	-147.897	0
Saldo baten en lasten	0	0	-18.827	18.827
Resultaat	0	0	-18.827	18.827

Lopende zaken leefomgeving

Verkeer en vervoer

Wat hebben we bereikt?

Infrastructurele RIF projecten

De uitvoering van de RijnlandRoute loopt volgens planning. Eind 2016 (voorlopige gunning)/begin 2017 (definitieve gunning) besteedde de provincie het tracé tussen de A4 en Knoop Leiden-West aan.

In het Programma Onsluiting Greenport Duin- en Bollenstreek zijn de verschillende projecten verder uitgewerkt. Voor de Nagelbrug is een definitief ontwerp gemaakt en zijn de werkzaamheden gestart. Voor de Duinpolderweg ronden we in 2016 de probleemanalyse af, stelden we een brede adviesgroep in die advies uitbracht en maakten we een keuze gemaakt voor de zeven alternatieven die worden onderzocht in de MER. In de HOV-corridor Noordwijk-Schiphol zijn diverse maatregelen

uitgevoerd in de gemeenten Noordwijk, Teylingen en Lisse. Voor de oeververbinding tussen Lisse en de Haarlemmermeer is de lage brug als voorkeursvariant gekozen en verder uitgewerkt. De Noord-Hollandse partijen startten eind 2016 met de eerste verkenning naar mogelijke tracés en maatregelen op het Noord-Hollands grondgebied.

In het HOV-netwerk Zuid-Holland Noord zijn de diverse corridors verder uitgewerkt. Voor de HOV-lijn 400 Zoetermeer - Leiden is een evaluatie uitgevoerd, waaruit blijkt dat de lijn zeer succesvol is. Voor de HOV-corridor Leiden-Leiderdorp is een voorlopig ontwerp gemaakt van maatregelen en haltes. De provincie sloot met beide gemeenten samenwerkingsovereenkomsten over de uitvoering van werkzaamheden. Voor de HOV-corridor Leiden-Katwijk-Noordwijk voerden gemeenten en provincie diverse onderzoeken uit naar benodigde maatregelen, tracés en R-net waardigheid. Voor de Knoop Leiden-West is een integraal ontwerp gemaakt in samenhang met de Rijnlandroute en (snel)fietsroutes.

Collectief Vraagafhankelijk Vervoer

Na een besluit van het Dagelijks Bestuur om dit vervoer wederom regionaal aan te besteden, doorliepen we een aanbestedingstraject. Verschillende bedrijven dienden een offerte in voor de uitvoering van het CVV. Na een beoordeling hiervan beoordeelden we De Vier Gewesten als economisch meest voordelige inschrijver.

In 2016 zijn er 330.227 ritten verreden. Bijna 8% van de 376.323 reizigers was rolstoelgebruiker. Naar aanleiding van al deze ritten, werden 139 klachten ingediend waarvan het merendeel (63) betrekking had op te laat opgehaald worden of aankomen.

Brede Doel Uitkering(BDU)

In 2016 verdeelde de regio €2,8 miljoen over regionale infrastructuurprojecten en over Duurzaam Veilig-projecten. Holland Rijnland diende deze verdeling in bij de Provincie, nadat het PHO Leefomgeving positief adviseerde aan het Dagelijks Bestuur. Twee gesubsidieerde projecten zijn: de aanleg van twee keer twee rijstroken op de ongelijkvloerse kruising N11 en de herinrichting van HOV-corridors in de Leidse Binnenstad. Met ingang van 2016 verving de Subsidieregeling Mobiliteit de subsidieregeling BDU.

Verkeersveiligheid

In 2016 voerden we verschillende projecten uit van het Actieprogramma 2014-2016. Een aantal voorbeelden daarvan zijn:

- De ondersteuning van landelijke campagnes over Voorlichting en Handhaving, bijvoorbeeld door het wisselen van vijf maal 285 campagneborden langs de wegen. Ook had de campagne fietsverlichting, want het aantal deelnemende rijwielhandelaren groeide;
- Verkeerseducatie door regionale verkeerleerkracht. 156 Lagere scholen, verspreid over de hele regio, namen deel aan de projecten;
- In het kader van Beginnende Bestuurders organiseerden we in Alphen aan den Rijn, Leiderdorp, Oegstgeest en Noordwijkerhout praktijkdagen voor jonge autorijders;
- Voor ouderen organiseerden we rijvaardigheids- en opfriscursussen;
- In diverse gemeenten pakten we integraal de verbetering aan van de verkeersveiligheid van schoolomgevingen;

- In Alphen aan den Rijn vond, onder leiding van ROV, een bijeenkomst plaats over verkeersveiligheid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Infrastructurele RIF projecten

De uitvoering van de RijnlandRoute ligt bij provincie en Rijkswaterstaat. De betrokken gemeenten en Holland Rijnland zijn wel vertegenwoordigd in de Directieraad en de Stuurgroep. Holland Rijnland houdt vinger aan de pols en ziet toe of de uitvoering conform de afspraken is uit de Financieringsovereenkomst met de provincie.

Voor de Duinpolderweg levert Holland Rijnland input aan het traject in projectgroep, MT en Stuurgroep. Dat betreft inhoudelijke informatie over het gebied en meedenken over het proces.

Voor de verschillende HOV-corridors geeft Holland Rijnland input over de inhoud en het proces in de projectgroepen, MT's en Stuurgroepen. Holland Rijnland houdt in de gaten of afspraken in verschillende bestuursovereenkomsten worden nagekomen. Daarnaast waakt Holland Rijnland over de samenhang van de verschillende projecten. Voor de Knoop Leiden-West bijvoorbeeld drong Holland Rijnland er op aan om een integraal ontwerp uit te werken, waarin het ontwerp van de Rijnlandroute, het HOV-tracé Leiden-Katwijk en de snelfietsroute Leiden-Katwijk integraal zijn opgenomen.

Laura van Klink, Public Affairs VNO-NCW Rijnland

'Stevigere rol voor Holland Rijnland'

Lobbyen en belangen behartigen voor het regionale bedrijfsleven; Laura van Klink is vanuit haar functie Public Affairs binnen VNO-NCW Rijnland hier dagelijks op actief. 'Ondernemen, dat hoef je de bedrijven in de regio niet te leren', benadrukt Van Klink. 'Wij zetten ons vooral in voor gunstige randvoorwaarden. Denk hierbij aan voldoende ruimte voor bedrijven om zich te ontwikkelen, een goede bereikbaarheid voor klanten en medewerkers, een soepele aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt en minder belemmerende wet- en regelgeving. Op deze onderwerpen lopen we regelmatig gelijk op met Holland Rijnland. We hebben ook twee keer per jaar bestuurlijk overleg. Afgelopen jaar werkten we onder andere gezamenlijk aan de Rijnlandroute en de noordelijke ontsluiting van de Greenport Duin- en Bollenstreek, ook wel de Duinpolderweg genoemd. Als VNO-NCW Bedrijfsleven Rijnland zijn we blij met een partner als Holland Rijnland. Juist omdat veel van de thema's waarop wij ons concentreren niet een lokale maar regionale aanpak vereisen. De reorganisatie binnen Holland Rijnland leidde er toe dat de inzet op verschillende onderwerpen werd afgeslankt. Dat vonden wij jammer. We zouden graag een steviger rol zien van Holland Rijnland op onderwerpen die betrekking hebben op de randvoorwaarden. Zeker ook als lobbyorganisatie naar de provincie en andere overheden, is de rol van Holland Rijnland van grote waarde.'

Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV)

In 2016 vond de aanbesteding plaats van het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (Regiotaxi Holland Rijnland). Eind 2016 liep de contractperiode van dit vervoer af.

Na de beoordeling van de offertes voor het CVV, doorliepen we een implementatietraject waarbij Holland Rijnland er op toezag dat De Vier Gewesten de eisen uit het bestek ook daadwerkelijk zouden realiseren.

Naast de aanbesteding voor een nieuwe contractperiode CVV, nam Holland Rijnland ook deel aan een provinciaal project dat onderzocht of reizigers uit het doelgroepenvervoer gebruik kunnen maken van het reguliere Openbaar Vervoer.

Gedurende het project over de migratie van reizigers in het doelgroepenvervoer naar het OV onderhield Holland Rijnland contacten met gemeenten (zowel ambtelijk als bestuurlijk) over dit onderwerp. Hierbij keken we of er in de regio gemeenten belangstelling hebben om een pilot uit te voeren. Zowel met Leiden/Leiderdorp als met Nieuwkoop voerden we regelmatig verkennende gesprekken. Dit heeft leidde echter nog niet tot een concreet idee voor een pilot.

Verkeersveiligheid

Holland Rijnland faciliteert activiteiten op het terrein van verkeersveiligheid en laat deze uitvoeren. De regio onderhoudt hiervoor de contacten met de provincie, de andere regio's en de regiogemeenten en initieert waar nodig onderlinge afstemming. De aanvraag en afhandeling van de BDU-subsidiëring voor lokale verkeersveiligheidsprojecten verzorgden wij wederom. Holland Rijnland diende in september ook een subsidieaanvraag van €2,2 miljoen in bij de provincie voor de jaren 2017-2019. Deze subsidie is inmiddels beschikbaar gesteld.

Ruimtelijke ordening

Wat hebben we bereikt?

In het voorjaar en najaar organiseerden we een Bestuurlijke Tafel Ruimte, waarin gemeenten, provincie en hoogheemraadschap spraken over regionale ontwikkelingen. Deze tafel breidde we uit met Economie en Wonen.

Daarnaast vonden de reguliere bestuurlijke tafels PHO Leefomgeving (tijdens de regiomiddag) plaatsen het Ambtelijke Overleg Ruimte en Economie. Ambtelijk was er afstemming over het traject NOA-NOVI (Nationale omgevingsagenda en Nationale omgevingsvisie) en andere regionale ruimtelijke trajecten. Daarin legden we de relatie met regionale ruimtelijke trajecten, zoals Hart van Holland.

Het regionale traject rondom de Ladder voor Duurzame Verstedelijking is afgerond. Het effect van het laddertraject was dat alle gemeenten het afgelopen jaar geïnformeerd zijn over de werking van de ladder voor duurzame verstedelijking. De witte vlekken brachten we in kaart en we leverden ook enkele producten op (zoals basisonderbouwingen bedrijven, woningen, winkels, kantoren en flexibel bestemmen). Deze kunnen de gemeenten gebruiken voor de verdere uitwerking van laddertrajecten. Ook deden we aanbevelingen om (sub)regionale afstemming organisatorisch vorm te geven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Vanuit de platformrol van Holland Rijnland organiseerden we diverse ambtelijke en bestuurlijke bijeenkomsten. Afstemming vond plaats tussen diverse ruimtelijke ontwikkelingsplannen, zoals de locatie Valkenburg.

Regionaal groenprogramma

Wat hebben we bereikt?

De uitvoering van het Regionaal Groenprogramma van Holland Rijnland gaat onverminderd door. In 2016 was dit programma halverwege de tienjarige looptijd. Van de beschikbare €20 miljoen, is nu €10 miljoen toegezegd aan 77 projecten. Langs diverse regionale wegen zijn bloemrijke bermen aangelegd. Er kan worden gefietst of gewandeld op één van de vele nieuwe wandel- of fietspaden (totaal 170 km). In totaal realiseerde de regio circa 660 hectare en 120 kilometer groen voor ecologische en recreatieve doeleinden. Tevens zijn op diverse locaties in de regio plekken opgeleverd voor recreatie of welke dienen als startpunt voor mooie tochten door de regio. Aan de kust is op diverse locaties gewerkt om het duingebied en de kustlijn toegankelijker en aantrekkelijker te maken. Zoals toegezegd, voerden we halverwege de looptijd van het groenprogramma, een tussenevaluatie uit. De conclusie hieruit is dat het programma beantwoordt aan de doelstellingen en effectief is. Het programma levert een belangrijke bijdrage aan het ontwikkelen van groen en recreatie in de regio.

In 2016 kwamen grote projecten als het park Matilo in Leiden en het Burgemeester Berkhoutpark in Voorschoten gereed. Een belangrijk speerpunt hierbij is om de samenwerking met ondernemers meer vorm te geven. Met de vereniging Vrije Tijdslandschappen komen diverse projecten van de grond, zoals de rondvaart bij het Geertje in Zoeterwoude en recreatie bij Boerderij Buiten Verwachting in Hoogmade.

Waterrecreatie krijgt een steeds prominentere rol. Het groenprogramma levert hiermee een bijdrage aan de ontwikkeling van het Hollands-Utrechts plassengebied als recreatief en toeristisch speerpunt. In 2016 zijn steigers gerealiseerd aan de Haarlemmertrekvaart en bij het gemeentehuis in Hillegom.

Hollandse Duinen is geselecteerd als nationaal park. Het groenprogramma draagt bij aan het toegankelijker maken van het park door de realisatie van fiets- en wandelroutes. In 2016 realiseerden we Toeristische Overstappunten in Lisse en Voorschoten. Van hieruit kunnen wandelaars en fietsers het duingebied betreden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Holland Rijnland vervulde een ondersteunende rol in de uitvoering van het Regionale groenprogramma. Holland Rijnland droeg bij aan de totstandkoming van de Uitvoeringsovereenkomsten per cluster, waarin de projecten opgenomen zijn, en zorgde voor de financiële afhandeling. Deze afhandeling betrof de verantwoording van de bijdrage uit het Regionaal Investeringsfonds.

Holland Rijnland voerde de tussenevaluatie van het groenprogramma uit. Deze tussenevaluatie bespraken we in het Dagelijks bestuur, het Algemeen bestuur en het portefeuillehoudersoverleg Leefomgeving. Dit resulteerde in enkele aanbevelingen die we verder uitwerken, zoals een betere aansluiting van de voorwaarden van Holland Rijnland en de provincie Zuid-Holland voor de verantwoording van projecten.

De resultaten van de tussenevaluatie vatten we samen in een factsheet, die breed verspreid is binnen Holland Rijnland.

Wonen

Wat hebben we bereikt?

In 2016 boekten we met betrekking tot de woonruimteverdeling de volgende resultaten:

- De Huisvestingsverordening is in 2016 gewijzigd;
- De taken uit de verordening zijn uitgevoerd, waaronder de urgentieverlening en het volgen van de resultaten van de woningtoewijzing. Rapportages van Woningnet bespraken we in de beleidscommissie wonen en het ambtelijk overleg wonen op het punt van de slaagkansen voor de diverse groepen woningzoekenden;
- Urgentieregeling: in 2016 zijn 327 aanvragen voor urgentie ingediend. 146 werden toegewezen, 135 afgewezen. 16 aanvragen werden ingetrokken en 30 aanvragen liepen nog op 31 december 2016;
- Contingentregeling: 169 woningen werden beschikbaar gesteld in het kader van de huisvesting van bijzondere doelgroepen. Er werden uitvoeringsafspraken gemaakt over de begeleiding cliënten contingent regeling bijzondere doelgroepen;
- De cijfers over 2016 van Woningnet (het woonruimte-verdeelsysteem in de regio Holland Rijnland) zijn op het moment van het opstellen van dit jaarverslag nog niet bekend. Deze publiceren we halverwege 2017;
- Beleidscommissie woonruimteverdeling: een DB-lid van Holland Rijnland is voorzitter van de Beleidscommissie. Holland Rijnland voert het secretariaat. In de beleidscommissie zijn gemeenten, woningcorporaties en huurders vertegenwoordigd. De beleidscommissie kwam in 2016 drie maal bijeen. Besproken zijn: wijziging Huisvestingsverordening, beoordeling uitvoering woonruimteverdeling, rapportage Woningnet 1^e helft 2016, rapportagewijzigingen in Woningwet in 2016, vorming woningmarktregio Holland Rijnland, contingent-regeling 2017, en woonmonitor en trendanalyse Holland Rijnland.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Woningmarktregio Holland Rijnland: gemeenten konden in het kader van de nieuwe Woningwet 2015 vóór 1 juli 2016 bij de minister een verzoek indienen tot de vorming van één woningmarktregio. Met de vorming van woningmarktregio's, is het kerngebied bepaald waarbinnen corporaties mogen investeren in nieuwbouw en de aankoop van sociale huurwoningen. Holland Rijnland trad namens de veertien gemeenten in contact met het Rijk en de woningcorporaties als penvoerder en begeleidde de vorming van woningmarktregio Holland Rijnland.

Vaststellen planlijst woningbouw: Holland Rijnland werd in 2016 als platform ingezet voor het opstellen van een regionale planlijst woningbouwprojecten. Na vaststelling door het DB Holland Rijnland, dienden we de planlijst bij de provincie in. De lijst, met een onderscheid in direct uitvoerbare plannen en reserveplannen, stemden we af op de woningbehoefte. De lijst is ook afgestemd op het Afwegingskader, zoals opgenomen in de Regionale Woonagenda 2014.

Actualisatie regionale woonagenda: de actualisatie is geen basistaak van Holland Rijnland. Op verzoek van de gemeenten coördineert Holland Rijnland de totstandkoming van de actualisatie regionale woonagenda 2017. Gemeenten zorgen voor de bemensing en de inhoud. De gemeente Katwijk is de inhoudelijk trekker van deze actualisatie. In 2016 startte het proces voor de actualisatie.

In november gingen de portefeuillehouders wonen akkoord met de aanpak en het benodigd budget, inclusief bekostiging van de uren van Holland Rijnland. In 2017 ronden we de actualisatie regionale woonagenda 2017 af.

POHO: Holland Rijnland is, namens de veertien gemeenten, bestuurlijk vertegenwoordigd in het Portefeuillehoudersoverleg (POHO) Wonen en Verstedelijking Zuidelijke Randstad en de ambtelijke voorbereiding hierop. De provincie trekt dit POHO. Onderwerpen waren onder andere de regionale woonvisies, de vorming woningmarktregio's, de huisvesting van statushouders en arbeidsmigranten, de verstedelijkingsagenda en de City Deal, de actualisering Visie Ruimte en Mobiliteit. Het overleg is ambtelijk door Holland Rijnland voorbereid. City Deal: als vierde regio heeft Holland Rijnland door middel van een adhesiebetuiging van het Dagelijks Bestuur de City Deal onderschreven. De regio spant zich in om haar kennis, waar nodig, hiervoor beschikbaar te stellen en de verworven kennis in haar netwerk te delen. Binnen Holland Rijnland zijn de gemeenten Leiden en Alphen aan den Rijn bezig met een pilot rond gebiedsontwikkeling in respectievelijk Lammenschans en Rijnhaven-Oost. Holland Rijnland wil met de adhesiebetuiging bijdragen aan de verspreiding van de kennis en ervaring met de versnelling van de transformatie van binnenstedelijke locaties door het opheffen van belemmeringen en beperkingen.

AO Wonen: in 2016 kwam het Ambtelijk Overleg wonen zesmaal bijeen. Holland Rijnland vervulde de rollen van voorzitter en secretaris. Vanaf 2017 moet het voorzitterschap door gemeenten ingevuld worden. Hiervoor zijn geen uren opgenomen in de begroting van Holland Rijnland.

PHO: Wonen maakt onderdeel uit van het portefeuillehouderoverleg Leefomgeving, dat in 2016 vier maal bijeenkwam. Geagendeerde onderwerpen waren: 1^e wijziging Huisvestingsverordening Holland Rijnland 2015, verstedelijkingsstrategie Zuidelijke Randstad, adhesiebetuiging City Deal, planlijst woningbouwprojecten 2016, jaarverslag 2015 regionale urgentiecommissie, knelpunten huisvesting statushouders, opheffen geheimhouding planlijsten woningbouwprogramma's gemeenten, procesvoorstel actualisatie regionale woonagenda 2017-2020 en afronding regionale aanpak Ladder voor duurzame verstedelijking. Holland Rijnland verzorgt de agendering en het secretariaat van het PHO.

Wat heeft dat gekost?

<i>Lopende zaken Leefomgeving</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Vershil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	1.215.277	1.669.851	1.248.534	421.317
<i>Kosten werkorganisatie</i>	444.750	444.750	582.890	-138.140
Lasten	1.660.027	2.114.601	1.831.424	283.177
<i>Directe Baten</i>	-867.627	-1.307.701	-884.709	-422.992
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-792.400	-792.400	-792.400	0
Baten	-1.660.027	-2.100.101	-1.677.109	-422.992
Saldo baten en lasten	0	14.500	154.315	-139.815
Resultaat	0	14.500	154.315	-139.815

De bijdrage RPV is bij de Turap dubbel begroot, zowel in baten als in lasten voor een bedrag van €422.000. Per saldo maakt dat geen verschil maar het verklaart wel het verschil tussen aan directe kosten en baten tussen de begroting na wijziging en de Turap.

Daarnaast is er per saldo is bijna €140.000 meer uitgegeven dan begroot. Voor het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer gaat het om de extra uren die gemaakt zijn in verband met de implementatie van de nieuwe contractperiode.

In het kader van platform wonen (beleid) zijn meer uren gerealiseerd dan geraamd. Dit hangt ondermeer samen met de opstart van de regionale woonagenda, de contingentenregeling, de implementatie van de woningmarktregio en het vaststellen van de planlijsten woningbouw.

Voor de uitvoering woonruimteverdeling zijn meer uren gemaakt, omdat de zaken steeds complexer worden. Ze vragen meer overleg, ook met externen (advocaten). Daarnaast is de kwaliteit van het jaarverslag verbeterd door de inzet van een kwaliteitscoördinator / gegevensanalist.

2.1.4 Netwerkorganisatie

Het domein Netwerkorganisatie is ondersteunend aan de inhoudelijke domeinen. Feitelijk zijn dit de randvoorwaarden die nodig zijn om een ambitie te verwezenlijken of een concreet project te realiseren. Lobby en belangenbehartiging gebeuren immers altijd op inhoud. Daarnaast moet een opgave eerst geconcretiseerd zijn naar een project als je er een subsidie voor wil aanvragen. Een van de belangrijkste punten hierin is de relatie met andere partijen. Regionale samenwerking in een flexibele netwerkvorm vraagt om het delen van informatie door alle partners. Het draait om het scherpstellen van belangen en het vinden van de gemeenschappelijke deler daarin.

Het afgelopen jaar zette Holland Rijnland hier actief op in. Een deel van de benodigde randvoorwaarden zijn gerealiseerd. Denk hierbij aan onze themacafés, het Cofinancieringsfonds of de digitale ontmoetingsplek. De komende jaren dienen zowel Holland Rijnland als de deelnemende gemeenten hier nog wel actief op in te zetten. Deze nieuwe rol vraagt een andere stijl van houding en gedrag. Centraal staan openheid, communicatie en verbinding zoeken. Samen werken we hieraan verder.

Wat heeft dat gekost?

Domein Netwerkmanagement	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Directe kosten</i>	443.500	428.500	92.953	335.547
<i>Kosten werkorganisatie</i>	302.082	269.115	218.231	50.884
Lasten	745.582	697.615	311.184	386.431
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-745.582	-745.582	-745.582	0
Baten	-745.582	-745.582	-745.582	0
Saldo baten en lasten	0	-47.967	-434.398	386.431
Resultaat	0	-47.967	-434.398	386.431

Verwerven subsidies

Speerpunt

De organisatie Holland Rijnland ondersteunt de gemeenten bij het verwerven van subsidies voor regionale projecten.

Wat hebben we bereikt?

In 2016 zijn een aantal lobbytrajecten gevoerd, onder meer:

- Behoud groenonderwijs: onderwerp op de agenda van de Kamercommissie;
- Bijdrage opzet en lobby Nationaal Park Hollandse Duinen: €300.000 rijksbijdrage;

- Regionale Investeringsagenda: vijf regionale projecten op de agenda en actieve bijdrage regio; onder meer onderzoek start van het Rijn-Rotte-Vliet project;
- Instrumentation for Space: initiatief, financiering en lobby voor een space-gerelateerde MBO-vakopleiding. Bijdrage regio €100.000, €1.000.000 bijdrage bedrijfsleven, €500.000 rijksbijdrage na geslaagde lobby > totaal €1.600.000;
- Daarnaast zijn er diverse adhesiebetuigingen uitgegaan, bijvoorbeeld ten behoeve van de aanleg van een supergeleidekabel en in het kader van het groenprogramma (LEADER, etc.).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De speerpunten onder 'netwerkorganisatie' zijn voornamelijk faciliterend aan de inhoudelijke speerpunten uit de Inhoudelijke Agenda. Subsidiewerving en lobby gebeuren op basis van inhoud en concrete projecten. Nu er meer concretisering ontstaat in de actie- en uitvoeringsprogramma's kunnen we meer focussen op het voeren van lobby. In 2017 wordt dit actief vertaald naar een lobby-agenda. We verwachten deze rol dan nog sterker te kunnen invullen, mede ondersteund door het Cofinancieringsfonds dat in 2016 is opgericht. Verder is Holland Rijnland geabonneerd op een subsidiedatabase. Aan de hand van concrete projecten wordt gekeken naar subsidiemogelijkheden. Door deze subsidiedatabase was het niet nodig om zelf veel tijd te steken in het inzichtelijk maken van het subsidielandschap. Dit leverde daardoor fors minder ureninzet op dit dossier. Aan de hand van projecten uit de speerpunten, maar ook projecten van de individuele gemeenten, kijken we welke regelingen mogelijk interessant zijn. Dit vraagt echter om een concrete agenda.

Wat heeft dat gekost?

<i>Strategische organisatie: subsidieverwerving</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Verschil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	0	0	2.118	-2.118
<i>Kosten werkorganisatie</i>	130.529	130.529	16.360	114.169
Lasten	130.529	130.529	18.478	112.051
<i>Directe Baten</i>	0	0	0	0
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-130.529	-130.529	-130.529	0
Baten	-130.529	-130.529	-130.529	0
Saldo baten en lasten	0	0	-112.051	112.051
Resultaat	0	0	-112.051	112.051

Door de aanschaf van een subsidietool waren minder uren nodig voor het inzichtelijk maken van het subsidielandschap.

Strategische verkenningen

Speerpunt

De organisatie Holland Rijnland voorziet onze gemeenten van strategische verkenningen.

Wat hebben we bereikt?

De verkenningen lagen in 2016 primair in het verder uitwerken en concretiseren van de Inhoudelijke Agenda 2016. Hierbij hoort ook het ontwikkelen van een monitor en een koppeling tussen financiën en inhoud in de P&C-cyclus. Daarin zijn onderwerpen zoals de energietransitie nieuw voor de regio. Ook is de Regionale Investeringsstrategie een nieuw onderwerp dat met de Roadmap Next Ecomy mogelijk tot nieuwe opgaven leidt. Hierbij valt te denken aan Big Data en het daartoe benodigde datanetwerk. Dit wordt in 2017 nader uitgewerkt.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We werkten aan de doorontwikkeling van de inhoudelijke speerpunten van de Inhoudelijke Agenda 2016-2020 met de gemeenten en andere partners. Hierbij maakten we duidelijker wat de rol van Holland Rijnland is en wat niet. De speerpunten zijn of worden vertaald naar concrete actieprogramma's, bijvoorbeeld energie en werkagenda Jeugd. De remmende factor hierin is de beschikbare capaciteit, zowel vanuit de regio als de gemeenten. De regio is namelijk procesregisseur, terwijl de inhoudelijke capaciteit uit de gemeenten dient te komen.

Wat heeft dat gekost?

Strategische organisatie: strategische verkenning	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Kosten werkorganisatie</i>	32.632	32.632	42.394	-9.762
Lasten	32.632	32.632	42.394	-9.762
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-32.632	-32.632	-32.632	0
Baten	-32.632	-32.632	-32.632	0
Saldo baten en lasten	0	0	9.762	-9.762
Resultaat	0	0	9.762	-9.762

Kennis delen

Speerpunt

De organisatie Holland Rijnland deelt uitbundig kennis met de gemeenten.

Wat hebben we bereikt?

Veelvuldig haalde Holland Rijnland in positieve zin de media. Te denken valt aan onderwerpen als: Cofinancieringsfonds, Instrumentation for Space, groenprogramma, energie, Shared Responsibility, bestrijding Vroegtijdig Schoolverlaten, jaarcijfers RBL, woonruimteverdeling, etc.

We richtten een nieuwe website in, waarmee we actiever persberichten en ander nieuws communiceren.

Ook zetten we een digitale ontmoetingsplek op voor regionaal betrokken ambtenaren (PLEK). Op onderdelen zoals energie en jeugd wordt hier al actief gebruik van gemaakt. Komende periode rollen we dit verder uit naar het ruimtelijk-economisch domein. Op deze wijze kunnen we actiever voor en na overleggen afstemmen met de betrokken ambtenaren. Hier dient nog wel fors op te worden ingezet, ook in het handelen door zowel de regio als gemeenten.

Er zijn in 2016 vier themacafés georganiseerd, te weten: Energie, Jeugd, SMART en Groen. Voor 2017 zijn er al weer acht gepland, onder andere Wachtlijsten Jeugdhulp, Energie, Greenports/ biobased).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2016 is veel geïnitieerd, maar zijn we ook tot de conclusie gekomen dat nog niet alles goed gaat. Het opzetten van een flexibele netwerkorganisatie met veel partners vraagt ook om intensief contact met deze partners. Sommige van deze samenwerkingen zijn nieuw en vragen veel inzet op de relatie. Daarnaast vraagt de veelheid van overlegtafels om veel communicatie, zodat we weten wie waar welk signaal afgeeft. Zowel intern als extern is dit een onderwerp waar we ons samen met de gemeenten op willen doorontwikkelen.

Wat heeft dat gekost?

<i>Strategische organisatie: kennisdeling</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Vershil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	70.000	70.000	81.409	-11.409
<i>Kosten werkorganisatie</i>	46.618	46.618	33.997	12.621
Lasten	116.618	116.618	115.406	1.212
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-116.618	-116.618	-116.618	0
Baten	-116.618	-116.618	-116.618	0
Saldo baten en lasten	0	0	-1.212	1.212
Resultaat	0	0	-1.212	1.212

Lopende zaken netwerkorganisatie

Holland Rijnland onderhoudt het netwerk met alle samenwerkende overheidspartners, zowel aan de zuidzijde van de regio (o.m. Netwerk Zuidelijke Randstad, Provincie Zuid-Holland, Innovation Quarter, Economische Programmaraad Zuidvleugel, Metropoolregio Rotterdam Den Haag, Midden – Holland, Drechtsteden) als aan de noordzijde (Haarlemmermeer, Provincie Noord – Holland, Metropoolregio Amsterdam). Daarnaast is er extra ingezet om ook de relatie richting Utrecht te versterken, zowel met de provincie Utrecht als met de U10-samenwerking. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij bestaande tafels.

Onze inzet daarbij, is het inbrengen van onze speerpunten en daaruit voortkomende projecten. Daarnaast brengen we interessante signalen uit deze tafels weer terug naar onze gemeenten.

Cofinanciering

Wat hebben we bereikt?

In 2016 is de beheerverordening Cofinanciering vastgesteld en in werking getreden. Hiermee leggen we de basis voor het Fonds en kunnen we interessante, kansrijke initiatieven die passen in het gestelde kader verder oppakken en uitwerken in businesscases. Het eerste succes hierin is “Instrumentation for Space”, waarmee bijdragen zijn geleverd aan de speerpunten Space en Ontwikkelkansen voor jongeren tot 27 jaar. Hiermee versterken we het vestigingsklimaat voor space-gerelateerde bedrijvigheid. Daarnaast leidde de regionale bijdrage van €100.000 tot een duidelijk multipliereffect. De totale investering bedroeg namelijk €1.600.000.

Frank Molster, projectleider Instrumentation for Space LiS

‘Steun Holland Rijnland impuls voor toekenning subsidie’

De Leidse instrumentmakers School (LiS) startte eind vorig jaar met de inrichting van een nieuwe specialisatie: Instrumentation for Space. Met de Space sector vlakbij de school is het een logische stap. ‘Het idee leefde al langer binnen de LiS’, zegt Frank Molster, projectleider voor de nieuwe specialisatie. ‘Toen ik startte met een inventarisatie binnen de sector, bleek er grote belangstelling voor de vaardigheden van onze leerlingen. Meerdere bedrijven waren ook bereid bij te dragen aan het opzetten en het uitvoeren van deze specialisatie binnen het LiS-onderwijs. De aansluiting van Holland Rijnland in dit traject, was van groot belang. Dat een regionale overheid wilde investeren, bleek een flink pluspunt tijdens onze subsidieaanvraag bij het Regionaal Investeringsfonds, een cofinancieringsfonds geïnitieerd door het Ministerie van OCW. Bij dit fonds hechten ze namelijk veel belang aan de triple helix-aanpak, waarbij onderwijs, overheid en bedrijfsleven samenwerken. Mede door de financiële bijdrage, maar ook de persoonlijke inzet, van Holland Rijnland kende het fonds een mooie subsidie toe om deze specialisatie daadwerkelijk te realiseren. Inmiddels werken we samen met onze partners aan de invulling van Instrumentation for Space. Daarnaast kijken we naar mogelijke stages en ontwikkelopdrachten van de partners voor onze leerlingen. We delen kennis en kunde tussen docenten en partners, stellen instrumenten en machines beschikbaar voor startups in de sector en werken aan een betere doorstroom naar vervolgonderwijs. Ik hoop dat Holland Rijnland in de toekomst ook op één van onze bijeenkomsten voor onze partners inzicht kan bieden in de

mogelijkheden voor ondersteuning. Zeker voor de partners die nog in de startup-fase zitten, is dat nuttige informatie.'

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het juridisch-financieel kader ten behoeve van het Cofinancieringsfonds werkten we uit en brachten het in de besluitvormingsprocedure. Daarnaast verkennen we met de diverse samenwerkingspartners vanuit de Triple Helix (gemeenten, onderwijs, bedrijfsleven, PZH, IQ, etc.) kansrijke initiatieven. Momenteel zijn er een negental aspirant-projecten waarvan wij verwachten dat een aantal dusdanig kansrijk zijn, dat zij passen binnen het kader van de cofinanciering. De Taalhuizen hier een mooi voorbeeld van.

Wat heeft dat gekost?

<i>Lopende zaken Netwerkmanagement</i>	<i>Begroting 2016</i>	<i>Begroting 2016 na wijziging</i>	<i>Jaarrekening 2016</i>	<i>Vershil jaarrekening - begroting na wijziging</i>
<i>Directe kosten</i>	373.500	358.500	9.426	349.074
<i>Kosten werkkorganisatie</i>	92.303	59.336	125.480	-66.144
Lasten	465.803	417.836	134.906	282.930
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-465.803	-465.803	-465.803	0
Baten	-465.803	-465.803	-465.803	0
Saldo baten en lasten	0	-47.967	-330.897	282.930
Resultaat	0	-47.967	-330.897	282.930

Het Cofinancieringsfonds met een budget van €268.500 is onderdeel van de geraamde kosten. Hoewel er wel verplichtingen zijn aangegaan zijn er in 2016 geen kosten gemaakt.

Daarnaast heeft de afstemming met de strategische partners op de diverse overlegtafels meer tijd gevraagd dan oorspronkelijk voorzien. Bijvoorbeeld waar het ging om de Regionale Investeringsstrategie.

2.2 Programma Bestuur en Middelen

2.2.1 Bestuur en Middelen

Wat hebben we bereikt?

Nadere duiding van de samenwerking

Na de vaststelling van de Inhoudelijke Agenda 2016-2020, overlegden wij verder over de wijze waarop we de doelen voor de verschillende speerpunten moeten bereiken. Specifieke vraag daarbij was de wenselijkheid en haalbaarheid van een cafetariamodel. Daarbij zou de gemeentelijke bijdrage – nog meer dan nu - worden verbijzonderd afhankelijk van de mate waarin een gemeente participeert aan een bepaald speerpunt. Besloten is niet door te gaan met het ontwikkelen van dit model, maar in te zetten op een stabiele en transparante meerjarenbegroting en de verdere uitwerking van de speerpunten van de Inhoudelijke agenda.

Nieuwe manieren van inspireren en ontmoeten

Het faciliteren van de samenwerking, inspireren en ontmoeten zijn kerntaken van Holland Rijnland. In 2016 is de platformfunctie van Holland Rijnland verder ontwikkeld. Dat gebeurde niet alleen door de organisatie van bijeenkomsten, maar ook met de opzet van een nieuw website en een digitale ontmoetingsplek voor regionaal betrokken ambtenaren (PLEK).

Continuering van belangenbehartiging en een goed georganiseerde vergadercyclus

In 2016 moesten wij na de reorganisatie #Kracht15 een nieuw evenwicht vinden in de organisatie. Taken waren afgestoten of uitgeplaatst. Die efficiencyklus is goed verlopen zonder dat dit wezenlijk afbreuk deed aan de ondersteuning. Dat wil overigens niet zeggen dat we tevreden zijn. We streven continu naar verdere kwaliteitsverbetering.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Introductie van themacafés

In 2016 organiseerden wij vier themacafés rond de onderwerpen Energie, Jeugd, SMART en Groen. Deze bijeenkomsten zijn nadrukkelijk bedoeld ter inspiratie en ontmoeting. Raads- en collegeleden en partners uit het maatschappelijk veld gaan met elkaar in gesprek. Die opzet is geslaagd en wordt in 2017 gecontinueerd.

Voorbeeld van belangenbehartiging

We reageerden namens de gemeenten op de ontwikkelingen rondom de Holland Outlet Mall in Zoetermeer, die grote negatieve effecten zal hebben op de detailhandel in onze regio. Voor de provincie vervulden wij onze platformrol in het kader van de provinciale behoefteraming bedrijventerreinen, specifiek voor het gebied van Holland Rijnland. Namens de veertien gemeenten namen de gemeenten Leiden en Noordwijkerhout plaats in de ambtelijke klankbordgroep. In het BOEZHD (bestuurlijk overleg economie Zuid-Holland) vertegenwoordigden wij de regio op economische onderwerpen, zoals detailhandel, bedrijventerreinen en kantoren.

Wat heeft dat gekost?

Programma Bestuur & Middelen	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Directe personeelkosten</i>	9.550	9.550	0	9.550
<i>Directe kosten</i>	726.060	368.780	325.558	43.222
<i>Kosten werkorganisatie</i>	970.310	1.381.009	1.496.033	-115.024
Lasten	1.705.920	1.759.339	1.821.591	-62.252
<i>Directe Baten</i>	-227.566	-12.060	-258	-11.802
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-1.478.354	-1.478.352	-1.478.355	3
Baten	-1.705.920	-1.490.412	-1.478.613	-11.799
Saldo baten en lasten	0	268.927	342.978	-74.051
<i>Onttrekkingen uit reserves</i>	0	-148.632	-148.632	0
Saldo reserveringen	0	-148.632	-148.632	0
Resultaat	0	120.295	194.346	-74.051

In de directe kosten zijn niet alle geraamde uitgaven voor communicatie gerealiseerd. De kosten werkorganisatie zijn hoger omdat er na 1 juli nog inhuur heeft plaatsgevonden en medewerkers langer in dienst zijn gebleven door de latere overgang van werkzaamheden naar Servicepunt71.

2.3 Programma TWO Jeugdhulp

2.3.1 TWO Jeugdhulp

Wat hebben we bereikt?

Besluitvorming inkoop 2017-2019 / lokale inkoop

In het voorjaar van 2016 vond de besluitvorming plaats over de inkoop van de jeugdhulp voor de periode 2017-2019. In het betreffende inkoopplan is voor het eerst de mogelijkheid opgenomen dat onderdelen van de jeugdhulp ook lokaal kunnen worden ingekocht. Twee gemeenten¹ maakten voor een deel van de inkoop van jeugdhulp van 2017-2019 gebruik van deze mogelijkheid.

Notitie Budgetten Jeugdhulp Holland Rijnland & Tijdelijk Fonds Jeugdhulp

De TWO Jeugdhulp constateerde lopende het jaar 2016 dat het door de gemeenten beschikbaar budget ontoereikend is. De Notitie Budgetten Jeugdhulp Holland Rijnland & Tijdelijk Fonds Jeugdhulp van juli 2016 stond uitgebreid stil bij de oorzaken hiervan. Kortgezegd komt het erop neer dat de vraag naar specialistische jeugdhulp, de aard van de hulpvraag, de duur van de inzet en het aantal cliënten minder snel in evenwicht kan worden gebracht met de beschikbare middelen dan oorspronkelijk was voorzien. Het door het Rijk beschikbaar gestelde budget daalt hiervoor te snel.

De huidige set beheersmaatregelen van de gemeenten als opdrachtgever en van de jeugdhulpaanbieders als uitvoerders van de jeugdhulp, biedt hiervoor geen afdoende oplossingen. De situatie is zodanig, dat de ontwikkeling van de transformatie sterk wordt geremd. Dit komt door een veel snellere terugloop van middelen in relatie tot de mogelijkheden om beschikbare budgetten anders in te zetten en hiermee de transformatiedoelen te bereiken.

Aan de gemeenten is gevraagd om voor de periode 2016 tot en met 2019 een extra bedrag van €7 miljoen ter beschikking te stellen voor een Tijdelijk Fonds Jeugdhulp Holland Rijnland en daarnaast om €3 miljoen extra in te zetten met als hoofddoel het terugdringen van het verschil tussen beschikbare budgetten en de vraag naar jeugdhulp. De middelen uit het Tijdelijk Fonds Jeugdhulp zijn vervolgens ook betrokken bij de contractering van de jeugdhulp voor de periode 2017-2019.

Traject bestuurlijk contracteren

Met ingang van maart 2016 startte de TWO Jeugdhulp met een aanbestedingstraject voor de inkoop van de jeugdhulp voor de periode 2017 tot en met 2019. Vanuit de inkoopstrategie is ervoor gekozen om de procedure van bestuurlijk contracteren hiervoor te hanteren. De afgesloten contracten leggen niet alleen inhoudelijke afspraken vast, maar ook een formele overlegstructuur waarbinnen aangesloten jeugdhulpaanbieders voortdurend kunnen overleggen over die inhoudelijke afspraken. De onderhandelingsfase (als onderdeel van de aanbesteding) gaat dus in de uitvoering gewoon door. Dit is nodig om snel te kunnen aanpassen aan de wijzigende omstandigheden in het jeugdhulpdomein.

Met het hanteren van een contractduur van drie jaar is ook de situatie ontstaan dat de einddatum van de contracten niet samenvalt met het mogelijke einde van het regionale opdrachtgeverschap². De besluitvorming rond de Inkoopstrategie Jeugdhulp 2017 bepaalt immers dat voor het opdrachtgeverschap een periode van twee jaar plus – na evaluatie – twee jaar geldt. Daarmee is deze voorlopig de termijn waarvoor de TWO Jeugdhulp van de gezamenlijke gemeenten de opdracht krijgt om het opdrachtgeverschap vorm te geven. Bij het samenvallen van beide einddata, is er

¹ De gemeenten Kaag en Braassem en Alphen aan den Rijn.

² Zie hiervoor verder onder het kopje 'Notitie Gezamenlijk Opdrachtgeverschap Jeugdhulp'.

geen organisatie die de mogelijkheid heeft om een ordentelijke overdracht te doen, een eventuele nieuwe aanbesteding te organiseren en de aflopende contracten af te rekenen en te verantwoorden. Daarnaast worden er in 2018 gemeenteraadsverkiezingen gehouden zodat de nieuwe gemeenteraden zich kunnen oriënteren op het mogelijke vervolg van het regionale opdrachtgeverschap voor de jeugdhulp.

In financiële zin was het geen eenvoudige opgave om met de jeugdhulpaanbieders contracten af te sluiten. Bij de contractering gingen we uit van een realistische verdeling van de middelen per aanbieder. Dit zou een tekort van €3,5 miljoen betekenen op de begroting. Dit is de reden dat, naast de algemene korting van 5% op de tarieven, de budgetten voor 19 grote aanbieders met 8,5% gekort zijn (in totaal ook €3,5 miljoen). Hiermee is de Programmabegroting Jeugdhulp 2017 sluitend gemaakt. Deze grote aanbieders zijn mede verantwoordelijk gemaakt voor een versnelling in de transformatie en daarmee ook verantwoordelijk om op termijn, binnen de regionale financiële kaders, de jeugdhulp vorm te geven. De jeugdhulpaanbieders kunnen voor het Tijdelijk fonds Jeugdhulp Holland Rijnland aanvragen indienen om de transformatie te versnellen en de druk op de budgetten te verlichten.

Oprichting en contractering Coöperatie Jeugd- en Gezinsteams (JGT's) Holland Rijnland en aanbesteding Gecertificeerde instellingen

De beoogde doorontwikkeling van de JGT's vanuit de wens om deze teams robuuster te maken, heeft uiteraard een grote impact op het organiseren van de meer specialistische hulp in aansluiting op de JGT's (verticale integratie). Om deze ontwikkelopgave verder te concretiseren, is door een aantal jeugdhulpaanbieders - in samenspraak met de gemeenten - de Coöperatie Jeugd- en Gezinsteams Holland Rijnland opgericht. Deze coöperatie verzorgt de deskundige personele inzet binnen de lokale Jeugd- en gezinsteams.

Ook binnen het domein Veiligheid vindt een doorontwikkeling plaats, samen met de gecertificeerde instellingen. Het gaat hier met name om het voorkomen van dwangmaatregelen, door preventief de juiste en tijdige interventies te plegen, zoals de inzet van onze regionale Jeugdbeschermingstafel. Het feit dat binnen de JGT's en de gecertificeerde instellingen al voortvarend gewerkt wordt aan de ontwikkelopgave, leidde tot de keuze om deze instellingen voor 2017-2019 te contracteren door middel van onderhandse aanbestedingen. Een ander argument om tot deze keuze te komen, was het feit dat JGT's en gecertificeerde instellingen al zo verweven zijn met het lokale veld (de inbedding van de JGT's in de gemeenten) en met de samenwerkingsverbanden (de gecertificeerde instellingen met de Raad voor de Kinderbescherming, de Jeugdbeschermingstafel, politie, Veilig Thuis etc).

Notitie Gezamenlijk Opdrachtgeverschap Jeugdhulp

Het regionale jeugdhulpmodel 'Hart voor de Jeugd' gaat ervanuit dat hulp en ondersteuning zo veel mogelijk wordt ingebed in het dagelijks leven van de kinderen. Dichtbij, integraal en met hulp op maat, zonder onnodige bureaucratie. Er is daarbij niet alleen sprake van een transitie, maar ook van een inhoudelijke en organisatorische transformatie van de jeugdhulp. Het vraagt van gemeenten en instellingen een grote inspanning om het veranderingsproces behorend bij de transformatie vorm te geven. Er is daarom afgesproken in gezamenlijkheid – met dertien gemeenten binnen de regio Holland Rijnland en met de organisatie Holland Rijnland – het opdrachtgeverschap uit te voeren.

Het gezamenlijk opdrachtgeverschap betreft het proces van en rondom de contractering van de jeugdhulp. Centraal hierbij staan de permanente verbetering van het opdrachtgeverschap van de samenwerkende gemeenten en de transformatie. Het gezamenlijk opdrachtgeverschap heeft als basis dat de administratie wordt beperkt tot het hoogst noodzakelijke en dat er wordt samengewerkt in een vorm van partnerschap met de jeugdhulpaanbieders.

De TWO Jeugdhulp is in 2015 gestart als een netwerkorganisatie met een klein kernteam van medewerkers, veelal gedetacheerd door gemeenten. Dit kernteam krijgt ondersteuning van Servicepunt71 waar de technische uitvoeringstaken zijn ondergebracht op basis van een dienstverleningsovereenkomst. De transformatie vereist dat gemeenten gezamenlijk beleid ontwikkelen en opstellen en een gezamenlijke visie hebben op de jeugdhulp. Vanuit de reguliere platformfunctie faciliteert de Strategische Eenheid het gezamenlijk opdrachtgeverschap via de Werkagenda Jeugd, het Ambtelijk Overleg Jeugd en het Portefeuillehoudersoverleg Maatschappij. Via deze route stemmen we de voorstellen voor beleid en beleidsrealisatie af met alle gemeenten om vervolgens tot besluitvorming te komen. Bij de uitvoering van haar taken werkt de Strategische Eenheid nauw samen met de bij Holland Rijnland ondergebrachte uitvoeringsorganen, waaronder de TWO Jeugdhulp.

Gedurende 2016 is een beter inzicht ontstaan in de huidige uitvoeringsopdracht en de middelen – menskracht en budgetten – die nodig zijn om de bij de opdracht behorende taken en werkzaamheden zorgvuldig uit te kunnen voeren. Voor 2017 en daarna zal de omvang van de transformatie- en verantwoordingsopdracht niet afnemen. De TWO Jeugdhulp inventariseerde daarom wat nodig is om de uitvoeringsopdracht goed uit te kunnen voeren en de kwaliteit en continuïteit te borgen in 2016 en verder. Op basis van deze inventarisatie zijn de werking van de TWO binnen het gezamenlijk opdrachtgeverschap en de missie en diensten van de TWO opnieuw gedefinieerd. Daarnaast is intern de werk- en taakverdeling heringericht, wat inzicht bood in de benodigde formatie.

Financiële verantwoording Jeugdhulp 2015

De dertien samenwerkende gemeenten sloten met het Dagelijks Bestuur van Holland Rijnland een dienstverleningsovereenkomst. Daarin is onder andere bepaald dat het DB op advies en instructie van het PHO Maatschappij de contracten met de jeugdhulpaanbieders kan afsluiten en over de uitgegeven middelen verantwoording aflegt. Hiertoe geeft het DB aan de accountant van Holland Rijnland opdracht een controle uit te voeren en hierover een verklaring op te stellen.

De gewaarmerkte verantwoording van de accountant bevat een samenvatting van de geleverde jeugdhulp en een gedetailleerd overzicht per product, per gemeente. In de samenvatting staat wat er per perceel per gemeente is verantwoord door de jeugdhulpaanbieders en wat de realisatie volgens de verdeelsleutel is. Daarnaast maken we inzichtelijk in welke percelen productie is gedraaid die om contractuele redenen niet is afgerekend. Naast de samenvatting is de geleverde jeugdhulp 2015 per product en per gemeente uiteengezet. Deze verantwoording is een samenvoeging van de verantwoordingen die opgegeven zijn door de zorgaanbieders en veelal zijn gecontroleerd door de accountants van zorgaanbieders.

De controleverklaring van de accountant is een verklaring met een oordeelsonthouding. Dit komt doordat een aantal aspecten niet gecontroleerd konden worden, waardoor er een onzekerheid van 13% is geconstateerd. De accountant constateerde dat van 87% de uitgegeven middelen

rechtmatig zijn besteed. Van de omzet van €92,9 miljoen is voor een bedrag van €7,4 miljoen. geen controleverklaring aangeleverd en voor een bedrag van €5,9 miljoen is dit middels het landelijk protocol gedaan. Daarom had de oordeelsonthouding slechts beperkte consequenties voor de deelnemende gemeenten. Ter verduidelijking: er zijn geen fouten gevonden tijdens de controle van de accountant bij Holland Rijnland.

Met name de prestatielevering van de vrijgevestigden en kleine aanbieders, heeft de accountant niet kunnen vaststellen op basis van de beschikbare controle-informatie. Dit heeft – ondanks de door Holland Rijnland uitgevoerde steekproeven en interviews – geleid tot een onzekerheid. Een ander aspect van onzekerheid is dat een aantal aanbieders het landelijk controleprotocol heeft gehanteerd in plaats van het regionale controleprotocol. Holland Rijnland definieerde en communiceerde voor deze aanbieders aanvullende werkzaamheden om toch voldoende zekerheid te verkrijgen. De accountant constateerde echter dat bij een aantal van deze aanbieders het woonplaatsbeginsel en/of behandelplan toch geen onderdeel uitmaakte van de uitgevoerde controle, waardoor er een onzekerheid ontstond. Daarnaast bleek een klein aantal aanbieders tot op het moment van het afgeven van deze verklaring niet in staat een controleverklaring in te dienen. Ook dit resulteerde in een onzekerheid. In de controleverklaring staat een rapportage van bevindingen, waarin de onzekerheden verder zijn gespecificeerd.

Holland Rijnland stak veel tijd en energie in het terugbrengen van deze onzekerheden, zoals:

- Het uitvoeren van steekproeven bij kleine aanbieders en vrijgevestigden;
- Controlewerkzaamheden verrichten voor alle aanbieders;
- Het monitoren en contact houden met aanbieders over de wijze en tijdigheid van verantwoorden. Hierbij stuurden wij brieven en vonden zowel face-to-face gesprekken als telefonische gesprekken plaats;
- Voor aanbieders die toch het landelijk controleprotocol hanteerden, hebben we aanvullende werkzaamheden gedefinieerd en gecommuniceerd om toch voldoende zekerheid te verkrijgen;
- Het voeren van een herstelactie voor het woonplaatsbeginsel, waarbij alle BSN's bij grote aanbieders zijn opgevraagd en getoetst met het BRP;
- De verantwoording voor het leveren van JGT's faciliteren;
- Door de Taskforce Jeugdhulp, het ketenoverleg te organiseren met landelijke deelnemers waarbij knelpunten voor de verantwoording besproken zijn en gezocht is naar pragmatische oplossingen en best practices.

De gezamenlijke inzet van de TWO Jeugdhulp en de gemeenten leidde ertoe dat geen enkele gemeente in onze regio een onthouding van de accountantsverklaring kreeg op de jaarrekening 2015. Een bijzondere prestatie in Nederland.

Monitoring

In de doorontwikkeling van het opdrachtgeverschap, past ook de verdere ontwikkeling van het inzicht in, en de analyse van, de gegevens die betrekking hebben op de uitvoering van de jeugdhulp. De toegang tot jeugdhulp berust bij de JGT's (namens de gemeenten), de huisartsen, de medische specialisten, de jeugdhulpaanbieders onderling en gecertificeerde instellingen. De omvang van de hulpvraag is daarbij een grote onbekende factor. Daarnaast stellen de JGT's namens de gemeenten

beschikkingen op voor (het toekennen van) pgb's. De TWO Jeugdhulp rapporteert over deze onderdelen en heeft hierin een signalerende en adviserende rol.

Vanuit het beleid, vastgelegd in het visiedocument 'Hart voor de Jeugd', hebben de jeugdhulpaanbieders een leidende rol in de vaststelling en de uitvoering van zorg passend bij de hulpvraag. Binnen de daarvoor geldende contractuele en beleidskaders, hebben de jeugdhulpaanbieders vervolgens een transformatieopgave waardoor op termijn een effectievere en efficiëntere werking van de jeugdhulpketen kan ontstaan. De TWO Jeugdhulp voert de procesregie op deze opgave door middel van contractering, agendering, signalering en advisering. De directe invloed van het contractmanagement op de transformatie van het jeugdhulpstelsel is daarom beperkt.

In 2016 is gestart met onderzoek naar en het opzetten van een aantal instrumenten waardoor meer inzicht in de sturingsmogelijkheden kan ontstaan. Monitoring heeft daarbij betrekking op het verrichten van metingen gedurende de uitvoeringsfase van het jeugdbeleid. In een monitor worden systematisch, op vooraf vastgestelde momenten of intervallen, bepaalde condities gemeten om deze te volgen of te bewaken zodat eventuele veranderingen zichtbaar worden. Als veranderingen of afwijkingen vroegtijdig worden gesignaleerd, kan het beleid eventueel tijdig door de gemeenten worden bijgestuurd. In 2017 vindt de besluitvorming over het te gebruiken monitoringsinstrument plaats.

Automatisch berichtenverkeer

In de jaren 2015 en 2016 hadden de gemeenten alleen inzicht in de cliëntgegevens die door de jeugdhulpaanbieders beschikbaar werden gesteld. Om deze administratieve last en de verantwoordelijkheid daarvoor voor de jeugdhulpaanbieders te verminderen is die situatie veranderd met het inrichten van automatisch berichtenverkeer via het Gemeentelijk Gegevensknooppunt (GGk) in 2016 en de start daarvan in 2017. Hiervoor kocht de TWO Jeugdhulp de applicatie Aeolus van Horlings & Eerbeek Automatisering. Door de inzet van genoemde applicatie, worden automatisch facturen aangemaakt en wordt het woonplaatsbeginsel grotendeels automatisch bepaald. Daarnaast kunnen betere analyses worden gemaakt van de uitvoering van de jeugdhulp.

Bekostiging

Met het afsluiten van de nieuwe contracten voor de periode 2017-2019 is ook een wijziging van de bekostigingssystematiek door de gemeenten per 1 januari 2018 vastgesteld. Gemeenten kopen tot en met 2017 jeugd-ggz in op basis van de DBC-systematiek: Diagnose Behandeling Combinaties. Vanaf januari 2018 gaat de DBC-systematiek over in een andere standaard werkwijze. Zoals eerder genoemd, is vanuit het beleid bepaald dat jeugdhulpaanbieders een leidende rol hebben in de vaststelling en de uitvoering van een bij de hulpvraag passende zorg. De te kiezen bekostigingssystematiek moet daarop uiteraard aansluiten. Daarbij past voor de gemeenten in Holland Rijnland het best een inspanningsgerichte bekostiging op basis van de inzet van de professional. Uit de ervaring, opgedaan in 2015 en 2016, bleek dat met een taakgerichte bekostiging door het vaststellen van budgetplafonds, dit voor de gemeenten slechts zeer beperkte sturingsmogelijkheden biedt. De TWO Jeugdhulp werkte daarom in 2016 dan de variant van inspanningsgerichte bekostiging verder uit.

In deze variant van jeugdhulp staat ook de inspanning door de jeugdhulpaanbieder centraal, maar worden werkelijk bestede uren en verblijfdagen maandelijks gefactureerd. De gemeente bekostigt

aanbieders daarmee per uur of dag tegen een gecontracteerd tarief. De inzet van de jeugdhulp wordt bepaald door de vraag van de cliënt of het gezin en het best passende aanbod naar inzicht van de professional of zorgaanbieder. De gemeente maakt geen volumeafspraken. Aanbieders worden toegelaten en ontvangen budget voor de geleverde zorg. Deze bekostigingssystematiek past dan ook het beste bij het traject van bestuurlijk contracteren. In de handreiking stelt de VNG de inspanningsverplichting voor als beste vervanging voor de DBC-systematiek. In 2017 maken de gemeenten een definitieve keuze van de bekostigingssystematiek.

Ontwikkeling Jeugdbeschermingstafel Holland Rijnland

De gemeenten zijn vanaf 1 januari 2015 ook verantwoordelijk voor de hulp aan kinderen en jeugdigen waarvan een gezonde en veilige ontwikkeling wordt bedreigd. Hulp in het gedwongen kader kan dan noodzakelijk blijken. Hiervoor is een samenwerkingsprotocol opgesteld tussen de gemeenten in de regio Holland Rijnland en de regio Midden Holland met de Raad voor de Kinderbescherming. Onderdeel van deze samenwerkingsovereenkomst is de oprichting van de Jeugdbeschermingstafel (JBT). In dit overleg wordt besloten tot het wel of niet starten van een Raadsonderzoek. Het doel van de JBT is om in een eerder stadium samen met ouders, jeugd en hulpverlening na te gaan of een Verzoek tot Onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming kan worden afgewend. Als dit kan, voldoet vrijwillige inzet. Uiteindelijk worden ouders gemotiveerd zelf de regie te houden en om zo een gedwongen maatregel te voorkomen. De samenwerking aan de tafel tussen gezin en hulpverlening en het eerder inzetten van de gecertificeerde Instelling (vooruitlopend op de verwachte maatregel) zorgen ervoor dat in een vroeger stadium gewerkt wordt aan de veiligheid van het kind. Hierdoor hoeft niet te worden gewacht op de uitspraak van de rechter, die soms wel drie maanden kan duren. Met het vaststellen van de Notitie Gezamenlijk Opdrachtgeverschap Jeugdhulp, is de JBT organisatorisch ondergebracht bij de TWO Jeugdhulp en worden de medewerkers functioneel aangestuurd door de manager TWO. De (beleids-)inhoudelijke aansturing en doorontwikkeling vindt plaats vanuit de TWO Jeugdhulp in samenwerking met de werkgroep Kind & Veiligheid. De twee voorzitters van de JBT worden gedetacheerd vanuit de Raad voor de Kinderbescherming, de secretaris vanuit een gemeente.

Gezien het aantal huidige casussen is de JBT in 2016 al uitgebreid tot 1,42 fte voor de functie van voorzitter en 0,81 fte voor de functie van secretaris. In de praktijk blijkt namelijk dat de uren ontoereikend zijn voor de uitvoering. De voorzitters zijn verantwoordelijk voor de tafels, wat inhoudt: voorbereiding, agendering, voorzitten tafel en evaluatie bij inzet preventieve jeugdbescherming. Daarnaast wordt van hen verwacht, dat zij actief meewerken aan de samenwerking en aansluiting tussen de GI's, jeugd- en gezinsteams, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en het Crisis interventie Team. Het aantal casussen steeg in 2016 ten opzichte van 2015 met 33% tot een aantal van 202. Dit betekent dat de urenbesteding van de voorzitters en de secretaris in 2016 is toegenomen en daardoor een kostenoverschrijding is ontstaan. In de kadernota 2018 is aangekondigd dat een structurele uitbreiding van de formatie voor de JBT noodzakelijk kan zijn.

Dienstverleningsovereenkomst Jeugdhulp 2017 en 2018

De afspraken over het gezamenlijk opdrachtgeverschap zijn vastgelegd in de Dienstverleningsovereenkomst 2014-2016. Deze Dienstverleningsovereenkomst eindigde per 31 december 2016. Naar aanleiding van de Inkoopstrategie 2017 besloten dertien gemeenten om voor een periode van twee jaar het gezamenlijk opdrachtgeverschap uit te blijven voeren binnen een onveranderde besluitvormingsstructuur (governance) met een optie tot verlenging na evaluatie. Het portefeuillehoudersoverleg Maatschappij adviseerde eind september 2016 het DB van Holland

Rijnland en de 13 colleges van de samenwerkende gemeenten om de Dienstverleningsovereenkomst jeugdhulp 207-2018 met elkaar aan te gaan. Met deze overeenkomst leggen de gemeenten vast welke inhoudelijke en technische taken Holland Rijnland uitvoert, zoals het sluiten van overeenkomsten met de aanbieders van jeugdhulp.

Voor de besluitvorming en afstemming met gemeenten is de platformfunctie van Holland Rijnland intensief benut. Hiervoor werkte de TWO Jeugdhulp nauw samen met de senior adviseurs van de strategische eenheid van Holland Rijnland. Zij zorgden voor de procescoördinatie op de raakvlakken tussen de TWO Jeugdhulp (beleidsuitvoering) en de Werkagenda Jeugd (beleidsontwikkeling) en bewaakten de voortgang daarvan.

Service Level Agreement 2017 met Servicepunt 71

Holland Rijnland sloot een dienstverleningsovereenkomst met Servicepunt71 (SP71) af voor het uitvoeren van een aantal advies- en bedrijfsvoeringstaken voor het opdrachtgeverschap Jeugdhulp in 2015 en 2016. In 2015 en 2016 bleek dat de TWO Jeugdhulp minder werkzaamheden bij SP71 afnam dan opgenomen in de begroting van SP71. Op basis hiervan is voorgesteld om een nieuw Service Level Agreement (SLA) en bijbehorende begroting van SP71 voor 2017 op te stellen. Deze SLA wordt ondergebracht bij de Dienstverleningsovereenkomst Bedrijfsvoering die Holland Rijnland met de gemeente Leiden afsloot voor de inzet van Servicepunt 71.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Om het bovenstaande te bereiken, werkte de TWO Jeugdhulp Holland Rijnland intensief samen met de gemeenten op het gebied van het jeugddomein en juridische zaken, financiën, verantwoording en control.

In het Jaaroverzicht Jeugdhulp Holland Rijnland 2016 – dat in april 2017 wordt gepubliceerd – komt de specifieke inhoudelijke analyse over de jeugdhulp in 2016 aan de orde.

Rob Meijer, projectmanager Jeugd gemeente Nieuwkoop

‘Eindresultaat samenwerking is meer dan som der delen’

De decentralisatie van Jeugdhulp is na twee jaar al aardig geworteld in de gemeentelijke organisaties. Binnen Holland Rijnland werken dertien gemeenten samen bij de uitwerking van beleid en inkoop van jeugdhulp. Rob Meijer is projectmanager Jeugd bij de gemeente Nieuwkoop. Maandelijks, op locatie bij Holland Rijnland, participeert hij in het ambtelijk overleg Jeugd van de deelnemende gemeenten. ‘Die gezamenlijke aanpak in de regio, is pure winst’, benadrukt hij. ‘Je bundelt alle aanwezige kennis én capaciteit. Om als één kleine gemeente het complete spectrum van Jeugdbeleid te ontwikkelen, is ondoenlijk en kostbaar. Daarom definiëren we bij het ambtelijk overleg actuele thema’s en verdelen de uitwerking evenredig onder de gemeenten. Parallel naast elkaar werken we zo aan verschillende onderwerpen. Daarnaast zie je efficiency bij de gezamenlijke zorginkoop door TWO Jeugdhulp. De schaalgrootte levert voordeel op en gemeenten hoeven niet individueel zorg te dragen voor het administratief proces en de monitoring. Natuurlijk vereist regionale samenwerking een goede afstemming. En dat kost tijd. Maar dan blijkt toch dat het eindresultaat meer is dan de som der delen. Het bijzondere aan de samenwerking binnen Holland Rijnland is dat we het

werk écht gezamenlijk doen. Er zijn meer regio's die bestuurlijk samenwerken, maar voor de uitvoering worden externe partijen betrokken. Binnen Holland Rijnland hebben we hiermee een goede wisselwerking tussen beleid en uitvoering. Daar mogen we oprecht blij om zijn.'

Wat heeft dat gekost?

Programma TWO	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
Directe kosten	909.242	877.442	923.964	-46.522
Kosten werkorganisatie	488.362	1.346.085	1.422.578	-76.493
Lasten	1.397.604	2.223.527	2.346.542	-123.015
Directe Baten	-96.800	-96.800	0	-96.800
Bijdrage Gemeenten	-1.300.804	-2.126.727	-2.223.527	96.800
Baten	-1.397.604	-2.223.527	-2.223.527	0
Saldo baten en lasten	0	0	123.015	-123.015
Resultaat	0	0	123.015	-123.015

De kosten voor de eindverantwoording 2015 voor de inzet van Servicepunt71 zijn in 2016 gefactureerd en geboekt. Ook de kosten voor externe ondersteuning bij het opstellen van de eindverantwoording 2015 zijn verwerkt in het resultaat van 2016. Het doorschuiven van deze kosten heeft in 2015 geleid tot een positief resultaat op de TWO van €76.088 maar voor 2016 betekent dat echter een nadeel.

Daarnaast zijn er extra uitgaven geweest voor:

- Extra inzet gepleegd op de Jeugd Beschermingstafels voor een bedrag van €25.000;
- Inzet op personeel voor de introductie van het berichtenverkeer;
- Het opzetten van de monitoring.

De meerkosten voor de TWO Jeugdhulp vallen binnen de exploitatie van Holland Rijnland maar worden niet gedekt vanuit de reguliere gemeentelijke bijdrage maar vanuit de budgetten Jeugdhulp van de deelnemende gemeenten.

2.4 Programma Frictie- en transitiekosten

Er zijn frictie- en transitiekosten ontstaan door de reorganisatie #kracht15 en het opstellen van de Inhoudelijke Agenda 2016 en de daarmee verband houdende herprofilering van de organisatie en de hosting van bedrijfsvoeringstaken. Hierbij gaat het onder meer om:

- Salarissen van boventallig personeel en tijdelijke inhuur minus eventuele detacheringsoptbrengsten;
- Mobiliteitspremies, (om)scholings- en begeleidingskosten;
- Kosten voor verhuizen, aanpassen en migratie van IT-infrastructuur en versnelde afschrijving.

In 2015 besloot het Algemeen Bestuur hiervoor een apart programma in te stellen voor “het nieuwe werken”.

2.4.1 Frictie en Transitiekosten

Wat hebben we bereikt?

Huisvesting

In 2016 vond de verhuizing van Holland Rijnland plaats van twee verdiepingen naar één aan het Schuttersveld. Er is een open en flexibele werkomgeving gecreëerd op een beduidend kleiner vloeroppervlak dan voorheen:

- Er zijn vijftig flexibele werkplekken gecreëerd in een open en aantrekkelijke omgeving;
- Er zijn drie vergaderkamers, twee spreekkamers en een lunchruimte gebouwd en zitjes geïnstalleerd voor informeel overleg en telefonische contacten;
- Elke medewerker beschikt over een laptop en een mobiele telefoon zodat hij of zij zowel op kantoor, op locatie of thuis kan werken;
- De telefooncentrale is gevirtualiseerd zodat elke medewerker direct bereikbaar is onafhankelijk van de locatie;
- De huursom is met €184.000 per jaar verlaagd.

Voor de medewerkers van Holland Rijnland betekent deze verandering dat zij op kantoor, thuis en op locatie kunnen beschikken over dezelfde faciliteiten en daardoor dichterbij onze relaties kunnen werken en beter bereikbaar zijn. Binnen Holland Rijnland vinden medewerkers elkaar makkelijker en vindt een hogere mate van informatie uitwisseling plaats.

Bedrijfsvoeringstaken

Op de documentaire informatievoorziening zijn medio 2016 alle bedrijfsvoeringstaken overgebracht naar Servicepunt71 en zijn de bedrijfsvoeringsgegevens overgezet naar de systemen van Servicepunt71.

Met deze operatie zou een bezuiniging gerealiseerd moeten worden. De overgang vond echter veel later plaats dan waarmee in de begroting is gerekend. Dat leidde ertoe dat de medewerkers bedrijfsvoering pas in oktober en november overgingen naar Servicepunt71 maar ook dat de inhuur op de reeds vacante posities in de bedrijfsvoering langer plaatsvond.

Van de tien medewerkers in de bedrijfsvoering die als gevolg van de hosting zouden overgaan naar het servicepunt vonden er drie vóór de overgang een andere werkring. Omdat de taken op het

gebied van documentaire informatievoorziening niet over zijn gegaan naar Servicepunt71 (men biedt deze dienstverlening niet aan) blijven deze twee medewerkers in dienst bij Holland Rijnland. Van de resterende vijf medewerkers zijn er drie succesvol geplaatst bij Servicepunt71. Voor twee medewerkers is dat door het ontbreken van passende functies (nog) niet gelukt.

Boventallig personeel

Doelstelling was dat het aantal personeelsleden dat door de reorganisatie boventallig is geworden zo snel mogelijk afneemt, met toepassing van de CAR/UWO en het Sociaal Plan. In oktober 2015 - de start van de nieuwe organisatie - ging dat om tien medewerkers.

Per 31 december 2016 zijn vijf medewerkers geplaatst (één meer dan geraamd) en zijn de andere vijf medewerkers geheel of voor een gedeelte van het jaar of een gedeelte van hun tijd gedetacheerd bij gemeenten. Het aantal boventallige medewerkers is in 2016 gedaald van vijf naar vier. Voor twee andere medewerkers is het vooruitzicht dat ook voor hen het dienstverband in het eerste kwartaal van 2017 beëindigd kan worden door een vervroegde pensionering en door de omzetting van een detachering in een vast dienstverband. De totale verwachte maximale kosten voor boventalligheid tot het jaar 2022 dalen van €3.6 miljoen vanaf begin 2016 (schatting oktober 2015), naar maximaal €1,6 miljoen.

Naast de boventalligen als gevolg van kracht#15 kent Holland Rijnland nog twee boventalligen uit een eerdere aanpassing binnen de organisatie (vermeld onder het kopje vervangend dienstverband). Een van deze medewerkers heeft in 2016 een andere baan gevonden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Huisvesting

De verbouwing, inrichting en implementatie van de nieuwe werkomgeving op de eerste verdieping en de verhuizing vonden plaats in een periode van twee maanden.

Bedrijfsvoeringstaken

Er was een intensief traject met Servicepunt71 om te komen tot een passende dienstverleningsovereenkomst (DVO) en onderliggende Service Level Agreement (SLA). Technisch gezien gaat het hier om een aanbesteding en is de DVO afgesloten met de gemeente Leiden.

Op het terrein van ICT, Financiën, HRM, Facilitaire zaken, Inkoop en Juridische zaken zijn afspraken gemaakt over de door Holland Rijnland af te nemen dienstverlening. De werkzaamheden zijn overgenomen en de medewerkers zijn opgeleid om te werken met de nieuwe ICT-werkplek en de nieuwe systemen op het gebied van financiën, urenregistratie en HRM.

Personeel

Boventallige medewerkers zijn intensief begeleid bij het vinden van ander werk. Hiertoe is in 2016 eerst een mobiliteitscoördinator ingezet en is dit later door de Secretaris-directeur overgenomen. De regiogemeenten spanden zich in om boventallige medewerkers te plaatsen op een vaste plek of als detachering.

Met de regiogemeenten is afgesproken dat ook zij zich hiervoor inzetten. De gemeente die een boventallige medewerker een (duurzaam) dienstverband aanbiedt, wordt daarvoor naar rato beloond

bij de verdeling van de salariskosten van de boventalligheid. Het jaarsalaris van die betreffende medewerker wordt afgetrokken van de bijdrage naar rato van de frictiekosten wat salarislust betreft. Dit tot een totaal van nul euro aan frictiekosten voor een gemeente. De frictiekosten van de boventalligheid (salarislasten boventalligheid) worden apart in rekening gebracht bij de gemeenten.

De peildatum waarmee wordt gerekend, is 1 oktober 2015. De startdatum van de nieuwe organisatie Holland Rijnland en het moment van het daadwerkelijk ontstaan van de boventalligheid. Daarbij opgemerkt dat het hier gaat om passend werk, dat wil zeggen dat er hooguit een schaalverschil mag zijn van twee schalen (conform sociaal plan Holland Rijnland). Het eventueel financieel verschil wordt aangevuld vanuit de reserve frictie- en transitiekosten. Dit geldt ook voor alle andere verplichtingen voortvloeiend uit het Sociaal Plan Holland Rijnland. Het DB kan verder besluiten om met de betreffende gemeenten aanvullende afspraken te maken.

Wat heeft dat gekost?

Programma Frictie	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Directe kosten</i>	113.392	941.143	1.021.157	-80.014
<i>Kosten werkorganisatie</i>	465.850	309.564	370.950	-61.386
Lasten	579.242	1.250.707	1.392.107	-141.400
<i>Bijdrage Gemeenten</i>	-465.850	-465.850	-465.850	0
Baten	-465.850	-465.850	-465.850	0
Saldo baten en lasten	113.392	784.857	926.257	-141.400
<i>Onttrekkingen uit reserves</i>	-113.392	-777.967	-777.967	0
Saldo reserveringen	-113.392	-777.967	-777.967	0
Resultaat	0	6.890	148.290	-141.400

De reden voor een overschrijding op de directe kosten wordt verklaard door de hogere kosten voor de transitie naar de dienstverlening van Servicepunt71. Er is €300.000 begroot. Inclusief BTW (niet meegenomen in de raming bij de Turap) kwam de factuur uit op €380.736.

De kosten werkorganisatie hebben betrekking op de werknemers die door de reorganisatie #Kracht15 boventallig zijn geraakt. De kosten zijn ca. €60.000 hoger uitgekomen dan tijdens de Turap zijn geraamd. Op dat moment waren de mobiliteitspremies voor twee medewerkers nog niet verwerkt.

Mede door de inzet van deze premies zijn er van de tien boventallige medewerkers begin 2016

2.5 Regionaal Investeringsfonds

In de vergadering van het Algemeen Bestuur van 19 december 2007 is het Regionaal Investeringsfonds (RIF) ingesteld en de overeenkomst door de deelnemende gemeenten ondertekend. In de RIF zijn de volgende vijf projecten benoemd:

- RijnlandRoute (zie lopende zaken leefomgeving, verkeer en vervoer);
- HOV-netwerk ZHN (zie lopende zaken leefomgeving, verkeer en vervoer);
- Programma Ontsluiting Greenport (zie lopende zaken leefomgeving, verkeer en vervoer);
- Vitalisering Greenport Duin- en Bollenstreek / GOM (zie economie, greenports van morgen);
- Regionaal Groenprogramma (zie lopende zaken leefomgeving).

In 2016 hebben de gemeenten de negende bijdrage van €9.454.330 voldaan. Dit bedrag is direct in het fonds gestort. Onderstaand treft u een overzicht van de aan de vijf projecten toegerekende rente en de stand per begin en einde boekjaar per project.

Stand per 1 januari 2016		28.209.160
Ontvangsten:		
Totaal ontvangen van de gemeenten	9.454.330	
Totaal gerealiseerde renteopbrengst	0	
Totaal te betalen voor 1 april 2016		9.454.330
sub-totaal		37.663.490
Uitgaven:		
Rijnlandroute	2.500.000	
HOV-netwerk ZHN	4.988.600	
Noordelijke ontsluiting Greenport	0	
Vitalisering Greenport Duin- en Bollenstreek / GOM	666.666	
Regionaal Groenprogramma	1.007.225	
Totaal betaald in 2016		9.162.491
Stand per 31 december 2016		28.501.000
Verantwoording		
verantwoord op ontvangen RIF-gelden	26.845.982	
correctie op ontvangen RIF-gelden	411.022	
		27.257.004
Rente saldo		1.243.996
Totaal		28.501.000

Verdeling per project	Bijdrage gemeenten minus uitname	rente-opbrengsten	Saldo 31-12-2016
Rijnlandroute	754.974	382.876	1.137.850
HOV-netwerk ZHN	57.000	236.325	293.325
Noordelijke ontsluiting Greenport	19.000.000	370.668	19.370.669
Vitalisering Greenport Duin- en Bollenstreek / GOM	6	62.791	62.797
Regionaal Groenprogramma	7.445.023	191.335	7.636.358
	27.257.003	1.243.996	28.501.000

Overzicht RIF-bijdrage per gemeenten	Bijdrage t/m 2015	Bijdrage 2016	Bijdrage t/m 2016
Alkemade	2.950.920	368.865	3.319.785
Hillegom	3.441.016	430.127	3.871.143
Katwijk	14.114.696	1.764.337	15.879.033
Leiden	24.613.216	3.076.652	27.689.868
Leiderdorp	4.568.176	571.022	5.139.198
Lisse	3.276.536	409.567	3.686.103
Noordwijk	4.682.784	585.348	5.268.132
Noordwijkerhout	3.029.264	378.658	3.407.922
Oegstgeest	3.207.040	400.880	3.607.920
Teylingen	5.855.240	731.905	6.587.145
Voorschoten	4.579.360	572.420	5.151.780
Zoeterwoude	1.316.400	164.550	1.480.950
Subtotaal	75.634.648	9.454.330	85.088.979
Rentecorrectie	365.352	45.670	411.022
Totaal	76.000.000	9.500.000	85.500.001
Leiderdorp: aanvullende bijdrage RIF - 2e tranche Rijnlandroute	754.974	0	754.974
Katwijk: aanvullende bijdrage RIF - 2e tranche Rijnlandroute	0	0	0
Leiden: aanvullende bijdrage RIF - 2e tranche Rijnlandroute	0	0	0
Totaal	76.754.974	9.500.000	86.254.975

3 Jaarverslag Paragrafen

3.1 Paragrafen

3.1.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland beschikt niet over vrije reserves. De deelnemende gemeenten zijn op grond van de gemeenschappelijke regeling geheel gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiële situatie bij het samenwerkingsorgaan en voor mogelijke tekorten of financiële tegenvallers. Dit betekent dat Holland Rijnland geen weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit hoeft te hebben (zie kader).

De deelnemende gemeenten worden driemaal per jaar geïnformeerd over het verloop van de begroting van Holland Rijnland door middel van de begroting, de Tussentijdse rapportage (Turap) en de jaarrekening. Eventuele risico's worden daarin aangegeven. De gemeenten worden in staat geacht op basis van deze informatie voldoende voorzieningen in de eigen begroting te treffen. Deze eventuele risico's kunnen betrokken worden in het geheel van de door de gemeente gelopen risico's. Uit dit oogpunt is er geen afzonderlijke risicoreserve bij de gemeenschappelijke regeling aangehouden.

Weerstandsvermogen

Het vermogen van Holland Rijnland om onverwachte financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Risico's

Onder risico's worden verstaan alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd, of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie.

Risico's uit reguliere bedrijfsvoering

Elke organisatie kent risico's uit reguliere bedrijfsvoering. Zo ook Holland Rijnland. Oorzaken hiervan kunnen gelegen zijn in onder meer:

- Debiteurenbeheer
- Subsidiestromen derden
- Personeelskosten
- Ziektekosten
- Automatisering / datalek

Er zijn processen ingericht om deze risico's zoveel als mogelijk te beperken. De maximale omvang van eventueel optreden risico's worden geraamd op € 100.000 (afgerond), zijnde 1% van de begrote lasten.

Financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor dat met ingang van het jaar 2016 enkele kengetallen in de jaarrekening worden opgenomen die kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie. Deze kengetallen staan in onderstaande tabel.

Jaarverslag jaar 2016	Verloop van de kengetallen		
	Jaarrekening 2015	Begr.2016	Jaarrekening 2016
Kengetallen:			
Netto schuldquote	-22,6%	NNB	-8,1%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-22,6%	NNB	-8,1%
Solvabiliteitsratio	3,5%	NNB	0,9%
Structurele exploitatieruimte	-7,5%	NNB	0,5%
Grondexploitatie ruimte	nvt	nvt	nvt
Belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt

Netto schuldquote: De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De quote is negatief. Dit betekent dat de eigen middelen hoger zijn dan de schuldenlast.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen: Holland Rijnland leent geen gelden uit. Derhalve is deze schuldquote gelijk aan de netto schuldquote.

Solvabiliteitsratio: Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie of gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het getal geeft de verhouding tussen het eigen vermogen (reserves) en de schulden. Holland Rijnland heeft geen algemene reserve en slechts beperkt bestemmingsreserves. Vandaar dat dit getal zeer laag is.

Structurele exploitatieruimte: Holland Rijnland wordt grotendeels gefinancierd door de deelnemende gemeenten. In die zin is er geen sprake van structurele exploitatieruimte. Daarnaast ontvangt Holland Rijnland in subsidies van de provincie Zuid Holland en worden reserves ingezet voor incidentele lasten. Hierdoor ontstaat een negatieve ratio.

Onderstaande tabel toont een normering waartegen de diverse ratio's kunnen worden afgezet.

Kengetallen:	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 100%	100% > < 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100%	100% > < 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	30% < > 50%	< 30%
Structurele exploitatieruimte	> 0,6%	0% > < 0,6%	0%
Grondexploitatie ruimte		geen	
Belastingcapaciteit	< 100%	100% > < 120%	> 120%

3.1.2 Onderhoud kapitaalgoederen

De enige kapitaalgoederen die het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland in bezit heeft is de inventaris, bestaande uit meubilair en automatiseringstoepassingen. Op deze zaken wordt afgeschreven. Het orgaan beschikt niet over (egalisatie-)reserves voor vervangingen. Kleine aanschaffingen vinden binnen de begroting plaats, grote vervangingen vergen een extra krediet waarvoor een voorstel wordt gedaan aan het Algemeen Bestuur.

3.1.3 Financiering

Algemeen

De exploitatietekorten van het samenwerkingsorgaan worden gefinancierd door de veertien deelnemende gemeenten. Op basis van de vastgestelde begroting wordt de geraamde gemeentelijke bijdrage als voorschot in rekening gebracht: eerste termijn van vijftig procent aan het begin van het begrotingsjaar en de tweede termijn van vijftig procent op 1 juli van het lopende begrotingsjaar. Bij de vaststelling van de jaarrekening wordt tevens de definitieve bijdrage over het betreffende jaar vastgesteld. Zo spoedig mogelijk daarna vindt er een afrekening plaats met de gemeenten. Daarnaast zijn er geldstromen van ministeries en provincie waarvan de bedragen worden doorgegeven naar de betreffende instanties.

Kasgeld

Vanaf 1 januari 2014 is het Schatkistbankieren verplicht. Vanaf een bedrag van €250.000 (het zogenaamde drempelbedrag) worden onze tegoeden bij de Bank Nederlandse Gemeenten afgeroomd en overgeboekt naar onze rekening bij de schatkist bij het Ministerie van Financiën. Overtollige liquide middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden.

Leningenportefeuille

Het samenwerkingsverband beschikt niet over een leningenportefeuille.

Liquiditeitenplanning

Gelet op de bevoorschottingsregeling met de deelnemende gemeenten en het regelmatige uitgavenpatroon is er geen liquiditeitenplanning opgesteld.

In- en externe ontwikkelingen

Behoudens de invoering van het Schatkistbankieren zijn er geen interne of externe ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de treasury-functie, de treasury-organisatie, het risicoprofiel, de financiële posities, de vermogenswaarden en/of de geldstromen. Deze worden ook niet verwacht.

Risicobeheer

De treasury-functie dient uitsluitend de publieke taak en het beheer van de uitzettingen is prudent. Er wordt ruim voldaan aan de kasgeldlimiet, er zijn geen geldleningen en de kasgeldoverschotten worden bij de schatkist ondergebracht.

Renterisico's

Vanwege de zeer beperkte financieringsbehoeften en het prudent wegzetten van overtollige kasgeldmiddelen is het renterisico gering. Holland Rijnland is geen vaste geldleningen aangegaan. Het samenwerkingsorgaan voldoet dan ook aan de rente-risiconorm.

Financieringsrisico's

Omdat de gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het financiële beleid van het samenwerkingsorgaan en zich verplicht hebben de tekorten in zijn geheel gezamenlijk te dragen, zijn er geen financieringsrisico's.

Kasgeldlimiet

Het samenwerkingsorgaan is steeds gedurende vele jaren binnen de kasgeldlimiet gebleven. De verwachting is ook dat dit ook voor de komende jaren geldt.

Kasgeldlimiet 2016	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Omvang begroting per 1 januari 2016 = € 18,8 miljoen				
(1)Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten	8,20%	8,20%	8,20%	8,20%
in bedrag	1.545	1.545	1.545	1.545
(2)Omvang vlottende schuld				
Opgenomen gelden < 1 jaar	0	0	0	0
Schuld in rekening-courant	0	0	0	0
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	0	0	0	0
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	0	0	0	0
(3)Vlottende kasgeldmiddelen				
Contante gelden in kas	0	0	0	0
Tegoeden in rekening-courant	31.613	28.503	22.335	32.748
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	0	0	0	0
Toets kasgeldlimiet				
(4) Totaal netto vlottende schuld (2)-(3)	-31.613	-28.503	-22.335	-32.748
Toegestane Kasgeldlimiet (1)	1.545	1.545	1.545	1.545
Ruimte(+)/Overschrijding (-); (1) – (4)	33.158	30.048	23.880	34.293

Bedragen * € 1.000

Meerjarenprognose / rente-risiconorm

Op basis van de meerjaren verwachtingen is de inschatting dat Holland Rijnland ook de komende jaren geen geldleningen hoeft aan te gaan. Een renterisico vaste schuld is dan ook niet aanwezig.

3.1.4 Bedrijfsvoering

Holland Rijnland zette in 2015 een nieuwe koers uit en legde een gezamenlijke ambitie vast in de Inhoudelijke Agenda 2016-2020. Binnen Holland Rijnland verlegden we de focus van 'regionale organisatie' naar 'regionaal organiseren'. De netwerkorganisatie Holland Rijnland stimuleert en faciliteert samenwerking tussen gemeenten onderling, bedrijfsleven, onderwijs en kennisinstellingen. Wij ondersteunen de gemeenten bij de duurzame en integrale ontwikkeling van de regio. Deze opgave vertalen we in de volgende doelstelling: *Holland Rijnland draagt binnen de regio zorg voor een optimale verbinding, ontmoeting en samenwerking op ruimtelijk, economisch en sociaal gebied.*

Tegelijkertijd dient Holland Rijnland, met de inrichting van de nieuwe organisatie in 2017, een bezuiniging te realiseren van 25% op de inwonerbijdragen van de deelnemende gemeenten. Voor het jaar 2016 betekende dat een bezuiniging van ruim 1 miljoen euro.

Voor de bedrijfsvoering betekent deze nieuwe koers en de bezuinigingstaakstelling, behalve het faciliteren van een nieuwe manier van werken, ook het buiten de deur plaatsen van de bedrijfsvoering (hosting).

Begroting en uitvoering

Het begrotingsjaar 2016 stond in het teken van enerzijds een forse bezuinigingstaakstelling en anderzijds het doorvoeren van de organisatiewijziging met alle extra inspanningen die daarvoor nodig zijn. Daarnaast speelde de problematiek van de rentebaten.

Met de reorganisatie zijn tien medewerkers boven-formatief verklaard. Met de deelnemende gemeenten is afgesproken dat de gemeenten de salariskosten van deze medewerkers dragen, waarbij eventuele opbrengsten uit detacheringen in mindering worden gebracht. In de (herziene) begroting van 2016 is rekening gehouden met een maximale bijdrage in de salariskosten van €465.850.

Hosting

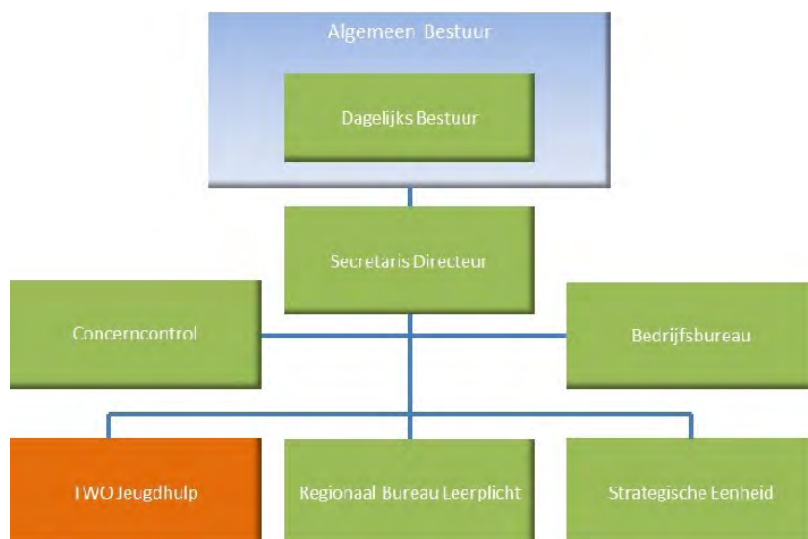
De begroting van 2016 houdt rekening met het buiten de deur plaatsen van de bedrijfsvoeringstaken per 1 januari 2016. Uiteindelijk vond dit pas plaats vanaf 1 juli 2016 met een uitloop tot september voor de ICT en het eind van het jaar voor de personeels- en salarisadministratie. De volgende taken zijn nu ondergebracht bij Servicepunt71:

- ICT;
- Financiële administratie;
- Facilitaire zaken;
- HRM;
- Inkoop;
- Juridische zaken.

Documentaire informatievoorziening (DIV) wordt nog steeds uitgevoerd binnen Holland Rijnland. Servicepunt71 biedt deze dienstverlening niet aan. In de paragraaf over DIV gaan wij hier verder op in.

Organisatiemodel

In 2015 stelden we het nieuwe organisatiemodel vast en per 2 oktober 2015 was deze nieuwe organisatie een feit. De ambtelijke organisatie bestaat uit de onderdelen Bedrijfsbureau, Strategische Eenheid (SE), Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) TWO Jeugdhulp, Concern Control en een Secretaris-Directeur.

Ambtelijke organisatie en organisatieontwikkeling

Belangrijk is dat, naast een nieuwe organisatiestructuur, we ook een nieuwe manier van werken introduceerden in de verdere organisatieontwikkeling. Een manier van werken die zich kenmerkt door samenwerking, flexibiliteit en efficiency.

In 2015 startten we met de voorbereiding voor een verhuizing naar een nieuwe kantoorruimte. Een kantoor met minder oppervlakte en een open karakter. Geen aparte kamers meer maar flexibele werkplekken op een bijna open verdieping met ruimte voor (informeel) overleg. Laptops en mobiele telefoons stellen medewerkers in staat zowel op kantoor, thuis of op locatie hun werk te doen. Het werken voor en in de regio betekent dat er minder werkplekken op de thuisbasis nodig zijn en dus lagere huisvestingslasten. Op de nieuwe werkvloer ontmoeten medewerkers elkaar veel meer en kunnen zij gemakkelijker samenwerken. Eind 2016 is een begin gemaakt met strategische personeelsplanning. De methode die we daarvoor gebruiken is HR3P, ontwikkeld voor de RABO-bank en inmiddels in meerdere overheidsorganisaties overgenomen als managementinstrument om te ontwikkelen, niet om te reorganiseren. We starten met het bepalen van de doelen van de organisatie en met een personeelsschouw. Daarbij zijn leeftijd, uitstroom van de organisatie met het potentieel van medewerkers afgezet tegenover het functioneren.

In de gesprekscyclus spreken leidinggevenden met hun medewerkers over de te behalen resultaten, of de medewerker op de juiste plek zit, hoe hij of zij op het gewenste niveau komt en welke groei daarvoor nodig en mogelijk is. Medewerkers kunnen persoonlijke ambities en wensen koppelen aan het gezamenlijke doel van de organisatie. Het te maken personeelsplan of organisatieontwikkelingsplan 2017-2020 bevat groei mogelijkheden en bijstuur opties.

Personele zaken

Afstemming

In 2016 zijn de overleggen in relatie tot personeelszaken intensief geweest. Er heeft met regelmaat afstemming plaatsgevonden met de ondernemingsraad (OR) en het Georganiseerd Overleg (GO). De agenda van de overleggen in 2015 werd gedomineerd het overbrengen van de bedrijfsvoeringstaken

naar Servicepunt71, de voorwaarden waaronder dat gebeurt, de kwaliteit van de dienstverlening en de consequenties voor de betrokken personeelsleden. De afspraken zijn vastgelegd in een addendum op het Sociaal Plan.

Uit een audit van de Belastingdienst op het jaar 2015 is gebleken dat Holland Rijnland, fiscaal gezien, niet goed is omgegaan met vergoedingen voor woon-werkverkeer. Samen met de OR en het GO is gekeken naar een aanpassing van de regeling. In 2017 wordt hierover een besluit genomen.

Ziekteverzuim en beleid

Ondanks de perikelen met betrekking tot de organisatieontwikkeling, komt het ziekteverzuim over 2015 niet ver boven het landelijk gemiddelde uit. In vergelijking met het gemiddelde in de sector (kleine gemeenten) is het percentage echter relatief hoog. Ten opzichte van 2014 steeg het ziekteverzuim. Voor een belangrijk deel komt dit door een aantal medewerkers dat kampte met langdurig ziekteverzuim. Vanuit het perspectief van Human Resource (HR) tonen de verzuimcijfers aan dat het commitment van medewerkers groot is.

	Ziekteverzuim NL-gemiddeld 3 ^e kwartaal 2016	Ziekteverzuim Openbaar bestuur gemiddeld 3 ^e kwartaal 2016	Ziekteverzuim SHR* 2014	Ziekteverzuim SHR* 2015	Ziekteverzuim SHR* 2016
Ziekteverzuim totaal	3,5%	4,9%	< 3,7%	3,8%	3,4%
Verzuimfrequentie			1,24	1,12	1,0
Gemiddelde aantal verzuimdagen			26,03	37,55	38,42

*Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland

Opleidingen

Voor 2016 werd geen opleidingsplan gemaakt. Door het ontbreken van een opleidingsplan keken we op individueel niveau welke ontwikkelingsbehoeften gewenst en gepast zijn. Daarnaast organiseerden we trainingen in het gebruik van de nieuwe ICT-werkplek en de nieuwe applicaties voor de financiële administratie en urenregistratie.

Verder organiseerden we een informatiemarkt waarin de verschillende servicecentra van Servicepunt71 de medewerkers informeerden over welke diensten worden aangeboden, hoe de dienstverlening is georganiseerd en op welke manier de medewerkers daar van kunnen gebruikmaken.

Kengetallen

Op 31 december 2016 telt Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland 70 medewerkers. De 70 medewerkers vertegenwoordigen 56,3 fte en er was 5,7 fte aan niet (vast) ingevulde formatie. De totale formatie op 31 december 2016 is 62 fte. Er werken 13 medewerkers fulltime (36 uur) en 57 parttime (<36 uur). Van de 70 medewerkers zijn er 45 vrouw en 25 man.

Leeftijdscategorie	Aantal medewerker op 31 december 2015	Aantal medewerker op 31 december 2016
20 jaar – 30 jaar	2	5
30 jaar – 40 jaar	15	10
40 jaar – 50 jaar	21	21
50 jaar – 60 jaar	23	27
60 jaar – 66 jaar	8	7

In- door- en uitstroom

In 2016 hebben 8 medewerkers de organisatie verlaten en zijn er 9 medewerkers in dienst gekomen.

In 2016 is een Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) uitgevoerd. Dit naar aanleiding van de verhuizing naar de 1^e etage van het kantoorpand aan het Schuttersveld.

Tot slot wordt er in 2016 ingezet op de ontwikkeling van het management en de organisatie als geheel. Daarbij is het belangrijk dat de organisatie gewend raakt aan een 'nieuwe' manier van werken en een cultuur die daarbij past. Deze ontwikkeling is gewenst gelet op een flexibele wijze van werken en de nieuwe huisvesting.

Informatie en Automatisering

Flexibel werkplekken

Op 1 maart verhuisde Holland naar de 1^e verdieping van het gebouw aan Schuttersveld 9. De kantoorroimte werd ingericht om de nieuwe manier van werken te faciliteren. Voor de automatisering betekende dat:

- Dat elke medewerker de beschikking kreeg over een laptop;
- Dat elke medewerker de beschikking kreeg over een mobiele telefoon;
- Dat vijftig flexibele werkplekken werden gecreëerd uitgerust met "docking stations" voor de laptops;
- Dat een virtuele telefooncentrale werd ingericht, zodat elke medewerker onafhankelijk van zijn of haar verblijfplaats (binnen of buiten het gebouw) verbonden is aan de telefooncentrale.

Overgang naar Servicepunt71

In september nam Servicepunt71 de ondersteuning over op het gebied van ICT. Daarbij werden:

- Zowel de bestandsmappen als de mailarchieven vóór de overgang zo veel mogelijk opgeschoond;
- De resterende bestanden en mailarchieven overgezet naar het Servicepunt;
- De medewerkers voorzien van de standaard werkplek van Servicepunt71 en maken zij op die manier gebruik van de standaardpakketten voor kantoorautomatisering;
- De locatie aangesloten op het glasvezelnetwerk dat Servicepunt71 gebruikt;
- De medewerkers geïnstrueerd in het gebruik van de nieuwe werkplek;
- De beheertaken overgedragen en maken de medewerkers gebruik van de servicedesk(s) van het Servicepunt.

Bedrijfsvoeringsapplicaties

Met de overgang van bedrijfsvoeringstaken werd ook het gebruik van de ondersteunende systemen gewijzigd. De financiële administratie ging per 1 juli over naar Servicepunt71. Vanaf dat moment maakten we de overstap gemaakt van:

- Exact naar Decade als pakket voor de financiële administratie;
- Pro Active naar Decade Workflow voor de factuurafhandeling;
- Corporate planner naar de combinatie van Cognos en Tangelo voor het maken van financiële rapportages.

Voor de personeels- en salarisadministratie is gekozen om pas per 1 januari 2017 over te stappen van Driessen (AFAS) naar Beaufort (Raet). De inrichting van Beaufort vond al wel plaats in 2016. Wel stapten we per 1 juli over van Timetell naar TIM voor de urenregistratie. Ook het aanvragen en bijhouden van verlof vindt plaats in TIM.

Vanaf 1 januari 2017 is ook Youforce beschikbaar voor de medewerkers van Holland Rijnland. Met dit E-HRM pakket kunnen medewerkers zelf hun personeelsdossier raadplegen, declaraties indienen, adreswijzigingen doorvoeren of een opleiding aanvragen. Youforce wordt ook gebruikt voor het vastleggen van beoordelingsgesprekken en ontwikkelingsafspraken.

Click Call Face

Voor alle dienstverlening past Servicepunt71 het "Click Call Face" principe toe. Medewerkers gebruiken voor informatie, advies en transacties in de eerste plaats het digitale kanaal. Dat gebeurt via de hierboven beschreven software of via het Virtueel Servicepunt, een intranettoepassing waar informatie te vinden is over alle dienstverlening van Servicepunt71 alsmede de handleidingen van de beschikbare software. Ook dienen medewerkers hier wijzigingsverzoeken in en geven bijvoorbeeld betaalopdrachten.

Biedt het digitale kanaal onvoldoende soelaas, dan beschikt elk servicecenter van het Servicepunt over een Servicedesk waar medewerkers telefonisch of via de mail terecht kunnen. Als laatste mogelijkheid is er dan nog een gesprek met een medewerker of adviseur van het Servicepunt.

De oude omgeving

De oude ICT-omgeving werd gedeeltelijk afgebouwd. Voor het maken van de jaarrekening 2016 was het noodzakelijk de financiële systemen tot medio 2017 in de lucht te houden. Daarna slaan we de informatie uit die systemen op andere (raadpleegbare) media op en stoppen de applicaties.

Voor het Document Management Systeem (DMS) Decos kozen we om het systeem op de oude omgeving te laten draaien en de migratie naar de omgeving van Servicepunt71 te combineren met de overgang naar de nieuwe versie van Decos (JOIN). Die overgang was noodzakelijk omdat de oude versie niet langer door de leverancier werd ondersteund. De upgrade en migratie vinden begin 2017 plaats. Op dat moment wordt ook deze applicatie afgesloten.

Informatieplan

In 2016 werkten we aan een informatieplan voor Holland Rijnland voor de periode 2016-2018. Het Management Team stelde de informatievisie vast. Vanuit de (nieuwe) rol van Holland Rijnland formuleerden we vijf kernthema's:

- Flexibel werken (digitaliseren);
- Informatie delen (gegevens uitwisselen)
- Beveiliging (privacy en vertrouwelijkheid garanderen);
- Service-georiënteerde dienstverlening;
- Efficiënter werken door procesherontwerp en standaardisatie.

Het informatieplan wordt in 2017 verder ingevuld en uitgevoerd.

Archief

De documentaire informatievoorziening ging, anders dan voorzien, niet over naar Servicepunt71 omdat zij die dienstverlening niet aanbieden. Er waren gesprekken met de afdeling DIV van de gemeente Leiden om te onderzoeken of de dienstverlening daar kon worden ondergebracht.

De inrichting van systemen en de manier van werken van Holland Rijnland en de gemeente Leiden verschillen echter zo veel van elkaar dat er vooralsnog geen efficiencywinst valt te behalen uit het uitbesteden van de DIV-werkzaamheden aan de gemeente Leiden. Daarom spraken we af dat Holland Rijnland eerst zelf aan de slag gaat met de doorontwikkeling van de DIV-functie en dat we op een later moment opnieuw bezien of uitbesteding van taken dan wel lucratief is.

Zoals we onder het hoofdstuk automatisering al opmerkten, troffen we in 2016 voorbereidingen voor de upgrade van Decos naar JOIN en voor de migratie naar de omgeving van Servicepunt71.

De personeelsdossiers zijn gedigitaliseerd, dat wil zeggen dat voor elke medewerker een digitaal dossier beschikbaar is met de noodzakelijke documenten. De historie blijft op papier ter beschikking. Facturen worden vanaf 1 juli 2016 digitaal opgeslagen bij het servicepunt en niet langer gearhiveerd bij Holland Rijnland.

Werkorganisatie

Er is meer doorbelast dan begroot. Dat wordt verklaard door de volgende drie punten:

- Bij het opstellen van de Turap is er van uitgegaan dat de medewerkers van Holland Rijnland niet per 1 januari maar per 1 juli 2016 zouden overgaan naar Servicepunt71. De daadwerkelijke overgang heeft pas in oktober dan wel november plaats gevonden. Hierdoor zijn de salarislasten is er een overschrijding op de salarislasten ontstaan.
- Bij de Turap is rekening gehouden met 1 maand extra inhuur. Er is echter voor ruim 3 maanden extra ingehuurd. Daarnaast lopen de kosten voor een aantal applicaties ook langer door dan verwacht.
- De kosten voor de DVO met Servicepunt71 zijn hoger uitgevallen dan begroot.

Werkorganisatie	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
<i>Reis-/verblijfkosten</i>	25.360	12.575	58.951	-46.376
<i>Salarissen</i>	4.409.330	4.209.969	4.362.393	-152.424
<i>Woon-/werkverkeer</i>	76.390	0	0	0
<i>Opleidingskosten</i>	115.610	122.865	76.249	46.616
<i>Overige personeelskosten</i>	44.930	37.565	22.671	14.894
Personeelkosten	4.671.620	4.382.974	4.520.264	-137.290
<i>Abonnementen en contributies</i>	11.140	12.010	7.802	4.208
<i>Personele kosten</i>	104.820	1.700.977	1.827.707	-126.730
<i>Automatiseringskosten</i>	56.624	104.888	122.167	-17.279
<i>Huisvestingskosten</i>	507.180	285.347	316.512	-31.165
<i>Apparaatskosten</i>	262.832	358.019	623.633	-265.614
<i>Investerings- en financieringsstaat</i>	82.965	82.965	62.224	20.741
Directe kosten	1.025.561	2.544.206	2.960.043	-415.837
Lasten	5.697.181	6.927.180	7.480.308	-553.128
<i>Overige ontvangsten</i>	-116.470	-305.847	-327.356	21.509
Directe ontvangsten				
Baten	-116.470	-305.847	-327.356	21.509
Totaal Werkorganisatie	5.580.711	6.621.333	7.152.951	-531.618

3.1.5 Verbonden partijen

In deze paragraaf vindt u met welke partijen het samenwerkingsorgaan bestuurlijke en financiële belangen heeft. Dit betreffen deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Het samenwerkingsorgaan is niet aan andere organen verbonden, maar participeert wel in diverse overlegorganen.

3.1.6 Btw-compensatiefonds

<i>Verdeling BTW voor BCF gemeenten 2016</i>	<i>Totaal BTW</i>	<i>Algemeen 14 gemeenten</i>	<i>Leerplicht 12 gemeenten obv leerlingen</i>	<i>Leerplicht 12 gemeenten obv inwoners</i>	<i>Regionale bezwaar-commissie urgente 13 gemeenten</i>	<i>Jeugdhulp 13 gemeenten</i>
Verantwoorde BTW	839.933	472.712	10.510	8	24.489	332.213
Alphen ad Rijn	178.814	92.216	0	0	4.921	81.677
Hillegom	31.853	18.014	538	0	961	12.340
Kaag & Braassem	34.495	22.301	694	1	1.190	10.309
Katwijk	100.154	54.871	1.868	1	2.928	40.486
Leiden	192.452	104.688	2.454	2	5.586	79.722
Leiderdorp	41.681	23.035	707	1	1.229	16.709
Lisse	32.046	19.309	584	0	1.030	11.122
Nieuwkoop	40.036	23.432	0	0	1.250	15.353
Noordwijk	35.992	22.003	605	1	1.174	12.209
Noordwijkerhout	23.529	13.786	426	0	0	9.316
Oegstgeest	34.243	19.824	672	0	1.058	12.688
Teylingen	58.501	30.761	1.048	1	1.641	25.049
Voorschoten	23.393	21.535	708	1	1.149	0
Zoeterwoude	12.744	6.935	205	0	370	5.234

Onze gemeenschappelijke regeling wordt niet in de BTW-heffing betrokken. De BTW blijft dan voor de gemeenschappelijke regeling een kostenpost. Alleen een gemeenschappelijke regeling die op de prestaties een winsttoeslag legt, en daardoor doet aan vermogensvorming, heeft recht op aftrek van BTW. Dit laatste is niet voor Holland Rijnland van toepassing. Voor de begroting van Holland Rijnland betekent dit dat alle lasten bruto zijn geraamd.

Met ingang van 1 januari 2003 hebben provincies en gemeenten te maken met het BTW-compensatiefonds. Per individuele gemeente wordt een opgave verstrekt die voor belasting compensabel is en kan worden doorgeschoven naar de betreffende gemeente. De deelnemende gemeente kan deze kosten dan meenemen in de opgave voor het BTW-compensatiefonds.

De facturen voor Holland Rijnland (los van de TWO) van Servicepunt71 waren te laat binnen om nog geboekt te kunnen worden. Daarvoor is een nog te betalen post opgenomen van €657.000. De BTW voor dit bedrag wordt verwerkt in het eerste kwartaal van 2017 en vormt dus nog geen onderdeel van onderstaand overzicht.

4 Jaarrekening 2016

4.1 Balans en toelichting op de balans

ACTIVA	Ultimo 2016		Ultimo 2015	
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa		0		0
Materiële vaste activa		158.841		191.896
- Investerings met een economische nut				
- overige investeringen met een economisch nut	158.841		191.896	
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	0		0	
Financiële vaste activa		0		0
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0		0	
Totaal vaste activa		158.841		191.896
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorraden		0		0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		36.278.227		35.841.699
- Vorderingen op openbare lichamen	2.397.535		133.548	
- Verstrekte kasgeldleningen	0		0	
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	33.716.140		35.595.551	
- RC-verhoudingen met niet-financiële instellingen				
- Overige vorderingen	164.552		112.599	
Liquide middelen		800.081		152.078
- Kassaldi	104		245	
- Bank- en girosaldi	799.977		151.832	
Overlopende activa		226.029		441.898
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	215.325		206.058	
- Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	10.704		235.839	
Totaal vlottende activa		37.304.338		36.435.675
Totaal generaal	85	37.463.178		36.627.571

PASSIVA	Ultimo 2016		Ultimo 2015	
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen		348.536		1.285.674
- Algemene reserve	117.407		0	
- Bestemmingsreserves	241.668		1.019.635	
- Nog te bestemmen resultaat / Af te rekenen met de gemeenten	-10.539		266.039	
Voorzieningen		644.778		1.314.202
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	0		72.960	
- Onderhoudsegalisatievoorzieningen	0		0	
- Door derden bekleemde middelen met een specifieke toepassingsrichting	644.778		1.241.242	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		0		0
Totaal vaste passiva		993.314		2.599.876
VLOTTENDE PASSIVA				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		6.308.515		4.408.380
- Kasgeldleningen	0		0	
- Bank- en giro'saldi	112.957		2.266	
- Overige schulden	6.195.558		4.406.114	
Overlopende passiva		30.161.349		29.619.316
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidsjosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	1.199.565		771.911	
- De van overige Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	28.961.784		28.847.395	
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	0		10	
Totaal vlottende passiva		36.469.864		34.027.696
Totaal generaal		37.463.178		36.627.571
- Gewaarborgde geldleningen		0		0
- Garantstellingen		0		0

4.1.1 Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening 2016 is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. Voor aanvullende informatie over de waardering van de activa en passiva zie hieronder bij 'Overige investeringen met economisch nut'.

Baten en Lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, verlofaanspraken en dergelijke. De opgebouwde vakantiegelden zijn, in het kader van de invoering van het individueel keuzebudget, opgenomen als een nog te betalen post.

Kassiersfunctie Jeugdzorg

Holland Rijnland verzorgt namens 13 van de 14 gemeenten de inkoop van de jeugdzorg en de daaruit voortvloeiende betalingen aan de zorgaanbieders. Hiervoor betalen de gemeenten voorschotten aan Holland Rijnland. Basis hiervoor zijn mandaten van de 13 colleges aan Holland Rijnland. Daarnaast hebben de 13 colleges en Holland Rijnland een dienstverleningsovereenkomst gesloten. Uitvoering is voor rekening en risico van de gemeenten. Holland Rijnland vervult uitsluitend een kassiersfunctie. Hiervoor heeft Holland Rijnland één bankrekening bij de BNG en één bij de schatkist geopend. Deze zijn in de balans opgenomen. De per 31 december 2016 op kasbasis resterende voorschotten aan zorgaanbieders en ontvangen voorschotten van gemeenten zijn eveneens in de balans opgenomen. Zie respectievelijk de overlopende activa en overlopende passiva.

Pensioenen

Holland Rijnland waardeert de pensioenverplichtingen volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last verantwoord. De pensioenen van de werknemers van Holland Rijnland zijn ondergebracht bij het ABP (bedrijfstakpensioenfonds).

4.1.2 Toelichting op de balans

Toelichting op de activa

Vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut

- Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd op de historische verkrijgingsprijs verminderd met de gedane afschrijvingen en eventuele investeringsbijdragen. De investeringen worden geactiveerd inclusief BTW, omdat de BTW voor Holland Rijnland een onderdeel van de kosten vormt. De afschrijvingen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op de verwachte levensduur en in het jaar van aanschaf wordt voor een heel jaar afgeschreven ongeacht de datum van aanschaf c.q. datum van ingebruikname.

Tevens is op basis van artikel 7 van de financiële verordening van Holland Rijnland over het waarderings- en afschrijvingsbeleid van de vaste activa het volgende bepaald. De materiële vaste activa met economisch nut, zoals bedoeld in artikel 35 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden, te beginnen in het jaar na aanschaf, lineair afgeschreven, afhankelijk van de economische levensduur, in maximaal:

- 10 jaar voor telefooninstallaties, bekabeling en meubilair;
- 5 jaar voor automatiseringsapparatuur;
- 5 jaar voor software met een verkrijgingprijs van groter dan €1.500,00.

De afschrijving van de niet genoemde soorten investeringen wordt afgestemd op de verwachte economische levensduur.

Materiële vaste activa	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Investeringen met een economisch nut		
overige investeringen met een economisch nut		
Aanschafwaarde per 1 januari 2016	389.398	379.172
Afschrijvingen t/m 1 januari 2016	197.502	199.626
Boekwaarde begin boekjaar	191.896	179.546
Investeringen	158.841	72.881
Verminderingen / extra afschrijvingen	122.163	0
	228.574	252.427
Afschrijvingen	69.734	60.531
Boekwaarde einde boekjaar	158.840	191.896
Aanschafwaarde einde boekjaar	548.238	452.053
Afschrijvingen tot en met boekjaar	389.398	260.157
Totale boekwaarde einde boekjaar *	158.841	191.896

Financiële vaste activa

- Overige uitzettingen met een rente typische looptijd van één jaar of langer

Deze financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen.

Financiële Vaste Activa	Ultimo 2016	Ultimo 2015
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Fietsenplan	0	0
Totaal	0	0

Flottende activa

- Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Ultimo 2016	Ultimo 2015
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Paraplu rekening MiFi	32.907.085	33.226.200
Paraplu rekening MiFi - jeugdzorg	809.055	2.369.351
	33.716.140	35.595.551
Provincie Zuid-Holland	0	33.883
Vorderingen op niet-openbare lichamen	1.425.023	0
Overige vorderingen op openbare lichamen	972.512	99.665
Totaal van de overige vorderingen	2.397.535	133.548
- Voorziening dubieuze vorderingen	0	0
	2.397.535	133.548
- Overige vorderingen		
- Saldo van vorderingen op crediteuren	0	0
- Debiteuren algemeen	25.007	112.599
- Nog te ontvangen bedragen	139.546	0
- Tussenrekening betalingen debiteuren	-0	0
	164.552	112.599
Totaal van de vorderingen	36.278.227	35.841.699

Schatkistbankieren

Conform de wet FIDO is Holland Rijnland verplicht om overtollige middelen, boven de doelmatigheidsdrempel, aan te houden in 's Rijks Schatkist. Voor 2016 bedraagt de doelmatigheidsdrempel €250.000.

De middelen die, in het kader van de doelmatigheidsdrempel, buiten 's Rijks Schatkist zijn gehouden zijn:

Middelen buiten 's Rijks Schatkist	2016
Kwartaal 1	105.530
Kwartaal 2	95.604
Kwartaal 3	81.666
Kwartaal 4	80.016

- Liquide middelen
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Liquide middelen	Ultimo 2016	Ultimo 2015
- Kassaldi	104	245
- Bank- en girosaldi		
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	0	149.080
ING (voorheen Postbank)	0	2.753
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) - TWO Jeugdzorg	799.977	0
	799.977	151.832
Totaal	800.081	152.077

- Overlopende activa
Ook deze activa worden tegen de nominale waarde opgenomen.

Overlopende activa	Ultimo 2016	Ultimo 2015
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	215.325	206.058
- Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	10.704	235.839
Totaal overlopende activa	226.029	441.897

Toelichting op de passiva

Vaste passiva

- Reserves

Indien er middelen 'over' zijn op een reguliere taak (taak die in de gemeenschappelijke regeling is opgenomen en die jaarlijks in de exploitatie voorkomt) dan worden overschotten op deze gelden die het volgend jaar niet opnieuw begroot worden, aangemerkt als een *bestemmingsreserve*.

Indien er sprake is van cofinanciering met betrekking tot een reguliere taak dan worden de overlopende middelen gesplitst in een *bestemmingsreserve* en de *van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren*.

Eigen vermogen	Ultimo 2016	Ultimo 2015
- Algemene reserves		
zie Staat van Reserves	117.407	0
- Bestemmingsreserves		
zie Staat van Reserves	241.668	1.019.635
- Nog te bestemmen resultaat / Af te rekenen met de gemeenten		
(begroting versus rekening 2016)	-10.539	266.039
Totaal	348.536	1.285.674

- Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd op nominale waarde. Echter de voorzieningen BWS zijn gewaardeerd tegen de netto contante waarde van de vordering cq de verplichting.

Voorzieningen	Ultimo 2016	Ultimo 2015
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	0	72.960
- Door derden bekleemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	644.778	1.241.242
Totaal van de de Staat van Voorzieningen	644.778	1.314.202

Flottende passiva

- Netto flottende schulden

De netto flottende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Netto flottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Bank- en girosaldi		
Bank Nederlandse gemeenten	112.957	
Bank Nederlandse gemeenten / jeugdzorg		2.266
Overige schulden		
Schuld aan debiteur Provincie ZH	12.099	
Overige schulden (crediteuren)	3.699.735	2.015.040

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Betalingen onderweg *	839.968	
Af te dragen omzetbelasting *	34.724	23.990
Loonheffing / premies IZA, ZVW en WAO *	0	0
Van gemeenten ontvangen voorschotten jeugdzorg	1.609.032	2.367.085
Totaal schulden (conform saldijst per 31 december 2016)	6.195.558	4.406.115
Totaal netto vlottende schulden	6.308.515	4.408.381

- Overlopende passiva

Met ingang van 1 januari 2008 schrijft de BBV voor dat in geval van overblijvende middelen op een incidentele, additionele taak / project (er is dus sprake van een concrete bestedingsverplichting) deze middelen dienen te worden opgenomen bij de overlopende passiva onder de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren (denk hierbij bijvoorbeeld aan UP gelden).

Ook in geval van Rijksgelden waarbij de gemeenten als doorgeefluik fungeren (denk aan de Vinexregeling/ ISV-gelden) dienen deze gelden te worden opgenomen bij de overlopende passiva onder 'vooruit ontvangen derden gelden', daar de gelden door derden (lees het Rijk) zijn beklemd.

Indien er sprake is van cofinanciering met betrekking tot een reguliere taak dan worden de overlopende middelen gesplitst in een *bestemmingsreserve* en *vooruit ontvangen derden gelden*.

Overlopende passiva	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Loonheffing / premies IZA, ZVW en WAO *	0	260.012
Nog te betalen kosten	1.200.358	512.343
Netto uit te betalen salarissen	-793	-188
Fietsenplan	0	-255
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidsjosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	1.199.565	771.911
- De van overige Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren (voor toelichting zie bijlage 5.9 Staat overlopende passiva)	28.961.784	28.847.395
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	0	10
Totaal overlopende passiva	30.161.349	29.619.316

4.1.3 Overzicht van niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen

Onderwerp / omvang van de verplichting
* Huur van het pand Schuttersveld 9 (6e en 7e verdieping, incl' servicekosten) / tot 01-03-2016 circa € 65'000 incl' BTW'
* Huur van het pand Schuttersveld 9 (1e verdieping, incl' servicekosten) / vanaf 01-03-2016 elk jaar circa € 185'000 incl' BTW'
* De huur van de 6e en 7e verdieping is opgezegd met ingang van 01-03-2016'
* Huur kopieerapparaten / tot 30-06-2015 elk jaar circa € 33'500 incl' BTW'
* Lease twee Toyota Aygo's bij Athlon Car Lease / tot 15-01-2017 elk jaar circa € 7'600 incl' brandstof en incl' BTW'
* Waarde van de verlofuren over 2016 à € 126'191'
Geen overschrijdingen van de Wet Normering Topinkomens (WNT)
Nadere informatie over de WNT is opgenomen in het overzicht 'Wet normering bezoldiging top-functionarissen in de publieke en semi-publieke sector'

4.2 Overzicht van baten en lasten

Programma's		Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
Programma Inhoudelijke Agenda	lasten	5.898.752	5.707.438	6.235.124	5.644.745	590.379
	baten	-2.488.197	-1.669.627	-2.134.871	-1.930.919	-203.952
	saldo	3.410.555	4.037.811	4.100.253	3.713.826	386.427
Programma Bestuur en Middelen	lasten	2.791.948	1.705.920	1.759.339	1.821.591	-62.252
	baten	-41.182	-227.566	-12.060	-258	-11.802
	saldo	2.750.766	1.478.354	1.747.279	1.821.333	-74.054
Programma TWO	lasten	1.581.356	1.397.604	2.223.527	2.346.542	-123.015
	baten	-356.625	-96.800	-96.800	0	-96.800
	saldo	1.224.731	1.300.804	2.126.727	2.346.542	-219.815
Programma Frictie en transitie	lasten	716.198	579.242	1.250.707	1.392.107	-141.400
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	716.198	579.242	1.250.707	1.392.107	-141.400
Totaal lasten		10.988.254	9.390.204	11.468.697	11.204.985	263.712
Totaal baten		-2.886.004	-1.993.993	-2.243.731	-1.931.177	-312.554
Saldo baten en lasten programma's		8.102.250	7.396.211	9.224.966	9.273.808	-48.842
Overzicht algemene dekkingsmiddelen						
Bijdragen gemeenten		-7.759.289	-7.282.819	-8.298.367	-8.336.670	38.303
Saldo baten en lasten programma's		342.961	113.392	926.599	937.138	-10.539
Reserveringen						
Stortingen in reserves		0	0	0	0	0
Onttrekkingen uit reserves		-609.000	-113.392	-926.599	-926.599	0

Programma's	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging
Saldo reserveringen	-609.000	-113.392	-926.599	-926.599	0
Resultaat	-266.039	0	0	10.539	-10.539

4.2.1 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

De lasten en baten van Holland Rijnland bestaan voor het merendeel uit de volgende vier componenten:

1. De kosten van de werkorganisatie: salarissen en andere personele kosten, huur en overige kosten in verband met de huisvesting, kosten voor ICT e.d. Deze kosten worden via een uurtarief verdeeld over de diverse programma's.
2. De directe programmakosten en -baten: de kosten die rechtstreeks gemaakt worden ten behoeve van projecten en andere onderdelen van de programma's en daarmee verband houdende ontvangen subsidies van derden.
3. Toevoegingen en onttrekkingen uit reserves.
4. De bijdragen van de gemeenten. Er is geen verschil tussen begroting en jaarrekening, omdat de begrote bijdragen bij de gemeenten in rekening zijn gebracht.

Hierna wordt een analyse gegeven op de eerste drie componenten.

De oorspronkelijke (herziene) begroting 2016 is eenmaal gewijzigd naar aanleiding van de Tussentijdse Rapportage 2016. Deze is vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 26 oktober 2016. De toelichting vindt plaats ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Holland Rijnland kent geen post onvoorzien. De aanwending onvoorzien conform art 28b BBV is derhalve niet in de jaarrekening opgenomen.

Analyse begrotingsafwijkingen

De jaarrekening heeft een negatief saldo van €10.539. Dit saldo is op basis van bovengenoemde componenten als volgt opgebouwd:

Analyse saldo op hoofdlijnen	Vershil jaarrekening - begroting na wijziging - = nadeel
Kosten werkorganisatie	-531.618
Programmakosten en -baten (netto):	482.776
Resultaat bijdrage gemeenten	38.303
Resultaat	-10.539

Kosten werkorganisatie	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil jaarrekening - begroting na wijziging - = nadeel
Programma Inhoudelijke Agenda	3.718.719	3.584.675	3.863.390	-278.715
Programma Bestuur en Middelen	2.545.309	1.381.009	1.496.033	-115.024
Programma Tijdelijke Werkorganisatie Jeugdhulp	662.873	1.346.085	1.422.578	-76.493
Programma Frictie- en transitiekosten	252.894	309.564	370.950	-61.386
Totaal doorbelast	7.179.795	6.621.333	7.152.951	-531.618

Er zijn meer kosten voor de werkorganisatie doorbelast dan begroot. Daarvoor zijn de volgende oorzaken aan te wijzen:

- Bij het opstellen van de Turap is nog uitgegaan dat de medewerkers van Holland Rijnland niet per 1 januari, maar per 1 juli 2016 zouden overgaan naar Servicepunt71. De daadwerkelijke overgang heeft pas in oktober en november plaats gevonden. Hierdoor is er een overschrijding op de salarislasten ontstaan.
- Bij de Turap is rekening gehouden met 1 maand extra inhuur. Er is echter voor ruim 3 maanden extra ingehuurd. Daarnaast zijn de kosten voor een aantal applicaties langer doorgelopen dan verwacht.
- De kosten voor de DVO met Servicepunt71 zijn hoger uitgevallen dan begroot.
- Specifiek voor de TWO Jeugdhulp zijn hogere kosten voor de eindverantwoording (ondersteuning, accountantskosten) en de opzet van monitoring.

Programmakosten (excl. Kosten werkorganisatie)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil jaarrekening - begroting na wijziging - = nadeel
Programma Inhoudelijke Agenda	2.180.033	2.650.449	1.781.355	869.094
Programma Bestuur en Middelen	254.413	378.330	325.558	52.772
Programma Tijdelijke Werkorganisatie Jeugdhulp	918.483	877.442	923.964	-46.522
Programma Frictie- en transitie	444.379	941.143	1.021.157	-80.014
Totaal programmakosten	3.797.309	4.847.364	4.052.034	795.330

Voor zowel het Cofinancieringsfonds als voor de Werkagenda Jeugd zijn middelen gereserveerd en gedeeltelijk verplicht maar nog niet uitgegeven. Dit leidt tot een positief saldo op het programma Inhoudelijke Agenda van €335.500. Daarnaast is in dit programma bij het opstellen van de Turap het onderdeel Regionale Projectgroep Verkeersveiligheid (RPV) van 442.000 dubbel geboekt. Zowel aan de kostenkant als aan de batenkant. Dat verklaart hier voor een belangrijk gedeelte het verschil in kosten tussen Turap en Jaarrekening. Omdat ook de baten dubbel zijn geboekt heeft dit geen invloed op het resultaat.

De onderschrijding op het programma Bestuur en Middelen wordt met name veroorzaakt door minder uitgaven voor communicatie.

Voor de TWO Jeugdhulp is de ondersteuning door het Servicepunt71 opgenomen in de programmakosten. Deze zijn hoger uitgevallen door de kosten voor de eindverantwoording over 2015.

Het programma Frictie- en transitie is overschreden door hogere transitiekosten dan geraamd.

Programmabaten (excl. Bijdrage gemeenten)	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil jaarrekening - begroting na wijziging - = nadeel
Programma Inhoudelijke Agenda	2.488.197	2.134.871	1.930.919	-203.952
Programma Bestuur en Middelen	41.182	12.060	258	-11.802
Programma Tijdelijke Werkorganisatie Jeugdhulp	356.625	96.800	0	-96.800
Programma Frictie- en transitie	0	0	0	0
Totaal programmabaten	2.886.004	2.243.731	1.931.177	-312.554

Bij het programma Inhoudelijke agenda telt ook aan de batenkant het dubbel opnemen van de bijdrage voor de RPV mee. Per saldo valt dit tegen elkaar weg. De bijdrage voor LEADER is niet begroot. Het gaat hier om een Europese subsidie. De bijdrage van gemeenten voor de Werkagenda Jeugd is gerealiseerd op programmabaten echter begroot op de post bijdragen gemeenten.

Voor de TWO is de bijdrage voor de Jeugdbeschermingstafel begroot op de programmabaten maar gerealiseerd op de post bijdragen gemeenten.

Recapitulatie programmakosten en -baten	Jaarrekening 2015	Begroting 2016 na wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil jaarrekening - begroting na wijziging - = nadeel
Programma Inhoudelijke Agenda	308.163	-515.578	149.564	665.142
Programma Bestuur en Middelen	-213.231	-366.270	-325.300	40.970
Programma Tijdelijke Werkorganisatie Jeugdhulp	-561.858	-780.642	-923.964	-143.322
Programma Frictie- en transitie	-444.379	-941.143	-1.021.157	-80.014
Netto recapitulatie programmakosten en -baten	-911.305	-2.603.633	-2.120.857	482.776
Resultaat op de bijdrage van gemeenten	0	8.298.367	8.336.670	38.303

Overzicht incidentele baten en lasten

In verband met de aanscherping van het financieel toezicht moet volgens de Gemeentewet een overzicht van *structureel en reëel evenwicht* worden opgenomen in de jaarrekening. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is hierop aangepast. Het algemeen bestuur en de financieel

toezichthouder zijn nu beter in staat om vast te stellen of er sprake is van een structureel en reëel evenwicht. Van structureel evenwicht is sprake als de structurele (meerjarige) lasten worden gedekt door structurele baten.

De bepaling van het structureel evenwicht verloopt als volgt:

Totaal van de lasten en lasten van de programma's en algemene dekkingsmiddelen
af: de incidentele lasten en baten per programma en algemene dekkingsmiddelen
Blijft over het totaal van de structurele lasten en baten programma's en algemene dekkingsmiddelen
bij: de structurele verrekeningen met de reserves
Geeft het totaal structureel begrotingssaldo en meerjarenraming

De uitgewerkte tabel voor de bepaling van het structureel evenwicht is hierna opgenomen. Die tabel bevat het voorgeschreven:

- Overzicht van de incidentele baten en lasten per programma;
- Overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

De mutaties in 2016 zijn beoordeeld op het incidentele karakter. Voor 2016 is er structureel evenwicht aangezien de structurele lasten (€ 8.612.444) worden gedekt door (hogere) structurele baten (€8.663.044)

Programma	Toelichting/Speerpunt	Lasten	Baten
Totaal exploitatie		11.204.985	-10.267.847
Programma Inhoudelijke Agenda	Maatschappij		
	Werkagenda Jeugd	30.693	-98.073
	Cultuurwerker	21.494	-22.000
	Leefomgeving		
	Ladder Duurzame Ontwikkeling	56.827	-60.625
	Kantorenstrategie	39.930	-33.000
	Lokale projecten Verkeersveiligheid	117.335	-117.335
	Actieprogramma / mjp Regionale Projecten Verkeersveiligheid	386.977	-386.977
	Lokale ontwikkelingsstrategie LEADER	92.256	-92.256
Programma Bestuur en Middelen	Individueel keuzebudget (IKB)	152.000	
Programma Frictie en Transitie	Mobiliteit	28.651	

Programma	Toelichting/Speerpunt	Lasten	Baten
	Salarissen boventalligen	672.155	
	Vervangend dienstverband	147.273	
	Transitie Servicepunt71	380.736	
	Verhuizing en verbouwing	343.534	
	Vervroegde afschrijving	123.000	
	Inkomsten uit detachering personeel		-328.687
	Extra bijdragen gemeenten frictie		-465.850
Totaal incidenteel exploitatie		2.592.860	-1.604.803
Totaal structureel exploitatie		8.612.125	-8.663.044

Toelichting incidentele lasten:

1. Kosten voor het opstellen van de werkagenda Jeugd, hiervoor is een extra bijdrage van de gemeenten ontvangen
2. Kosten voor de inzet van een cultuurwerker
3. Kosten voor het ontwikkelen van een Ladder Duurzame ontwikkeling
4. Kosten voor het opstellen van een kantorenstrategie door een bijdrage van de gemeenten Leiden, Leiderdorp en Zoeterwoude
5. Kosten voor de uitvoering van lokale projecten op het gebied verkeersveiligheid
6. Kosten voor de uitvoering van het Actieprogramma / mijn Regionale projecten Verkeersveiligheid
7. Kosten voor projecten in het kader van plattelandsontwikkeling
8. Reservering voor de in 2017 uit te keren vakantierechten over de periode juni tot en met december 2016
9. Kosten voor de begeleiding van boventalligen naar nieuw werk
10. Salariskosten boventalligen naar aanleiding van reorganisatie Kracht#15
11. Kosten van boventallige medewerkers niet in relatie tot #Kracht
12. Kosten voor de migratie van bedrijfsvoeringstaken naar Servicepunt71
13. Kosten voor de verbouwing en inrichting Van de nieuwe huisvesting
14. Vervroegde afschrijving van meubilair en systemen in verband met verhuizing en migratie bedrijfsvoeringstaken

Toelichting incidentele baten:

1. Budget voor het opstellen van de werkagenda Jeugd, hiervoor is incidenteel een extra bijdrage van de gemeenten ontvangen
2. Subsidie van de Provincie Zuid-Holland voor de inzet van een cultuurwerker
3. Budget doorgeschoven uit het jaar 2015 voor het ontwikkelen van een Ladder Duurzame ontwikkeling
4. Budget voor het opstellen van een kantorenstrategie door een bijdrage van de gemeenten Leiden, Leiderdorp en Zoeterwoude
5. Subsidie van de Provincie Zuid-Holland voor de uitvoering van lokale projecten op het gebied verkeersveiligheid

6. Subsidie van de Provincie Zuid-Holland voor het Actieprogramma / mjp Regionale Projecten Verkeersveiligheid
7. Europese subsidie voor plattelandsontwikkeling
8. Inkomsten door detachering van boventalligen
9. Conform afspraken worden de kosten van boventalligen, na verrekening van inkomsten door detachering, apart in rekening gebracht bij gemeenten

Reserves	Stortingen	Onttrekkingen
Totaal mutaties in reserves	0	-926.599
Structurele mutaties in reserves	0	0
Totaal structureel in reserves	0	0
Totaal incidenteel in reserves	0	-926.599

Totaal structurele lasten en baten	8.612.125	-8.663.044
Structureel saldo		-50.920
Structureel evenwicht		Ja

Informatie Wet Normering Bezoldiging topfunctionarissen publiek en semi publieke sector (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) verplicht om bezoldigingsgegevens van topfunctionarissen openbaar te maken. Topfunctionarissen zijn diegenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk voor de gehele instelling of rechtspersoon. Daarnaast moeten bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoedingen van andere medewerkers met een dienstbetrekking worden vermeld zodra deze gegevens in totaal hoger zijn dan het bezoldigingsmaximum. Dit geldt ook voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. In dat geval wordt wel rekening gehouden met het aantal kalenderdagen welke de functionaris werkt en in welke deeltijdfactor dat gebeurt. Deze verantwoording 2016 is opgesteld op basis van de voor gemeenten en gemeenschappelijke regeling geldende algemene WNT-maximum van € 179.000. Er zijn er geen bezoldigingen betaald die boven het wettelijke maximum uitkomen.

Topfunctionarissen in dienstbetrekking

Topfunctionarissen in dienstbetrekking	2015	2016
Functie(s)	Secretaris	Secretaris
Naam	Netten, R.M. van	Bakker, L.A.M.
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/07 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,00	0,89
Duur dienstverband	onbepaald	bepaald

Topfunctionarissen in dienstbetrekking	2015	2016
Gewezen topfunctionaris	Ja	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Nee	Nee
Individueel WNT-maximum	178.000	79.655
Beloning (<i>brutoloon incl werkgeverslasten</i>)	94.867	40.974
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloning betaalbaar op termijn (<i>werkgeversdeel pensioenpremie</i>)	11.125	5.394
<i>Subtotaal</i>	<i>105.992</i>	<i>46.368</i>

Topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

Topfunctionarissen zonder dienstbetrekking	2015	2016
Functie(s)	Secretaris	Secretaris
Naam	Ardenne, F.W. van	Bakker, L.A.M.
Aanvang en einde functievervulling in 2016	nvt	01/01 - 30/06
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling voor 2016	12	0
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling in 2016	0	6
Individueel WNT-maximum	178.000	79.655
Maximum uurtarief		175
Uitgekeerde bezoldiging per uur		46.216
Bezoldiging per uur		119
./- Onverschuldigd betaald bedrag		0
Totaal bezoldiging	103.731	46.216

Toezichthoudende topfunctionarissen Dagelijks Bestuur

Naam	Functie(s)	Aanvang en einde functie vervulling in 2016	Beloning	Belastbare onkosten vergoeding	Beloning betaalbaar op termijn	Uitkering beëindiging verband
Lenferink, H.J.J.	Voorzitter v.h. DB	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Wienen, J.	DB-lid	01/01 - 15/09	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gelderens, R.A. van	DB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Ouden, C. den	DB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam	Functie(s)	Aanvang en einde functie vervulling in 2016	Beloning	Belastbare onkosten vergoeding	Beloning betaalbaar op termijn	Uitkering beëindiging verband
Hoekstra, T.	DB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Veninga, G.	DB-lid	01/01 - 15/09	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kempen, A.L. van	DB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Buijserd, F.	DB-lid	26/10 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Nieuwenhuis, E.J.	DB-lid	26/10 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Toezichthoudende topfunctionarissen Algemeen Bestuur

Naam	Functie(s)	Aanvang en einde functie vervulling in 2016	Beloning	Belastbare onkosten vergoeding	Beloning betaalbaar op termijn	Uitkering beëindiging verband
Lenferink, H.J.J.	Voorzitter v.h. AB	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Wienen, J.	AB-lid	01/01 - 15/09	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gelderen, R.A. van	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Ouden, C. den	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoekstra, T.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Veninga, G.	AB-lid	01/01 - 15/09	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kempen, A.L. van	AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Buijserd, F.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Nieuwenhuis, E.J.	AB-lid	26/10 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Chatinier, M.H. de	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Roest, W.N.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vrugt, R.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam	Functie(s)	Aanvang en einde functie vervulling in 2016	Beloning	Belastbare onkosten vergoeding	Beloning betaalbaar op termijn	Uitkering beëindiging verband
Velzen, C.J. van	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Ringelberg, J.A.	AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rijn, J. van	AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Trigt, F.Q.A. van	AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Erk, A. van	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Adamse, T.P.	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Velde-Menting, K.M. van der	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Schoonderwoerd, F.M.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoek, H.P.M.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bent, K.J. van der	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Spijk, K. van der	AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Krijgsman, E.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Haaster, J. van	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Peijpe, W. van	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Schalkwijk, R.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Olsthoorn, J.	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gilissen, J.	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vries, K. de	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Keuning, M.	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Storm, R.	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam	Functie(s)	Aanvang en einde functie vervulling in 2016	Beloning	Belastbare onkosten vergoeding	Beloning betaalbaar op termijn	Uitkering beëindiging verband
Theeuwen, A.	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Zevenbergen, F.	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Boxsel, J.A.M. van	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vastenhoud, B.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Schipaanboord, G.P.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hofman-Züter, J.M.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Mesman, A.G.M.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Zwet, C.P.M. van der	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Roon, A.D. de	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Slootbeek, W.H.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Spruit, L.	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Egberts, C.A.G.M.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hendriks, M.M.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Schrama-van Kessel, P.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Platen, A.P.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kleer, T. de	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Zoetendaal, H.A.M.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Duin, G. van	AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Goedhart, G.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Knapp, J.C.F.	Plv AB-lid	01/01 - 29/09	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam	Functie(s)	Aanvang en einde functie vervulling in 2016	Beloning	Belastbare onkosten vergoeding	Beloning betaalbaar op termijn	Uitkering beëindiging verband
Floor, L.C.A.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Jong, H.W.M. de	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Jaensch, E.R.	AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bus, E.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Tönjann-Levert, W.E.	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Tongeren, T.I.M. van	Plv AB-lid	23/03 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Boden, R.M. ten	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Keijzer, R.M.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Breuer, C.G.J.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Staatsen, J.M.	AB-lid	01/01 - 01/09	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bremer, B.B.M.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Dool, S.W.C. van den	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Meij, M. van der	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Binnendijk, D.	Plv AB-lid	14/12 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bouvy-Koene, P.	AB-lid	26/10 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bakx, A.	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gans, A. de	Plv AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Stuijt, J.W.M.	AB-lid	01/01 - 31/12	<i>Onbezoldigd</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

4.3 SISA-Bijlage verantwoordingsinformatie

		SISA-bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking ssa - d.d. 10 januari 2017					
I&M	E2TB	Brede doeluitkering vervoer en vervoer SISA tuasen neefoverheden	Hiervan per regio één beschikingsnummer en in de subformulierstaat de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correcte ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correcte ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen
		Provinciale beschikking en/of verordening				Indien de correcte een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	Indien de correcte een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen
		Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen					
			Aard controle n / t Indicatornummer: E2TB / 01	Aard controle R Indicatornummer: E2TB / 02	Aard controle R Indicatornummer: E2TB / 03	Aard controle R Indicatornummer: E2TB / 04	Aard controle R Indicatornummer: E2TB / 05
			1 PZH-2013-453321393	€ 386.969	€ 119.299		
			2				
		130					
			Sope beschikingsnummer	Cumulative besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eenverantwoording Ja/Ne
				Deze indicator is bedoeld voor de tussenjarige afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussenjarige afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
			Aard controle n / t Indicatornummer: E2TB / 06	Aard controle n / t Indicatornummer: E2TB / 07	Aard controle n / t Indicatornummer: E2TB / 08	Aard controle n / t Indicatornummer: E2TB / 09	Aard controle n / t Indicatornummer: E2TB / 10
			1 PZH-2013-453321393	€ 386.969	€ 119.299		ja
			2				
		130					

5 Besluit

Het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland;

gezien de rekening van lasten en baten van het samenwerkingsorgaan over het jaar 2016;

gelet op artikel 197 en volgende van de gemeentewet;

b e s l u i t:

De jaarrekening 2016 vast te stellen met een nadelig resultaat van €10.539

Over de bestedings- en dekkingsvoorstellen separaat te besluiten.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van het Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland,

gehouden op 21 juni 2017

de secretaris, de voorzitter,

6 Bijlagen

6.1 Verrekenstaat bijdragen gemeenten

Bijdragen begroot, gefactureerd en verantwoord in de jaarrekening 2016 op basis van aantallen inwoners en leerlingen per 1-1-2015.

	Aantal inwoners CBS 1-1-2015	Aantal leerlingen LBA 1-1-2015	Verdeelsle TWO 2016	Regulier	TWO	Frictie-en transitie	Totaal
Alphen ad Rijn	107.407		24,6%	839.163	546.668	91.042	1.476.872
Hillegom	21.096	3.132	3,7%	227.457	82.589	17.882	327.927
Kaag & Braassem	25.841	4.076	3,1%	282.039	68.999	21.904	372.941
Katwijk	63.629	10.825	12,2%	705.735	270.975	53.934	1.030.644
Leiden	121.579	14.281	24,0%	1.257.024	533.582	103.054	1.893.660
Leiderdorp	26.816	4.175	5,0%	291.897	111.836	22.730	426.464
Lisse	22.536	3.432	3,3%	244.214	74.440	19.102	337.756
Nieuwkoop	27.117		4,6%	211.863	102.756	22.985	337.605
Noordwijk	25.605	3.511	3,7%	271.924	81.719	21.704	375.347
Noordwijkerhout	16.054	2.520	2,8%	168.425	62.352	13.608	244.385
Oegstgeest	23.001	3.926	3,8%	255.298	84.924	19.496	359.718
Teylingen	35.655	6.128	7,5%	396.351	167.657	30.222	594.231
Voorschoten	25.142	4.136		276.841		21.311	298.153
Zoeterwoude	8.111	1.238	1,6%	87.935	35.028	6.875	129.839
Totaal	549.589	61.380	100%	5.516.165	2.223.527	465.850	8.205.542

Bijdragen verdeeld over aantallen inwoners en leerlingen per 1-1-2016.

	Aantal inwoners CBS 1-1-2016	Aantal leerlingen LBA 1-1-2016	Verdeelsle TWO 2016	Regulier	TWO	Frictie-en transitie	Totaal
Alphen ad Rijn	107.960		24,6%	837.648	546.668	90.878	1.475.194
Hillegom	21.089	3.150	3,7%	226.292	82.589	17.752	326.634
Kaag & Braassem	26.108	4.064	3,1%	282.490	68.999	21.977	373.466
Katwijk	64.239	10.933	12,2%	708.376	270.975	54.075	1.033.425
Leiden	122.561	14.361	24,0%	1.258.882	533.582	103.168	1.895.632
Leiderdorp	26.968	4.136	5,0%	290.914	111.836	22.701	425.451

	Aantal in-woners CBS 1-1-2016	Aantal leerlingen LBA 1-1-2016	Verdeelsle TWO 2016	Regulier	TWO	Frictie-en transitie	Totaal
Lisse	22.606	3.415	3,3%	243.118	74.440	19.029	336.587
Nieuwkoop	27.433		4,6%	212.849	102.756	23.092	338.698
Noordwijk	25.760	3.538	3,7%	271.999	81.719	21.684	375.402
Noordwijkerhout	16.140	2.494	2,8%	167.765	62.352	13.586	243.703
Oegstgeest	23.209	3.934	3,8%	255.702	84.924	19.537	360.163
Teylingen	36.013	6.136	7,5%	397.220	167.657	30.315	595.192
Voorschoten	25.211	4.146		275.944	0	21.222	297.166
Zoeterwoude	8.119	1.202	1,6%	86.967	35.028	6.834	128.830
Totaal	553.416	61.509	100%	5.516.165	2.223.527	465.850	8.205.542

Te verrekenen, voor bestemming van het resultaat.

	Aantal in-woners CBS 1-1-2016	Aantal leerlingen LBA 1-1-2016	Verdeelsle TWO	Regulier	TWO	Frictie-en transitie	Totaal - = te ontvangen door gemeente
Alphen ad Rijn	107.960		24,6%	-1.514	0	-164	-1.679
Hillegom	21.089	3.150	3,7%	-1.164	0	-130	-1.294
Kaag & Braassem	26.108	4.064	3,1%	452	0	73	525
Katwijk	64.239	10.933	12,2%	2.641	0	141	2.781
Leiden	122.561	14.361	24,0%	1.858	0	114	1.972
Leiderdorp	26.968	4.136	5,0%	-984	0	-29	-1.013
Lisse	22.606	3.415	3,3%	-1.096	0	-73	-1.170
Nieuwkoop	27.433		4,6%	986	0	107	1.093
Noordwijk	25.760	3.538	3,7%	75	0	-20	56
Noordwijkerhout	16.140	2.494	2,8%	-660	0	-22	-681
Oegstgeest	23.209	3.934	3,8%	404	0	40	445
Teylingen	36.013	6.136	7,5%	869	0	92	961
Voorschoten	25.211	4.146		-898	0	-89	-987
Zoeterwoude	8.119	1.202	1,6%	-968	0	-41	-1.009
Totaal	553.416	61.509	100%	0	0	0	0

6.2 Overzicht bijdragen gemeenten

Overzicht bijdragen gemeenten	Totaal	Alphen ad Rijn	Hillegom	Kaag & Braassem	Katwijk	Leiden	Leiderdorp
Speerpunten Maatschappij	253.271	49.408	9.651	11.948	29.399	56.090	12.342
Uitvoeringsonderdeel RBL	1.228.889	0	62.665	79.921	209.953	307.946	81.672
Lopende zaken Maatschappij	260.904	50.897	9.942	12.308	30.285	57.781	12.714
Domein Maatschappij	1.743.064	100.305	82.259	104.178	269.637	421.817	106.728
Speerpunten Economie	342.397	66.795	13.048	16.153	39.744	75.828	16.685
Lopende zaken Economie	95.471	23.260	10.090	3.207	7.890	25.053	3.312
Domein Economie	437.868	90.054	23.138	19.360	47.634	100.881	19.997
Speerpunten Leefomgeving	450.025	87.791	17.149	21.230	52.238	99.664	21.930
Lopende zaken Leefomgeving	792.400	154.581	30.196	37.382	91.980	175.487	38.614
Domein Leefomgeving	1.242.425	242.371	47.345	58.613	144.217	275.151	60.543
Speerpunten Netwerkmanagement	279.779	54.579	10.662	13.199	32.476	61.961	13.634
Lopende zaken Netwerkmanagement	465.803	90.869	17.750	21.975	54.069	103.158	22.699
Domein Netwerkmanagement	745.582	145.448	28.412	35.174	86.545	165.119	36.332
Programma Inhoudelijke Agenda	4.168.939	578.178	181.154	217.324	548.034	962.967	223.601
Programma Bestuur & Middelen	1.478.355	288.396	56.336	69.743	171.603	327.400	72.040
Totaal Reguliere Bijdragen (Excl. TWO & Frictie)	5.647.294	866.574	237.489	287.067	719.637	1.290.368	295.641
Programma Frictie	465.850	90.878	17.752	21.977	54.075	103.168	22.701
Programma TWO	2.223.527	546.668	82.589	68.999	270.975	533.582	111.836
Totaal Gemeentelijke Bijdragen (incl. TWO & Frictie)	8.336.671	1.504.120	337.831	378.043	1.044.687	1.927.119	430.179
Waarvan : Bureau Leerplicht (RBL)	1.228.889	0	62.665	79.921	209.953	307.946	81.672
Waarvan: Regionale commissie Beroep en Bezwaar	220.000	44.207	8.635	10.691	26.304	50.185	11.043

Overzicht bijdragen gemeenten (vervolg)	Lisse	Nieuwkoop	Noordwijk	Noordwijkerhout	Oegstgees	Teylingen	Voor-schoten	Zoeterwoude
Speerpunten Maatschappij	10.346	12.555	11.789	7.386	10.622	16.481	11.538	3.716
Uitvoeringsonderdeel RBL	67.721	0	72.131	49.146	75.626	117.800	80.335	23.973
Lopende zaken Maatschappij	10.657	12.933	12.144	7.609	10.942	16.978	11.886	3.828
Domein Maatschappij	88.724	25.488	96.064	64.141	97.190	151.259	103.758	31.516

Overzicht bijdragen gemeenten (vervolg)	Lisse	Nieuwkoop	Noordwijk	Noordwijkerhout	Oegstgees	Teylingen	Voor-schoten	Zoeterwoude
Speerpunten Economie	13.986	16.973	15.938	9.986	14.359	22.281	15.598	5.023
Lopende zaken Economie	2.777	3.369	3.164	1.982	2.851	4.423	3.096	997
Domein Economie	16.763	20.342	19.101	11.968	17.210	26.704	18.694	6.020
Speerpunten Leefomgeving	18.383	22.308	20.947	13.125	18.873	29.285	20.501	6.602
Lopende zaken Leefomgeving	32.368	39.280	36.884	23.110	33.231	51.565	36.098	11.625
Domein Leefomgeving	50.751	61.587	57.831	36.234	52.104	80.850	56.599	18.227
Speerpunten Netwerkmanagement	11.428	13.869	13.023	8.160	11.733	18.206	12.745	4.105
Lopende zaken Netwerkmanagement	19.027	23.090	21.682	13.585	19.535	30.312	21.220	6.834
Domein Netwerkmanagement	30.456	36.959	34.705	21.744	31.268	48.518	33.965	10.938
Programma Inhoudelijke Agenda	186.694	144.376	207.702	134.088	197.772	307.331	213.017	66.702
Programma Bestuur & Middelen	60.388	73.283	68.813	43.115	61.999	96.202	67.347	21.689
Totaal Reguliere Bijdragen (Excl. TWO & Frictie)	247.082	217.658	276.515	177.203	259.771	403.533	280.363	88.390
Programma Frictie	19.029	23.092	21.684	13.586	19.537	30.315	21.222	6.834
Programma TWO	74.440	102.756	81.719	62.352	84.924	167.657	0	35.028
Totaal Gemeentelijke Bijdragen (incl. TWO & Frictie)	340.551	343.507	379.918	253.142	364.231	601.505	301.585	130.253
Waarvan : Bureau Leerplicht (RBL)	67.721	0	72.131	49.146	75.626	117.800	80.335	23.973
Waarvan: Regionale commissie Beroep en Bezwaar	9.257	11.233	10.548	0	9.503	14.746	10.323	3.325

De gemeentelijke bijdragen in deze paragraaf zijn inclusief de budgetten die gedurende het jaar zijn toegevoegd zoals Fietsknooppunten, W4/A4 en speerpunt aanpak leegstand (en verdeeld naar de gemeenten die daarin hebben geparticipeerd). Voor verdere onderbouwing verwijzen wij naar de Turap.

6.3 Overzicht subsidies

Overzicht inkomende subsidies 2016

Subsidie verstrekker	Project omschrijving	Subsidie toekenning 2016	Ontvangen bedrag in 2016	Nog te ontv.	Uitgaven in 2016 t.l.v.de subsidie	Afrekening
Programma Inhoudelijke agenda						
Provincie Zuid-Holland						
	Bijdrage CVV 2016	350.000	350.000	0	284.221	-65.779
	Voorschot kosten beheersorganisatie CVV 2016	45.000	45.000	0	45.000	0
	BDU, Reg. Proj. Verk.veiligheid incl. instandhoudingsbijdr.	437.627	351.101	86.526	386.977	35.876
	BDU, Proj.subs. lokale activiteiten gedragsbeïnvloeding	218.787	175.030	43.757	117.334	-57.696
	Cultuurnetwerker 2016	22.000	22.000	0	21.494	-506
	LEADER / Kwartiermaker LAG (lokale Actiegroep)	92.256	0	92.256	92.256	92.256
Gemeente Leiden						
	Uitvoering RMC-functie	481.885	469.617	12.267	481.885	12.267
	Kwalificatieplicht	343.075	333.761	9.314	343.075	9.314
	Totaal	1.990.630	1.746.509	244.121	1.772.240	25.731

Overzicht uitgaande subsidies 2016

Project omschrijving	Subsidie ontvanger	Subsidie toekenning	Toegekend voorschot bedrag	Afgerekend in 2016	Nog af te wikkelen
Programma Inhoudelijke agenda					
Vaststelling subsidie Talentcoaching 2015					
	Welzijnskwartier	46.550	37.240	9.310	0
	St. Jeugd- en Jongerenwerk Midden Holland	61.110	52.780	8.330	0
	Cardea Jeugdzorg	179.920	149.440	30.480	0
	St. Sociaal Cultureel Werk Leiderdorp	10.150	8.120	2.030	0
	Participe	35.525	28.420	7.105	0
	Totaal	333.255	276.000	57.255	0

6.4 Investerings- en financieringsstaat

Activum	Aanschaf waarde 1/1/2016	Afschrijving tm 1/1/2016	Boek waarde 1/1/2016	Uitgaven	Inkomsten	Aanschaf waarde 31/12/2016	Afschrijving vng 31/12/2016	Extra afschrijving vng	Afschrijving vng 31/12/2016	Boek waarde 31/12/2016	Rente	Kap. lasten
Aanschaf meubilair 2007	20.693	18.624	2.069	0	0	20.693	2.069	0	20.693	0	0	2.069
Aanschaf meubilair 2007 RBL	11.251	10.126	1.125	0	0	11.251	1.125	0	11.251	0	0	1.125
Aanschaf meubilair 2009	68.010	47.607	20.403	0	0	68.010	6.801	13.602	68.010	0	0	20.403
Aanschaf meubilair 2011	49.492	19.797	29.695	0	0	49.492	4.949	24.746	49.492	0	0	29.695
2011 2 servers	15.361	12.288	3.072	0	0	15.361	3.072	0	15.361	0	0	3.072
2011 File server	5.630	4.504	1.126	0	0	5.630	1.126	0	5.630	0	0	1.126
2011 Management. Server	5.630	4.504	1.126	0	0	5.630	1.126	0	5.630	0	0	1.126
2012 Storage en backup	9.270	5.562	3.708	0	0	9.270	1.854	1.854	9.270	0	0	3.708
2014 Aanschaf I-pad air	2.837	1.419	1.419	0	0	2.837	1.419	0	2.837	0	0	1.419
2014 Aanschaf 20 Tablets keyboard etc.	23.571	7.857	15.714	0	0	23.571	7.857	7.857	23.571	0	0	15.714
2015 Aanschaf Apple iPhones	10.267	0	10.267	0	0	10.267	3.422	6.845	10.267	0	0	10.267
2015 Aanschaf ProActive verpl.adm.	5.669	0	5.669	0	0	5.669	1.134	4.535	5.669	0	0	5.669
2015 Aanschaf en implementatie Corp.PI	54.868	0	54.868	0	0	54.868	10.974	43.895	54.868	0	0	54.868

Activum	Aanschaf waarde 1/1/2016	Afschrijving tm 1/1/2016	Boek waarde 1/1/2016	Uitgaven	Inkomsten	Aanschaf waarde 31/12/2016	Afschrijving vng	Extra afschrijving vng	Afschrijving vng 31/12/2016	Boek waarde 31/12/2016	Rente	Kap. lasten
2015 Aanschaf ProActive verpl.adm. II	2.076	0	2.076	0	0	2.076	415	1.661	2.076	0	0	2.076
Office 2010 Licenties	4.879	3.903	976	0	0	4.879	976	0	4.879	0	0	976
Licenties 2 servers	4.793	3.835	959	0	0	4.793	959	0	4.793	0	0	959
Software 2 servers	20.799	16.639	4.160	0	0	20.799	4.160	0	20.799	0	0	4.160
Licentie File server	3.608	2.886	722	0	0	3.608	722	0	3.608	0	0	722
Licentie Management server	3.608	2.886	722	0	0	3.608	722	0	3.608	0	0	722
Aanschaf GIS software	9.801	5.881	3.920	0	0	9.801	1.960	1.960	9.801	0	0	3.920
Licentie Protection Suite Enterpr.	13.727	8.236	5.491	0	0	13.727	2.745	2.745	13.727	0	0	5.491
Software backup uitbreiding	3.267	1.960	1.307	0	0	3.267	653	653	3.267	0	0	1.307
LBA software uitbreiding (2012-2015)	10.769	7.179	3.590	0	0	10.769	3.590	0	10.769	0	0	3.590
Factuurbewerking Pro-Active	29.522	11.809	17.713	0	0	29.522	5.904	11.809	29.522	0	0	17.713
ICT verhuizing 2016	0	0	0	74.552	0	74.552	0	0	0	74.552	0	0
Meubilair 2016	0	0	0	84.289	0	84.289	0	0	0	84.289	0	0
Totaal	389.398	197.502	191.896	158.841	0	548.238	69.733	122.163	389.398	158.841	0	191.896

6.5 Verloopoverzicht overlopende activa

Omschrijving specifieke uitkering	Saldo per 1 januari 2016	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo per 31 december 2016
Bijdrage aan Verzuimproject 18+	2.608		2.608	0
Subsidie Actieprogramma (mjp) Verkeersveiligheid 2015	82.271			82.271
Lokale activiteiten gedragsbeïnvloeding 2015	19.178			19.178
Talentcoaching kwetsbare jongeren 2015	69.000		69.000	0
Kwaliteitsverbetering Fietsrouten netwerk Holland Rijnland	33.000			33.000
Subsidie Actieprogramma (mjp) Verkeersveiligheid 2016	0	386.977	351.101	35.876
Uitvoeringskosten CVV 2016	0	45.000	0	45.000
Totaal	206.058	431.977	422.709	215.325

6.6 Staat van reserves

Reserves	Stand 1/1 2016	Toevoeging 2016	Onttrekking 2016	Bestemming resultaat 2015	Boekwaarde 31/12 2016
ALGEMENE RESERVE					
8700001 Algemene Reserve	0	0	-148.632	266.039	117.407
ALGEMENE RESERVE	0	0	-148.632	266.039	117.407
BESTEMMINGSRESERVES					
8710001 Reserve decentrale arbeidsvoorwaarden	20.289	0	0	0	20.289
8710002 Reserve BWS Duin en Bollenstreek	90.221	0	0	0	90.221
8710003 Reserve overlopende algemene projecten	64.392	0	0	0	64.392
8710004 Reserve mobiliteitskosten	20.884	0	0	0	20.884
8710005 Reserve frictie-en transitiekosten	777.967	0	-777.967	0	0
8710006 Reserve RBL	45.882	0	0	0	45.882
BESTEMMINGSRESERVES	1.019.635	0	-777.967	0	241.668
TOTAAL RESERVES	1.019.635	0	-926.599	266.039	359.075

Toelichting aard en reden van de reserve:

Algemene reserve

1. De algemene reserve van € 117.407 betreft het saldo van het rekening resultaat uit 2015 à € 226.039 en de onttrekking van het verwachte tekort van € 148.632 zoals opgenomen in de Turap van 2016.

Bestemmingsreserves

2. Ter dekking van toekomstige benutting van de decentrale arbeidsvoorwaarden. In 2017 kan het saldo van deze reserve vrijvallen.
3. Om toekomstige renteschommelingen op te kunnen vangen is de reserve BWS Duin- en Bollenstreek aangehouden. Gelet op het feit dat het einde van de uitfinancieringsfase in zicht komt (2017) en de geplande uit te betalen annuïteiten ruimschoots gedekt kunnen worden uit de daartoe aanwezige voorziening BWS Duin- en Bollenstreek, kan in 2017 het bedrag van € 90.221 vrijvallen.
4. Ter dekking van nog uit te voeren algemene projecten waarvan de aanvang doorgeschoven is naar volgende jaren. In 2016 is gebleken dat er voorlopig geen uit te voeren algemene projecten op stapel staan. Het voornemen is om deze reserve € 64.392 in 2017 te laten vrijvallen.
5. In verband met de discussie rond #Kracht15 is bij de vaststelling van de jaarstukken 2013 besloten om een bedrag van € 120.000 te reserveren voor mobiliteitskosten in 2014. In de loop van het jaar is er voor een totaal bedrag van € 99.116 onttrokken aan deze reserve. In 2015 en 2016 hebben

er geen mutaties in deze reserve plaatsgevonden. In 2017 zal worden bekeken in hoeverre deze reserve post kan vrijvallen.

6. Bij de implementatie van de uitkomsten van #Kracht15 waren frictie- en transitiekosten te verwachten. Overeenkomstig de herziene begroting 2016 is er een bedrag van € 113.392 onttrokken aan deze reserve en ten gunste van de exploitatie geboekt. Tevens is naar aanleiding van de Tussentijdse Rapportage 2016 door het AB op 26-11-2016 besloten een bedrag van € 664.575 aan de reserve onttrekken. Het saldo van deze reserve is einde boekjaar nihil.
7. Inbreng begin balans van het voormalige Regionaal Bureau Leerplicht per 01-01-2007. De behoefte aan deze reserve is komen te vervallen, dus kan er in 2017 een bedrag van € 45.882 vrijvallen ten gunste van de drie voormalige Rijnstreek gemeenten (op basis van de inwoneraantallen per 2010).

6.7 Staat van voorzieningen

Voorzieningen	Boekwaarde 1/1/2016	Toevoeging 2016	Vrijval 2016	Aanwending 2016	Boekwaarde 31/12/2016
VOORZIENING TOEKOMSTIGE VERPLICHTINGEN					
8710601 Voorziening mobiliteitspremie	72.960	0	-72.960	0	0
VOORZIENING TOEKOMSTIGE VERPLICHTINGEN	72.960	0	-72.960	0	0
VOORZIENING DERDEN VERKR. SPEC. BESTEM					
8710602 Voorziening BWS Duin- en Bollenstreek I	17.217	0	0	-17.217	0
8710603 Voorziening BWS Duin- en Bollenstreek II	102.435	0	102.434	-1	0
8710604 Voorziening BWS Leidse Regio I	739.048	0	0	-359.687	379.361
8710605 Voorziening BWS Leidse Regio II	238.459	26.958	0	0	265.417
8710606 Voorziening BWS Rijnstreekberaad I	1.201	0	0	-1.201	0
8710607 Voorziening BWS Rijnstreekberaad II	142.881	0	142.880	-1	0
VOORZIENING DERDEN VERKR. SPEC. BESTEM	1.241.241	26.958	245.314	-378.107	644.778
TOTAAL VOORZIENINGEN	1.314.201	26.958	172.354	-378.107	644.778

Toelichting op de aard, reden en mutatie in de voorzieningen voor verplichtingen en risico's:

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

1. In 2016 te betalen mobiliteitspremie in verband met het vrijwillige vertrek van medewerkers in 2015 die op basis van artikel 28.2 van het Sociaal Plan recht hebben op 8 bruto maandsalarissen. Het totale voorziene bedrag in 2015 van € 72.960 is in 2016 vrijgevallen.

Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting

2. De nog te betalen bedragen uit de BWS-budgetten over de jaren 1992, 1993 en 1994 bedraagt einde boekjaar in totaal € 0.
3. De vrijval in 2016 van € 102.434 naar de vlottende schulden balanspost 'overige schulden' zal in 2017 worden betaald aan de deelnemende gemeenten.
4. De nog te betalen bedragen uit de BWS-budgetten over de jaren 1992, 1993 en 1994 bedraagt einde boekjaar in totaal € 379.361. Dit bedrag zal naar verwachting in 2017 en 2018 uitbetaald worden t.b.v. projecten die in de betreffende jaren zullen worden gereedgemeld.
5. De boekwaarde per 31-12-2016 van € 265.417 is het bedrag waarvan we verwachten dat dit aan het einde van de BWS-periode resteert. Dit bedrag kan op termijn terug naar de deelnemende gemeenten.

6. De nog te betalen bedragen uit de BWS-budgetten over de jaren 1992, 1993 en 1994 bedraagt einde boekjaar in totaal € 0.
7. De vrijval in 2016 van € 142.880 naar de vlottende schulden balanspost 'overige schulden' zal in 2017 worden betaald aan de deelnemende gemeenten.

6.8 Staat van overlopende passiva

Omschrijving	Saldo per 1 januari 2016	Toevoeging	Verminderings Vrijval	Aanwending	Saldo per 31 december 2016
RIF gelden	26.919.494	9.500.001		9.162.491	27.257.004
RIF rente	1.289.666			45.670	1.243.996
Sub-totaal RIF-project:	28.209.160	9.500.001	0	9.208.161	28.501.000
Zuidvleugel Zichtbaar Groener (ZZG)	234.360				234.360
Landschapsfonds (voorheen: Groenprogr. Gebiedsfonds Groenblauwe diensten)	60.521		12.701		47.820
Beheer en onderhoud fietsknooppuntensysteem	16.901		16.901		0
Landschapsontwikkelingsplan (LOP) Rijn- en Veenstreek	55.129				55.129
Kwaliteitsverbetering Fietsroutenetwerk	165.000		165.000		0
Onderzoek Ladder duurzame verstedelijking	55.503		55.503		0
CVV - Begeleiden 2e fase onderzoek doelgroepenvervoer HR	35.696	9.593	35.696	9.593	0
Kantorenmonitor	15.125		15.125		0
Lokale activiteiten gedragsbeïnvloeding 2016	0	175.030	0	117.334	57.696
Collectief Vraagafhankelijke vervoer 2016	0	350.000	0	284.221	65.779
Sub-totaal projecten Programma Inhoudelijke Agenda:	638.236	534.623	300.927	411.148	460.784
Totaal	28.847.395	10.034.624	300.927	9.619.308	28.961.784

Toelichting op de aard, reden en mutatie in de overlopende passiva:

RIF-projecten

1. In totaal is er door de 12 deelnemende gemeenten een bedrag van €9.454.330 gestort. Aan renteopbrengsten is een bedrag van €45.670 vanuit de gerealiseerde renteopbrengsten RIF overgeboekt, waardoor het totaal komt op €9,5 miljoen.
In het kader van het Regionaal Groenprogramma is in 2016 een bedrag van €1.405.088 betaald voor aantal projecten. Aan het GOM is weer de jaarlijkse subsidie van €666.666 overgemaakt. Aan de Provincie Zuid-Holland is voor de Rijnlandroute een bedrag van €27,5 miljoen. betaald, met betrekking tot de 6e termijn bestuursovereenkomst HOV-net is er een bedrag van €2.488.600 betaald en voor de 2e termijn HOV buscorridor Noordwijk-Schiphol €2,5 miljoen. Aan het eind van het boekjaar 2016 bedraagt het RIF-saldo €28.103.137. Meer informatie over de RIF is vermeld in het jaarverslag bij 2.3.3 Onderdeel Regionaal Investeringsfonds.

- In 2016 is er geen bedrag aan rente aan deze post toegevoegd. Wel is het jaarlijkse bedrag aan rente van €45.670 overgeheveld naar de RIF gelden. Het saldo aan het einde van het boekjaar komt daarmee op €1.243.996.

Projecten Programma Inhoudelijke Agenda

- In de overlopende passiva Zuidvleugel Zichtbaar Groener resteert einde boekjaar een bedrag van €234.360. De laatste regionale bijdrage vanuit de ZZG-overeenkomst voor het project Ghoybos is in 2016 verplicht voor een bedrag van €78.300. Voor de bestemming van het resterende bedrag à €156.060 heeft het Algemeen Bestuur op 6 juli 2016 besloten om dit geld te reserveren voor het Landschapsfonds. Eind 2017 neemt het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland hierover een definitief besluit.
- In 2016 bedroegen de kosten €12.701. Deze kosten zijn per abuis t.l.v. de exploitatie geboekt. Derhalve heeft eind 2016 vrijval plaats gevonden voor het hiervoor genoemde bedrag. Einde boekjaar bedraagt de overlopende passiva post Landschapsfonds €47.820. In 2017 zal de afrekening met de Provincie-Zuid-Holland worden opgesteld en het eventuele dan nog resterende bedrag vrijvallen t.g.v. de exploitatie.
- In 2016 bedroegen de kosten €12.914. Deze kosten zijn per abuis t.l.v. de exploitatie geboekt. Daar toekomstige uitgave ten behoeve het project Beheer en onderhoud van het fietsknooppuntensysteem eveneens t.l.v. de exploitatie dienen te worden gebracht, heeft in 2016 vrijval plaats gevonden voor het gehele bedrag van €16.901.
- In tegenstelling tot de verwachting is het in 2016 niet gelukt een uitvoeringsagenda 2015-2019 op te stellen en een uitvoeringsovereenkomst af te sluiten voor een aantal projecten. Als het gevolg van dit feit zijn er in 2016 geen kosten geweest voor deze overlopende passiva post Landschapsonwikkelingsplan (LOP) Rijn- en Veenstreek. In 2015 is het LOP herzien in het 'Toekomstperspectief Rijn- en Veenstreek' en is er een Watervisie, een visie Recreatie en visie Toerisme opgesteld. Deze visies moeten in 2017 leiden tot het uitvoeringsprogramma en een uitvoeringsovereenkomst met het cluster Rijn- en Veenstreek.
- In 2015 ontvangen van de Provincie Zuid-Holland een subsidie ter grootte van €165.000 ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van het fietsroutenetwerk Holland Rijnland. In 2015 zijn er geen uitgave geweest voor dit project. Wel heeft de Provincie de oorspronkelijke looptijd verlengd van 31 december 2015 naar 31 december 2016, waardoor deze overlopende passiva post in 2015 is gecreëerd. In 2016 heeft de Provincie Zuid-Holland de borden op de knooppunten geactualiseerd, waarvoor zij van Holland Rijnland een bijdrage verlangt. Tevens heeft Holland Rijnland andere partijen betaald en zijn er bijdragen van een aantal gemeenten die dit project ondersteunde geïncasseerd. De inhoudelijke en financiële verantwoording richting de Provincie Zuid-Holland zal in 2017 worden afgehandeld. Daar de kosten in 2016 t.l.v. de exploitatie zijn geboekt en het project eind december 2016 is gestopt, is het totale bedrag van €165.000 vrijgevallen.
- In 2016 bedroegen de kosten €35.937. Deze kosten zijn per abuis t.l.v. de exploitatie geboekt. Daar eventuele toekomstige uitgave ten behoeve het project Onderzoek Ladder duurzame verstedelijking eveneens t.l.v. de exploitatie dienen te worden gebracht, heeft in 2016 vrijval plaats gevonden voor het gehele bedrag van €55.503.
- In 2016 bedroegen de kosten €27.116. Deze kosten zijn per abuis t.l.v. de exploitatie geboekt. Daar eventuele toekomstige uitgave ten behoeve het project Begeleiden 2e fase onderzoek doelgroepenvervoer Holland Rijnland eveneens t.l.v. de exploitatie dienen te worden gebracht, heeft in 2016 vrijval plaats gevonden voor het gehele bedrag van €35.696.

10 In 2016 bedroegen de kosten €15.125. Deze kosten zijn per abuis t.l.v. de exploitatie geboekt.

Derhalve heeft eind 2016 vrijval plaats gevonden voor het gehele bedrag van €15.125.

11 In 2016 een bedrag van €175.030 ontvangen, zijnde een voorschot van 80% op toegekende subsidie bedrag van €218.787 inzake de subsidie Lokale activiteiten gedragsbeïnvloeding 2016. De uitgaven t.l.v. de subsidie bedroegen €117.334, waardoor er per saldo een bedrag van €57.696 zal moeten worden terugbetaald aan de Provincie Zuid-Holland.

12 In 2016 een bedrag van €350.000 ontvangen m.b.t. de subsidie Collectief Vraagafhankelijke Vervoer 2016. De uitgaven t.l.v. de subsidie bedroegen €284.221, waardoor er per saldo een bedrag van €65.779 zal moeten worden terugbetaald aan de Provincie Zuid-Holland.

